

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBORG

1950

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

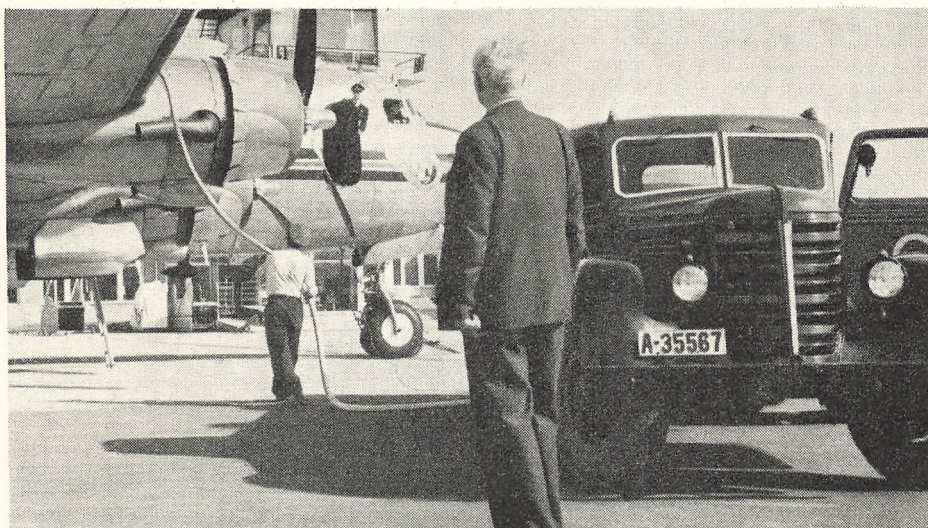
FREDEDERIKSBORG

1950

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
UNDER REDAKTION AF
E. J. BORUP OG
C. P. O. CHRISTIANSEN

HILLERØD

FREDERIKSBORG AMTS AVIS' BOGTRYKKERI

En historielærer ser ind i fremtiden.

LIVSANGST OG FREMTIDSHÅB

HOS mænd og kvinder, der lever og tænker stærkt og dybt med tidens spørgsmål, møder vi ofte udtryk for en stor angst for den tid, der kommer. Hos nogle er angsten ledsaget af en tro på at de lidelser, som menneskeheden skal igennem, vil være som en lutringsproces, som fødselsvæer for en ny og bedre fremtid.

Af disse følelser er angsten langt den største, større måske og mere udbredt end i noget tidligere tidsrum af historien. Dette er mærkeligt og uforståeligt for mange. Netop nu synes jo menneskeslægten at være nået længere frem, være dygtigere og stærkere end nogensinde før. Vor videnskabelige indsigt, vor tekniske kunnen, vor produktionsevne har nået fantastiske Højder. Vi spalter atomet, flyver med reaktionsjagere gennem rummet og har med radio og fjernsyn overvundet alle afstande. Lægevidenskaben har besejret børnedødeligheden og forlænget levealderen. Vi magter at forsikre os mod alle naturens luner og mod økonomiske følger af sygdom og død. Gennem den moderne totalitære stats magtmidler kan vi, om vi vil, gøre os til herrer over priser og konjunkturer og kan fordele landets rigdomme, som vi finder det rigtigt.

Når således de dristigste spådomme hos Jules Verne er overgået af nutidsudviklingen, hvorfor er fattigdommen så ikke overvundet og freden sikret? Hvorfor taler man så om vor fremskridtsverden som en ver-

den af voksende angst, en verden af „fremskridt og fattigdom“?

Lad os da først se, hvad det er, vi mennesker af 1951 er angst for.

HVAD VI ÆNGSTES FOR UDADTIL OG INDADTIL

Der er først det, jeg vil kalde „den ydre angst“, angsten på kort sigt for den 3. verdenskrig og for kommunistisk besættelse. Forbindelsen mellem det tekniske og det statsorganisatoriske fremskridt og vor voksende angst er her åbenbar for alle. Først nu vil en stormagtskrig betyde en grænseløs ødelæggelse af livsværdier, først nu vil en russisk sejr medføre et indgreb så voldsomt i alle vore livsværdier, at vi aldrig før har haft så stor grund til angst, — mest måske for, om vi selv og vort folk vil svigte for anden gang, når prøvelsens tid er inde.

En anden ydre angst — på langt sigt — er angsten for de farvede folks rejsning mod den hvide mand i Asien og Afrika. Er det virkelig sandt, at der i hver time fødes 2400 flere end der dør, og at befolkningstilvæksten er stærkest i de egne af jorden, hvor mennesker lever på hungergrænsen, så er det også sandt, at en uhyre fare rejser sig i øst og syd, når det tekniske fremskridt og nationalismen og kommunismen for alvor når frem til disse egne af vor jord.

Langt dybere går dog den „indre angst“, angsten for de livsformer og livsværdier, der netop på grund af fremskridtet er i farezonen og kommer det stadig mere. Jeg tænker først på vor danskhed og nordiskhed, på den folkelighed, der bevidst eller ubevidst har levet blandt os i 1000 år i den rigeste velselvirkning med andre folk. Vil den kunne hævde sig under den omforandring af Europa og Vestverdenen, som vi med atlantpagten og amerikaniseringsprocessen er langt inde i? Jeg tænker på de danske hjemlivs- og arbejdsforhold i vor 80.000 bøndergårde og 120.000 husmandshjem, hvorfra de 90 pCt. af danske højskoleelever kommer. Enhver kan se de dybtgående ændringer, der forestår her under den fortsatte, uundgåelige, absolut påkrævede og i mange henseender glædelige mekanisering af landbruget, som ingen af os kan eller vil standse. Jeg tænker på de ca. 100.000 selvstændige småværksteder og småindustrier, vi endnu har i Danmark, men som trues af at blive opslugt af storindustrien. Jeg tænker mest på industriarbejdernes arbejdsglæde, der mindskes for hver teknisk opfindelse, som videnskabsmænd og ingeniører eksperimenterer sig frem til. Man taler om „blindede trælle“ og om at den, der tænker mindst, er den mest effektive industriarbejder. Man taler om arbejdstiden som et nødvendigt men forbandet onde.

Fremskridtet truer os også i vor fritid. Radio, fjernsyn og forlystelses-

industrien virker lammende på selvarbejde og på udfoldelsen af skabende evner, der langsomt dør bort hos de mange. Ensretningen og passiv tilskuermentalitet vil få en rig udfoldelse.

Mest ængstes vi dog for fremskridtets indvirkning på selve menneskets sjæl eller rettere på dets ånd, en proces, som den finlandssvenske forfatterinde, *Hagar Olsson* skildrer i sin lille mærkelige bog: „Jeg lever“*). Her kaster hun et skarpt lys over disse angstens ødemarker i 1900-tallets civilisation.

Hendes tanke er let at gribe for dem, der kender og godtager den kristne opfattelse af mennesket som bestående af legeme, sjæl og ånd. Legemet og sjælen er vel en videreudvikling af dyrelegemet og dyresjælen, men *ånden i mennesket* er indblæst af Gud, den er en del af Guds ånd; det er den, der skaber levende fællesskab mellem Gud og mennesket og mellem mennesker indbyrdes. Det er den, der muliggør den selvfor-glemmende kærlighed til næsten og taknemlig glæde over livet selv og alt det skabte. Det er ånden og kun den, der gør mennesket til menneske. I hastige rids skildrer *Hagar Olsson* linjen fra renæssancen til nu. Den har betydet en rivende udvikling af forstandssiden af mennesket, af videnskab og teknik. Den har også medført en frigørelse af den enkelte fra fællesskabslivet og en sygelig udvikling af individualismen og person-lighedslivet, af jeg'et og af egeninteresser, — nationalinteresser og klasseinteresser. Alt dette er sket på bekostning af det åndelige i menne-sket, d. v. s. af *sansen for det guddommelige og det medmenneskelige*. Troen på Gud er ved at dø ud iblandt os, det medmenneskelige sygner hen. Der bliver koldt mellem mennesker, selv mellem slægtninge og men-sket bliver ensomt midt i de største stæder.

DER ER SOLHVERV I VENDE

MIDT i denne angst og usikkerhed, der især griber den unge slægt, der kun har oplevet krigstider, mellemkrigstider og efterkrigs-tider, er noget nyt i frembrud, en nyorientering er ved at ske hos dem, der ser tidens nød mest modigt i øje. Ligesom faren ofte giver mennesket uanede kræfter, og den døende kan fyldes af åndelig modstandskraft og ny livsforståelse, således kalder nutidsangsten nye kræfter frem. Det mærkes på alle livets områder, og de vil i løbet af få år helt ændre den nuværende problemstilling. Vi kommer til at opleve en kursændring, en omstilling, en renæssance, hvori det bliver svært at skelne mellem gamle livsværdier og det helt nye, der dukker op i os.

*) Oversat af Ole Wivel, Wivels forlag, 1949.

Som vi før skelnede mellem ydre angst og indre angst, kan vi også her tale om en ydre omstilling og en indre. Med den ydre tænker vi på FN. og atlantpagten, på det forenede Europa, på verdensliberaliseringen og på den nye erklæring om menneskerettighederne, ikke mindst på hjælpen til de uudviklede områder af jorden, på Beveridgeplanen og på de svenske folkehjemsplaner. Mest grebne er vi dog af *den indre omstilling* eller af tilløbene til denne. Uden en sådan vil alt det onde og hårde, alt det kolde og selviske fra før atter dukke op i nye og helt uforudsete skikkelser og ødelægge livet for os på ny.

Om en sådan begyndende omstilling af indre art er der i efterkrigstidens verden en række vidnesbyrd, hvoraf kun tre skal nævnes her: Den nye følelse af skyld, der er kommet op i os, den nye, høje vurdering af mennesket og det menneskelige, og den lidenskabelige spørgen efter en mening med menneskelivet, som vi møder omkring os.

I førkrigstidens verden var skyldfølelsen ringe hos „moderne mennesker“, medens kristne talte meget om synd. Synd er altid synd mod Gud. I efterkrigstiden er ordet SKYLD blevet et hovedord, vor egen skyld og ansvar for, hvad der er sket og sker af frygteligt for mennesker omkring os, i vort eget land og i verden. Liberalismens og kristenhedens skyld i den sociale nød — i bolignøden — og i afkristningens vældige udbredelse i de arbejdermasser, hvis timelige kår de kristne betragtede som sig uvedkommende. Vi føler medskyld, når talen falder på materialismens uhyre magt i det moderne menneskeliv, på Vestens forhold til Asien — opiumskrigen — og på det hungrende Østens oprør mod den vestlige kapitalisme og imperialisme. Af en knugende, næsten tilintetgørende skyld- og ansvarsfølelse hos kristne og ikke-kristne vil vejen banes for en ny og mere omfattende selverkendelse og syndserkendelse.

Bag denne nye skyldfølelse ligger EN NY VURDERING AF MENSKET. Talen om dette som et højtstående dyr er ved at forstumme. Ud af vor grænseløse forfærdelse over Nazismens og Kommunismens talløse ofre, er en ærbødighed for mennesket stået frem. Den har givet sig mange gribende udtryk, ikke mindst i „De forenede Nationer“s virksomhed, i kampen mod folkedrab og for en ny formulering af menneskerettighederne. Overalt spores denne nyindstilling; også i vort syn på „toldere og skøger“, på før foragtede grupper af menneskeheden, på „de farvede folkeslag“, ikke mindst. For de kristne har ordet om „mennesket, skabt i Guds billede“ og fortællingerne om syndefaldet, om broderdrabet og Babelstårnet fået en helt ny symbolsk betydning, og for mange ikke-kristne er et lignende syn brudt igennem. Derfor er kampen om humanisme og menneskelighed så hed for tiden. Derfor er Dostojevski så stor for efterkrigstidens mennesker.

Af den nye, stærke skyldfølelse og af den nye, store ærbødighed for menneskelivet vokser det store spørgsmål frem om MENINGEN MED MENNESKELIVET, med livet selv, med alt det skabte. Overalt dukker dette spørgsmål op: i litteraturen, blandt mennesker i samtale, i lønkamret. Det meningsløse i hele det moderne verdensliv, det meningsløse i krig og nød midt i en menneskelighed, der vil fred og som teknisk set magter at løse alle forsyningsproblemer, tvinger spørgsmålet frem om livets mening, og vi rejser os i protest mod at fortsætte, som vi har begyndt. Af denne protest står nutidsrevolutionerne frem, og af dem er sindenes revolution maaske den største og mest afgørende. Dybest er den, hvor den går ind til selve spørgsmålets kerne, og vil have klarhed over, hvorfor vi lever, hvem der har skabt os, og hvad skaberen har skabt os til. Det var dette Henrik Ibsen tumlede med i „Brand“ og i „Per Gynt“, og som er det egentlige i alle Grundtvigs tanker om folke- og menneskeliv.

EN IKKE-INDIVIDUALISTISK KRISTENDOM

Det, der her er ved at bryde igennem, er meget mærkeligt at se, især for de af os, der fra barn af er kendte med *det kristne livssyn*. Det er som om mennesker uden kristne forudsætninger af selve udviklingens gang, ad nutidsoplevelsens vej tvinges ind på kristne tanker, der før har været dem fremmede, men som nu fødes i dem, fordi de er gået trætte i materialismens nærsynede verden og angste i en verden, hvor ingen fælles tro på samme Gud og Skaber binder mennesker sammen, får dem til at lyde de samme etiske bud og lader dem føle sig forpligtet overfor hinanden som brødre og søstre. Sålænge de videnskabelige og tekniske fremskridt udelukkende tjente vore egne interesser og gjorde europæeren og amerikaneren til verdens herre, forstod vi ikke de nedbrydende kræfter, de rummede for vore menneskelige livsværdier. Nu da fremskridtskræfterne mobiliseres mod os af Sovjetunionen og af østens millioner, ser vi på os selv med andre øjne — og vi skammer os over vor færd i fortiden og nutiden.

Vil det sige, at vi kan vente en kristen reaktion, en tilbagevenden til den kristendom, som det 19. og 20. århundrede gjorde oprør imod? Hertil må jeg svare et ubetinget nej. Den kristendom, som den moderne tænkning, og som den mellemeuropæiske og nordiske arbejderbevægelse forkastede, var en udartet, snæversynet, en individualistisk kristendom, en kristendom, der ikke som Jesu Christi kristendom havde sejrskræfter i sig. Skal den nye tids længsler efter at finde en mening med tilværelsen,

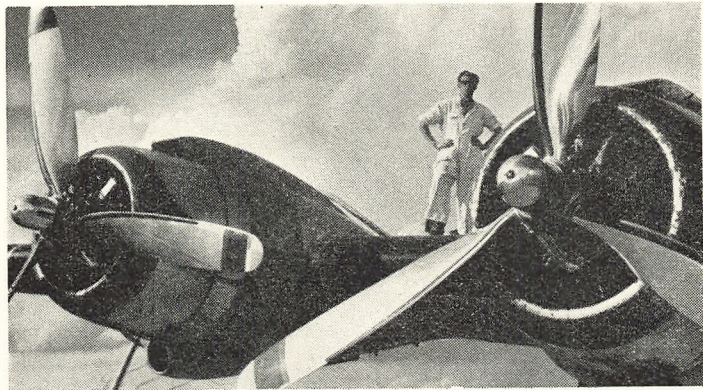
og efter at komme i et helt nyt forhold til medmennesket og til Gud ske fyldest, må den overleverede kristendom lutres og fornyes efter sit oprindelige urkristne princip.

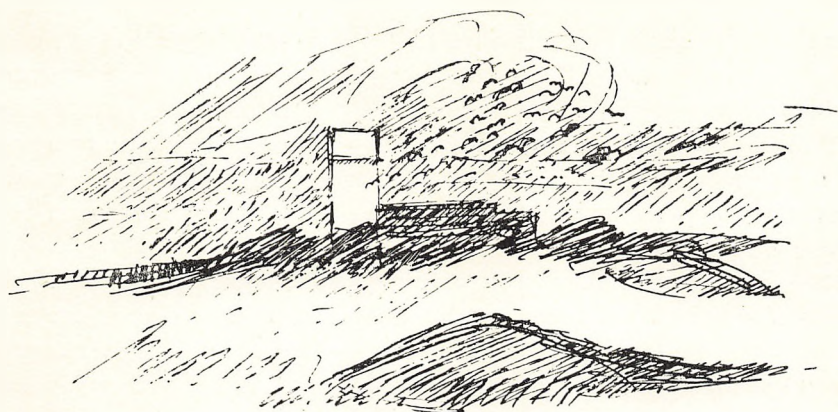
Også kristendommen må gennem en genfødeelsesproces, den må renses for sin dømmesygge overfor alle anderledes tænkende og anderledes levende, den må slette alle *menneskeskabte* skel mellem frelste og fortabte — „thi de første skulle blive de sidste“, står der skrevet. Først og sidst må kristendommen frigøre sig for den hinsidighedslængsel og den åndeliggørelse, der ofte gør den fremmed for den verden af kød og blod, som også er skabt af Gud, og gør den udelagtig i tidens vældige sociale, politiske og folkelige bevægelser.

Noget af det rigtige finder vi i Wergelands, Geijers og Grundtvigs kristendoms-syn og i Runebergs „den gamle trädgårdsmästarens brev“. Mest måske i Grundtvigs Göteborgtanker med sine folke- og verdensomspændende syner. Men selv dette er kun tilløb til det nye og store, der skal ske med kristendommen.

Gennem de store lidelser, der vil komme over hele menneskeheden, eller gennem angsten for dem og viljen til at afværge dem vil vi modnes for en ny inspiration ovenfra, en ny forståelse af skabertanken, af syndefaldet og af evangelierne. *De kristne har ikke mindre end de ikke-kristne en fornyelse behov.* Om den skal komme fra Rusland, fra Indien, fra efterkrigstidens Tyskland eller fra Norden ved ingen. Snarest tror jeg med Berdjajev, at den kommer — østfra, men komme vil den.

C. P. O. Christiansen.

FISKENS TEGN

Fisken var et i oldtiden meget yndet symbol for Kristus, som mangfoldige steder i middelhavslandene indgår i udsmykningen af kirker, gravkamre o. l. fra de første århundreder efter Kristus. Hvorfor netop fisken? spørger man uvilkaarlig. Måske fordi bogstaverne i det græske ord for fisk er forbogstaverne i en kort formel, der oversat lyder: Jesus, Kristus, Guds søn, frelser. Det var måske en slags trosbekendelse, tydeligt vendt mod den dengang almindelige kejserdyrkelse, som også anvendte udtrykket „frelser“ om den romerske kejser. For at gøre det lettere at huske denne meget nødtørftige trosbekendelse, har man måske anvendt ordet fisk som hukommelsesteknisk middel. Kunne man huske det, havde man straks forbogstaverne.

Om symbolet virkelig har denne temmelig prosaiske oprindelse er vel usikkert, men snart anvendes det i hvert fald langt friere og mere poetisk. Det får ligesom selvstændigt liv, bliver et tegn, som man kan knytte mange andre forestillinger til. En af kirkefædrene kalder i sine skrifter de kristne „småfisk“, som er avlede af fisken c: Kristus i vandet c: dåben. Noget af den samme symbolik har vi jo i Skovgaard's udsmykning af Frederiksborg frimenighedskirke: vandet, som vælder frem ved korsets fod, slynger sig rundt om hele kirken og menigheden, og i det svømmer der også småfisk c: kristne. Men det vigtigste er, at fisken, som tegn eller symbol for Kristus får selvstændigt liv. Hvad det indeholder eller betyder, gør man sig måske ikke klart, men magt over sindene har det, både følelsen og fantasien sætter det i bevægelse.

Omtrent på samme måde er det, når en ung, moderne digter, Ole

Wivel, kalder sin digtsamling fra 1948 „I Fiskens Tegn“. Han ved naturligtvis, hvad han gør. Han ved, hvad fiskens tegn betød i oldkirken, for så vidt som man nu kan *vide* det. Når man har læst hans lille bog, er det ikke sikkert, at det står klart og tydeligt for een, hvad han mener med dette mærkelige tegn, men man mærker, at hans fantasi og følelse er sat i bevægelse, og han formår, synes jeg, at forplante denne bevægelse videre til sine læsere. —

Man kan egentlig ikke sige, at fisken som tegn eller symbol spiller en hovedrolle i selve digtene, og dog er der ingen tvivl om, at det er det, som fisken betegner, hvorom alt drejer sig for ham. Måske kunne det udtrykkes sådan: lever vi en kristustid? er vi midt i en opstandelse? en genfødsel? af kristendommen og kirken, ikke i den gamle form, men som noget helt nyt? Står vi ved begyndelsen til en ny tid eller en ny kultur? Vi lever i fiskens tegn, siger Ole Wivel, eller i det mindste digter han i fiskens tegn, sætter hele sin digtning ind under denne overskrift. —

At det er noget helt nyt, der er tale om, er ganske klart. Man skal være forsigtig med i kirkelige kredse at juble over, at de moderne digtere anslår kristne toner. Der er hos ingen af dem tegn til tilslutning eller blot sympati overfor nogen af de kirkelige retninger og bevægelser og egentlig heller ikke overfor kirken som sådan. Foreløbig betragter de i hvert fald mere alt det som noget gammelt, der må gå al kødets gang. Her gælder det, at lade de døde begrave deres døde. Hvis Arne Sørensen har ret i, at de kirkelige retningers og bevægelsers tid uigenkaldeligt er forbi, er det måske godt det samme. Hvem af os har ikke en fornemmelse af, at det ikke kan være målet at genoplive dem? Der må ligesom begyndes på bar bund, og det er måske denne nye begyndelse, disse digtere er forløbere for. At de gamle profeter var digtere er sikkert nok. Spørgsmålet er nu, om de moderne digtere også er profeter. Dertil hører ikke, at deres syner og forudsigelser nødvendigvis skal gå i opfyldelse, men at de skal se og synge noget sandt.

Når det absolut skal være noget helt nyt, er grunden vel ikke først og fremmest krigen og besættelsen og alt det, som deraf fulgte, men disse begivenheder og oplevelser afslørede ligesom alt det gamle. Man kan i sandhedens navn ikke bare gå videre og søge at genoplive eller gentage selv det bedste af det gamle. Det er altsammen blevet hult. Derfor begynder samlingen også med 3 digte fra 1945, som måske er de dårligste digterisk set. Han er ligesom ikke frigjort, ikke sig selv endnu, men de skal med. De hører nødvendigvis med for at forstå ham. De er tunge og ensformige i versemål og rytme, måske også deri et udtryk for besættelsestidens stemning. Men i hvert fald er det næppe til-

fældigt, at de er sat i spidsen. Det skal slås fast straks, at det hele er gået i stykker, og der må begyndes forfra.

Men er det nu ikke en overdrivelse? Er der slet ikke noget tilbage? Jo, Ole Wivel har barndoms minder, og han ringeagter dem ikke. Tværtimod, de kommer til ham nu, og er ikke bare trøst og minder, men også mål. Der er også fremtid i dem. Det, det gælder om, er egentlig at blive som børn, enkle, hele, rene. (Se f. ex. Stemmer i Mørket, Landlyst, Til Mor o. fl.) Jeg tror ikke, det er forkert at sige, at der her er et grundlag, som ikke er rokket, men der er bare det, at ikke alle har sådanne barndoms minder, (se f. ex. De besmittede), og det hænger sammen med de sociale ulykker i det moderne samfund, som måske er mere skæbnesvangre end krigens. Men også dem ser han i fiskens tegn:

Er mon det nye forårs
navnløse Gud på vej,
som skal bevare og bære
os rene af barndommens leg —
hvor mon den frelser findes,
barsk i sin mildhed og sund,
som skal komme og føre læberne
til de besmittedes mund?

Men Ole Wivel har ikke blot barndoms minder, han har også børn, og de taler måske endnu stærkere til ham og også i fiskens tegn. Om dem anvendes første gang i digtsamlingen fiskens symbol direkte:

Men der, dybt,
som undrende fisk paa havbunden,
som uudgrundelig skrift,
skrevet med strenge og yndefulde tegn
vore to små piger, som sover.

Skriften er uudgrundelig, han kan ikke i klare ord formulere, hvad de siger til ham. Det er noget på en gang strengt og yndefuldt, men hvad det er, ligger over eller udenfor hans direkte udtryksevne. Det kan kun siges med et billede, fisken. Der er noget af Kristus i den glæde, hans børn giver ham, og de strenge krav, de stiller.

Og så det digt, som jeg synes er det bedste og klareste: Ikke at elske hinanden. — Man studser straks ved overskriften. Der er jo god, gammel tradition for, at digte og kærlighed hører sammen. Tre fjerdedele af alle digte handler om kærlighed på een eller anden måde, og Ole

Wivel er aldeles ikke fremmed for den side af tilværelsen, men det er ikke det, han vil, der er noget, der er vigtigere og væsentligere:

Lyder det på en læbe,
lever det i et ord?
Nej, men lyt mod dit indre,
hvor det forvandlende gror.

Alt dette ved vi — og tier.
Ikke med vidende ord
vokser vor tro sig langsomt
varm og levende stor.

Ingen har følt sin tunge
forme det, ingen sagt
hvad vi i nådens minutter
ved er i sjælene lagt.

Men i det tavse gror den.
Først som et fattigt tegn
givet os af det virkelige:
sten — stjerne — regn.

Nu er det aften — skyggerne
vokser, og vinden går
lykkelig træt som et kærtegn
over din pande, dit hår.

Å, der er langt til rene
dybt forløsende ord,
langt til befriet at hviske:
barn — elskede — bror.

Bølgen, hvid om sin bringe,
lægger sig tungt til ro
yderst ved engens urtids-
sten som en broget ko.

Dette skal dagene lære os,
før vi forvandlet kan gå
fri, med levende stemmer,
lydhøre, og forstå:

Skyerne står med flammende
rande, stråleberedt
til at slukkes, når barnet
har sin aftenbøn bedt.

Ikke at elske hinanden,,
men at gå elskende ind
under det samme opstandelses-
lys, kind imod kind.

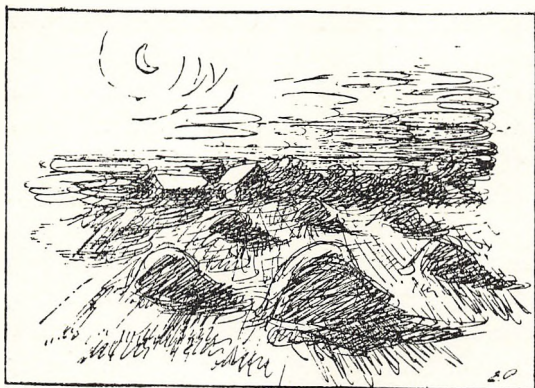
Igen møder vi denne angst for ordene, de klare og tydelige ord, som både siger for meget og for lidt. Derfor må han ty til billeder, tegn, som han ikke forklarer, men som umiddelbart har magt over hans sind og sætter det i bevægelse, og denne bevægelse vil han forplante til os. Vi må selv arbejde med. Aftenen, skyggerne, vinden, bølgen, skyerne — er det for os bare så mange ting eller fænomener, eller er det også for os *tegn*. Siger de os noget? Ja, siger Ole Wivel, de taler sandere om det, som jeg egentlig vil sige, end ord kan gøre det. Sten, stjerne, regn — det er ikke billeder, som han hidkalder for at illustrere sin tanke, som han har fiks og færdig, tværtimod, han kan ikke udtrykke i ord og tanker, hvad han vil sige, han forsøger kun at formidle den bevægelse, disse tavse ting har sat hans sind i, til os, genskabe den i vore sind. Ordene er han bange for. Har vi overhovedet ret til, er der i vor verden

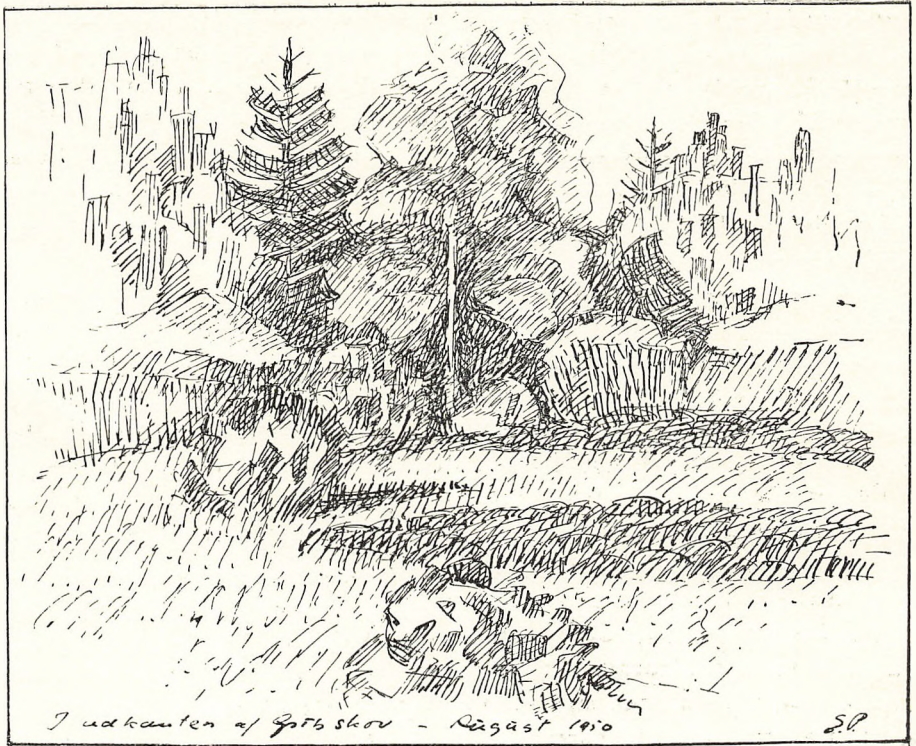
overhovedet mening i at bruge ord som barn, elskede, bror? — Der må ske en *forvandling*, det er et ord, han gang på gang bruger (se f. ex. digtet: *Forvandling*), og den må ske i fiskens tegn, den må udgå fra opstandelseslyset. Har man sagt opstandelse, har man sagt Kristus. Der er meget religiøst fællesgods i kristendommen, men opstandelsen hører ikke til det. Den er specifikt kristen. *Forvandling*, *tavshed* og *opstandelse*, det er de 3 poler, dette digt — og måske hele digtsamlingen drejer sig om.

Der kunne være mange andre ting at drage frem, men jeg har vist allerede sagt for meget. Fiskens, Kristustid, Kain og Paaske er titler på nogle af de følgende digte, og de angiver jo klart nok, hvad det drejer sig om, selvom indholdet og måden at sige det på kan være overraskende nok. Det er ikke kristelig poesi i sædvanlig forstand, og det er heller ikke altid let at forstå, hvis de nu i det hele taget kan og skal forstås.

Ole Wivel er et varsel om en ny tid i fiskens tegn. Han profeterer om *forvandling* og *opstandelse*, som visselig er påkrævet, hvis der skal vokse noget godt ud af nøden og ulykkerne, som han ser klart og selv har oplevet intenst. Om han har ret i, at alt det gamle skal kasseres, og i, at noget helt nyt kan og vil vokse frem, skal jeg ikke afgøre. Ofte nok kan man have den fornemmelse. Men han er i hvert fald et tegn i tiden, som er værd at mærke sig. Og han rejser et tegn for en større, som aldrig kan få tegn nok, fordi hans fylde aldrig kan rummes, hverken i ord eller tegn. Tegn er mindre begrænsende end ord, derfor er det godt at få rejst dette tegn. Han overlader os selv at tyde det, og alt afhænger af, om vi tyder det, og *hvordan* vi tyder det. —

Vilhelm Nielsen.

FRIHEDENS INDHOLD

Under krigen blev det naturlige udtryk for vore ønsker, at vi først og fremmest ville generobre og bevare *friheden*. Det var imidlertid ikke en krigsforeteelse, at ordet frihed trådte i forgrunden. Vi kan se det i højskolesangbogen. Vi finder så langt tilbage som bag 1788, at man i Danmark forstår, at friheden er et folks dyrebareste klenodie.

Men man forstår noget meget forskelligt ved frihed. Det er, som om dette ord farves af, hvad hvert Folk har oplevet, og af, hvad der er vokset frem i dets folkeliv, og dette gælder vel også de forskellige kredse i et folk.

Når jeg tænker på min barndom og ungdom og prøver at klare mig, hvad de mennesker, jeg følte mig eet med, uvilkårlig og ubevidst regnede for det centrale ved at have frihed, forstår jeg, at det hører uadskilleligt sammen med det folkeliv, jeg mødte på min hjemegn.

Der blev talt meget om frihed og kæmpet for ydre friheder, men det

var så selvfølgelig, at selv et barn ikke kunne tage fejl af det, at den ydre frihed skulle til alene for at skabe indre frihed. Et menneske skulle aldrig kunne tvinges til at handle mod sin samvittighed, og et menneske skulle altid have frihed til selv at bære sit ansvar.

Men det blev ikke glemt eller overset, at forudsætningen var, at mennesker havde evne og udvikling til at bære frihed og ansvar. Derfor var det afgørende, om vort folk bestod af hjem, hvor der levedes sådan, at åndeligt liv forplantes, og ansvarsfølelsen bliver levende.

Det inderste i den danske frihed blev da for os muligheden for danske hjem, hvor de livsskabende værdier forplantes, og hvor børnene kan få en organisk udvikling. Jeg tror, det betød en åndelig folkesundhed, og at den nåede meget længere ud end det grundtvigske, fordi det ikke er noget, Grundtvig har fundet på, men noget, som var, og som han har hjulpet os til at få øje paa i tide, så det ikke skulle dø af upåagtethed.

I dag, fem år efter krigen, spørger jeg mig selv: Tør jeg også i dag sige, at det inderste i frihedsbegrebet for os danske er den mulighed for dansk ungdom for en organisk udvikling, betinget af et hjemliv, som er stærkt nok til at forplante de livsskabende og ansvarsvækkende værdier? Eller hvad er ellers det inderste i frihedsbegrebet for de unge nu?

Det er et meget afgørende spørgsmål. For det inderste i frihedsbegrebet er det samme som: Hvad vil jeg med mit liv, når jeg har frihed til at leve det helt efter mit eget hjerte.

Hvis man ikke har et begær efter frihed, må det være fordi, man ikke har et livsindhold, man vil virkeliggøre, eller en søgen, som kræver frihed til at finde sin vej.

Det er derfor for mig ikke noget med moralske ængstelser og den slags, men det er selve spørgsmålet om fremtiden, om vort land er levedygtigt, som ligger i dette: Hvad er det inderste i de unges frihedsbegreb?

*

Betingelsen for min generations syn på friheden var de vækstvilkår, udviklingsbetingelser, vi havde. Og hvordan var de da i sammenligning med dem, vi selv har givet den ny slægt?

Det var i folkelivets blomstringstid. Det var dengang, man som noget givet følte sig som en del af en uendelig sammenhæng. Ethvert menneske føler sig vel til alle tider som centrum, men mit eget lille centrum lå ved siden af en hel række andre, alle ens søskende, — for dengang havde man jo en hel mængde. Og vi havde et overcentrum, som ikke var far eller mor, men var den enhed, de to tilsammen var. Og vores kammerater havde det akkurat ligesådan, alle sammen, vi var altså en hel række hjemcentre ved siden af hinanden, og de kom hinanden ved, for Mar-

grethes far murede for os, og Pus' far tømrede, og vi fik kartofler hos Kristians, og de kom allesammen hen paa skolen til søndagsforedrag til vores hjem. Det var ikke noget, man lagde mærke til, at vi hørte sammen, det var det givne liv, som man fødtes ind i. — Og når man så kørte hen i besøg hos nogen af dem, som kom om søndagen langvejs fra, mødte man det samme. Det var bare et andet sted. Det var det samme alle vegne, for sådan var livet i det danske folkelivs blomstringstid. Og når vi kom over på den anden side Kongeåen, var det også det samme. Sammenhængen begyndte så stærkt med det derhjemme, men den var i landsbyen, den var på egnen, den var over grænsen. Og vi kunne ikke holde fest, uden at byen var med, egnen var med, og de fra den anden side var med. — Og skulle der være fest for alvor, begyndte den i kirken, og der var de også alle med. Det er da klart. For dette liv, som har sådan en sammenhæng mellem alt, hvad der er på jorden, det har da også en sammenhæng mellem himmel og jord, mellem Gud og os, og mellem dem, der er døde, og os der lever nu. Ellers var det hele jo meningsløst, — men det er det heldigvis ikke, nej, vi ved nemlig, at det er rigtigt. Hvorfra ved vi det?

Sådan noget kan jo intet menneske vide med hovedet. Men kommer man fra et lykkeligt hjem, ved man en mængde med hjertet, og det kan intet nok så klart hovede disputere en fra. Man ved det. For man oplevede det, dengang man var under den store tryghed. Den tryghed skabte far og mor for os, derved, at der lyste en stjerne over alt det, de havde sammen. De hørte sammen, fordi de var hinandens evige hjælpere. Det var så uendelig ansvarsfuldt at love hinanden troskab, for det var et løfte om at være hinandens evige hjælpere. Du er den, der skal hjælpe mig til rette saadan, at alt, hvad jeg gør, faar sin plads i min evige sammenhæng. Jeg elsker dig, — det betød: du er det menneske, som har den evige hjælp til mig.

Det lyder højttravende. Ja. Men det var sådan. Og det var det, som var vækstvilkåret for den generation, for hvem det blev selvfølgelig, at frihed det er mulighed for forplantning af værdierne på organisk måde, d. v. s. sådan, at vi kan vente, til tiden er inde, for vi går i tryghed.

Sikken himmel der var over arbejdet! Man gjorde det nemlig ikke alene for at få et levebrød. Men var det ikke vidunderligt, at selv om det var at sprede møj eller skure bryggers eller noget andet af det, som kan lugte dårligt eller ikke være så morsomt, så hører det altsammen med ind i den vældige sammenhæng. Hele verdensmaskineriet kan simpelthen ikke gå, hvis det møj ikke bliver spredt. Og det er mig, som spreder det. Jeg tager mit job i den store sammenhæng. Og derfor synger jeg, når jeg kører hjem. Og så går jeg i forsamlingshuset i aften.

Hvordan kan mennesker for alvor være demokrater, hvis de ikke tager det hele på denne måde, og har en ærbødighed for selve det at arbejde, fordi det er en del af den uendelige helhed.

Skønmaleri, sidder I måske og tænker! Aldeles ikke. Også vores forældre var mennesker med deres svagheder, deres vanskeligheder. Men der var høj himmel. Og der var denne stjerne, meningen med to menneskers møde, som bag alle vanskeligheder skabte denne forunderlige tryghed, som alle mennesker higer og søger imod. Tryghed, ikke fordi alt går let, men tryghed trods alt.

Men der var en angst, en bekymring bag al denne tryghed. En angst, som også forenede de to. Det var angsten for ikke at kunne magte at forplante de bærende livsværdier, som de selv havde fået i deres hjem, og som havde gjort det så selvfølgelig for dem, at deres fælles hjem skulle bygge på samme grundvold som forældrehjemmene. De havde aldrig tænkt på, at det var noget, man ikke sådan kunne give i arv. De havde selv arvet det. Men nu, da de havde ansvaret for arven, følte de sig hjælpeløse. Og denne forplantning var jo meningen med det hele. Hvad nyttede det at give børnene mad og drikke og klæder. Det var jo værre end at sulte dem, om de ikke gav dem det, som giver deres liv mening og evig sammenhæng. Først derigennem bliver livet noget værd. Men ikke de bedste forældre kunne magte det.

De kunde ikke gøre andet end bede Gud gøre det, som de ikke ved egen kraft formåede. Og denne bøn var så afgørende for dem, prægede dem så meget, at den skabte en følelse af sammenhæng mellem himmel og jord for børnene, selv om de aldrig hørte den bøn, mens de var små.

Martin A. Hansen giver så meget af det i „Løgneren“, i skildringen af Marie. Hun er ikke af dem, som er med i et levende folkeliv, — man ved ikke, hvad hun er kommet fra, da hun fulgte sin sømand til Sandø, men billederne i hendes album viser ikke bare hendes slægt, men hendes æt. Det er den lange sammenhæng. Og nu har hun sønnen Oluf. Han er den, som har ætten i sig, skal bære sammenhængen videre. Og der er en inderlig samhørighed mellem de to. Da han er blevet reddet fra druknedøden, skubber han kæresten til side og afsted: først til mor, og hun er ikke på stranden. De to må mødes alene.

Og den, der vil knytte Oluf til sig uden at gå ind under ættens sammenhæng, hende hader Marie. Annemari søger lykken! Det foragter Marie. Hun er et lovmenneske og et ordensmenneske. Anemari er ikke den, som kan hjælpe Oluf i hans livs store sammenhæng.

Hos Marie er alt orden og lov. Alle hendes ting er slidte, men de er ædle af slid. Og når hun breder dugen over bordet, er den hvid som nysne, duftende. For man har ærbødighed for tingene, de er levende, for de

er en del af det hjem, hvor det gives i arv, at man skal være et helt menneske og et ansvarsbevidst menneske.

Marie er sådan uden at vide det. Andre opdagede, at sådan er det liv, som er værd at leve

Var der for få, der opdagede det? Blev hjemmene sådan i den nye generation?

I hvert fald er der sket en forskydning i begrebet frihed. Det er ikke saa klart for os mere, at de ydre friheder er til for at skabe de indre. Og af disse ydre friheder er det igen den, der betones: Der er noget, jeg vil være fri for. Det er ikke så meget mere: Jeg vil have frihed TIL, men jeg vil have frihed FOR, FRA. Det er kommet listende, fordi det er vævet sammen med, hvad der er det bedste i vor tid, det, vi med rette er mest stolte af.

Vi har social forsorg, og vi har forsikringer af enhver art. Vi føler os ufri, hvis vi ikke er sikret. Det gør vi alle. Jeg vil have den frihed, at jeg er sikret. Men det vil sige, at jeg vil have den frihed, at jeg har lagt ansvaret over på andre, på det upersonlige, staten eller et forsikrings-selskab.

Og det er helt rigtigt med forsikringerne. Betaler jeg ikke min skat med glæde, så betaler jeg min forsikring med glæde.

Det er rigtigt, hvis vi stadig husker, at det ydre er rammen om det indre, og at de to ting er vokset sammen, når man er menneske.

Den generation, som rejste Danmark efter 64, var praktisk dygtig. Det klassiske eksempel er sønderjyden, som skal være dygtigere landmand end den tyske for at kunne beholde jorden. Men for dem og for det slægtled, som kom efter, var det det indre liv, det gjaldt om. Man skulle bevare jorden, for at man kunne leve dette hjemliv, som var betingelsen for det danske livs beståen. Det var målet. Og arbejdslivet blev fyldt af målets indhold. Derfor var der intet ønske om kort arbejdsdag. For der var sådan en mening med arbejdet. Sammenhængen var helt nær mellem arbejdsliv og indre vækst

Kravet om kort arbejdstid kommer rigtigt og selvfølgelig, hvor denne mening ikke mere kan ses. Og det er nødvendigt. Det springende punkt falder imidlertid sammen med det foregående: Vil vi have fri til at gøre noget, eller vil vi være fri for noget?

Som arbejdsforholdene nu er, skal mange have frihed til at gøre noget. Men har vi lært de unge, at det er af den grund, de skal have kortere arbejdstid?

Det andet, som var afgørende i det gamle frihedsindhold, var ro til en organisk udvikling. Organisk, det betyder at give tid. Det betyder at have lange mål.

Men strider det ikke mod alt, hvad vi nu lever? Hvis man holder af hinanden, skal man så ikke straks have hinanden? Hvad nytte er det til at gå og drømme om hinanden? Kan man også være sikker på, at den anden part venter? Der kan ske så meget. Eller arbejdet! Hvorfor gå og slide mange år, når man kan få en ligeså god, måske bedre levestandard ved et andet arbejde, som ikke kræver års studium. Når børnene er 11 år, skal det afgøres, om de skal studere. Det haster! Alt haster!

Jeg vil vove at påstå, at drømmen om hjemmet er et solidt fundament, som dårligt kan undværes, om bygningen skal stå. Og at det arbejde, som man har samlet sine ungdomsår om og set som det mål, man er gået frem efter, har de bedste betingelser for at give arbejdsglæde.

Men også vi, som er vokset op i de hjem fra folkelivets blomstringstid, er revet med i farten, ind i rationaliseringen og bort fra den organiske vækst.

Vi er blevet sådan, at vi lige så godt som Martin A. Hansens Johannes Vig kan kalde os „løgnere“ eller „svigere“. For dermed mener han det „spaltede“ menneske, som ikke er „helt“, sådan som Marie, men som altid ser enhver sag fra mange sider. Vi har sveget det gamle, ikke fordi vi ville, vi blev revet med af en stormflod. Men kan vi redde det vigtigste for dem, som kommer efter os?

Vi indser, at ungdommen må gå sine egne veje. Vi er frisindede. Vore forældre var ikke det, vi nu forstår ved frisindede overfor os børn. De var nemlig ikke i tvivl om, hvad der er ret. Men vi tvivler. Vi kan se det fra alle sider. Derfor er vi frisindede. Vi, som arbejder i det folkelige arbejde, er ikke et slægtled, som snublede i starten. Men vi genkender os selv i Johannes Vig. Vi er som han bundet til fortiden, vi ved, at den kan vi ikke løbe fra, den kommer altid igen. Men vi har ikke kunnet finde form til en tilstrækkelig fornyelse af det gamle indhold, som også udtrykkes hos Martin A. Hansen. Er vi en gammel kultur, som skal afløses af en ung kultur?

Har vi med vor spaltede natur røgtet vor arv så dårligt, at den ny indstilling overfor friheden i de ydre spørgsmål er trængt ind paa de åndelige områder, på livsspørgsmålene? Er det ikke blot i det ydre, at frihed er kommet til at betyde et lettelse for ansvar? Er den ydre sikring, vi fordrer, ikke mere til for at tjene den indre frihed, friheden til at bære sit ansvar overfor livsspørgsmålene.

Set udefra er jeg tilbøjelig til at synes, at ulykken er sket, hjemmene og ungdomsarbejdet har ikke formået at hjælpe ungdommen i den vanskelige overgang fra en gammel til en ny livsform. Før hørte arbejdsliv

og personlige livsspørgsmål uløseligt sammen, det ydre og det indre hørte sammen, nu skal man skelne imellem, hvor dette stadig gælder, og hvor det er to ting, som ikke må sammenblandes. Indholdet af den frihed, ungdommen kræver, er blevet forringet ved smitte fra kravet om den ydre frihed, som er en naturlig følge af industrialismen.

Når man arbejder mellem ungdom, kan man dog ikke standse ved det. Man kan ikke lade være at spørge: Er det ikke os ældre, der er blinde? Gid det var!

Og derfor griber man den nyeste digtning med frygt og håb.

Og først og fremmest dem, de alle griber efter, fordi de siges at udtrykke den tidsånd, vi søger at opdage og forstå. Derfor har jeg taget eksemplerne fra Martin A. Hansen. Vi går til ham med ængstelse for, hvad han har at sige os.

Han har aldrig svaret så klart på mit spørgsmål som i „Løgneren“. Spredt gennem bogen, og samlet i det sidste kapitel, hvor Johs. Vig gør op, efter at han i de ydre ting har lidt skibbrud. Er dette tidsånden, så er her de gamle værdier ikklædt nye ord, så har de overvintret trods vor magtesløshed.

Johannes Vig er lærer på den lille Sandø. Kommet dertil udefra. Men vokset ind i en sammenhæng med øens natur, historie og mennesker, så han bindes til den og næsten synes os at være øens bevidste sjæl. Øen, som den er fra naturens hånd, er af bundløs ælde og troløs uforanderlighed. Vor kultur er kun som en flygtig blomsterflora derover. Derfor må hvert slægtled erobre øen paa ny. Ellers tager naturen den tilbage. Hver en på øen er med i denne erobring, men Johannes Vig er det bevidst, han er levende med i den sammenhæng, hvor han har fået sin plads. Han ved, at det er ånd, det er kultur at sætte ploven i jorden og pløje, at sætte pen på papiret for at erobre øen gennem viden.

Denne jordbanke i søen ligger under det blånende himmeldyb. Det nære er fjern, og det fjerne bliver nært. Man hører vinden, der synger i Brorsons salmetone. Man ser den første stjerne tændt. „Selv den, der altid har tvivl og vantro som støverhunde i sit spor, kender i disse øjeblikke det guddommelige som en magt over sig“.

Er det ikke sådan, at den, som for alvor lever i sammenhæng med natur og mennesker, ikke kan standse derved. At denne sammenhæng i det nære vækker behovet for en større sammenhæng ud over denne jord?

Der genkendte vi i ny form den oplevelse af sammenhæng, som var vor barndoms grundtone. Uden den bliver man en turist i tilværelsen.

Johannes Vig fortæller om sit arbejde med børnene. Han går ud med dem for at se på blomsterne. „Vi rørte ikke planterne på den tur. Vi begynder med at være ærbødige over for blomsterne. „Han lader dem ikke plukke blomsterne og pille dem i stykker og analysere dem.“ „Nej, først

lærer vi dem at kende, og så får de navne“. „Blomster skal som alle ting, der betyder noget, gro i selve sproget og være levende der, komme vort liv ved, før vi spiller lærde, før vi spiller videnskab“.

Hans opgave overfor børnene er, at de skal få lov til at *undres*. Johannes Vig siger selv, hvad det betyder for ham at undres. „Ordet *undre* er et ord, som får det til at skælve i rummet“. Det er hans vej til friheden. Han siger, at der er 3 måder, man søger friheden på. Man frigør sig ved et pennestrøg. Men ak, det viser sig, at man alligevel er bundet af det, man husker. Man prøver at gøre sig fri ved store, kloge tanker. Han har prøvet det med. Men hjalp det ham, så han havde noget at sige til en minesprængt fiskers enke? Man kan ikke gruble sig eet ord til, som man kan gå hen og sige til Line, Eriks enke.

Så holder han sig „til naturens og de simple tings visdom og frihed, som de giver, når man står og forundres over dem“. — „Tag jord i hånden, en nævefuld tidløs jord, en håndfuld ro. Du er fri, et dyrebart øjeblik“.

At undres er vejen til at løftes ud over sig selv, glemme sig selv. Men at undres er også begyndelsen til at føle ansvar for noget. Den største undren i menneskelivet oplever vi, når vi får et barn, og når vore nærmeste dør. Den undren ved barnets fødsel er grundlaget for forældreansvaret, ansvaret for jordens liv. Den undren overfor døden bliver grundlaget for et evigt ansvar.

Sammenhæng og undren! Man fyldes af tak, for det var jo hovedordene i den arv, vi fik.

Johannes Vig mislykkes i alle ydre forhold. Men han siger: Jeg bliver her. For jeg tror, der er brug for en lærer på Sandø. — Der er alligevel en mening med hans liv.

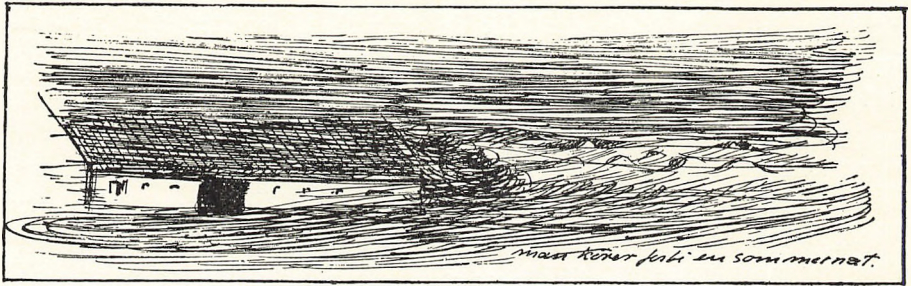
*

Det er ikke en 20aarig, som har sagt dette. Det er en 40aarig. Men han er tidens talerør. Og han har været svær at nå ind til for os ældre, for han taler et sprog, som er blevet til i de sidste år.

Men for mig at se giver hans digtning os mod til, — uden at vi derfor mister vor tids spaltede sind, — at tro på, at målet er det samme evige, selv om de unge må søge ad deres veje og på deres måder. Og tro på, at da er det også vor opgave at søge at give det videre, som vi fik i arv.

Det er tydeligt, at ungdommen lægger langt større vægt på ansvarsfrihed i ydre forhold, end de ældre slægtled. Men en digtning som Martin A. Hansens kan give håb om, at dette ønske om ansvarsfrihed ikke er trængt ind på de områder, hvor det netop er ansvarsbevidstheden, som giver mening i et menneskeliv.

Margrethe Christiansen.

VOR LANDSELEVFORENING

PAA initiativ af danske folkehøjskoler og tidligere elever blev der i foråret dannet en landselevforening, hvis mål det skulle være at give større dele af landet befolkning forståelse af højskoletanken. Den nydannede landselevforening om hvilken ca. 50.000 tidligere højskoleelever sluttede op, fik en bestyrelse bestående af: fhv. minister Jørgen Jørgensen, førstelærer Hillgård, Thise, højskolelærer Toftemark, Tommerup, redaktør Alfr. Hansen, Odense, konsulent Birthe Mailund, København. Som repræsentanter for Foreningen af Høj- og Landbrugsskoler valgtes formanden C. P. O. Christiansen, Frederiksborg og højskolelærer Povl Engberg, Askov.

Efter et bestyrelsesmøde i foreningen d. 29. april blev det vedtaget at oprette et sekretariat i København, og efter at Københavns Højskoleforening velvilligst havde stillet lokaler til rådighed midlertidigt, ansattes en sekretær til at lede det daglige arbejde.

Her skal kort redegøres for hvad sekretariatet har arbejdet med i det forløbne halvår:

a) Da det er af så stor vigtighed for udbredelsen af kendskabet til højskolen og dens arbejde, at pressen følger dette med interesse, satte vi straks meget ind på at få gode kontakter, hvilket lykkedes over al forventning. Pressen har bragt udførlige artikler om højskolernes nye fremskud, og der har været interviews med både højskoleformænd og tidligere højskoleelever.

b) For at muliggøre, at unge fra byerne kan komme på højskole, er det nødvendigt, at orlovsproblemet løses. Ved en stikprøve vi foretog i København, viste der sig stor interesse for at give ungdommen mulighed for et højskoleophold, og dette førte til, at vi i forbindelse med Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund rettede 1000 forespørgsler til virksomheder over hele landet, om man var villige til at give sit personale orlov.

c) Det lykkedes at få placeret en udsendelse om højskolen i radioen fredag d. 22. sept. Udsendelsen var betitlet "Lær dem blot, hvad der er værd at elske". Der medvirkede elever fra Krogerup, Askov, Snoghøj, Hoptrup, Roskilde og fra Ollerup Gymnastikhøjskole, samt forstanderne Uffe Grosen, Johs. Novrup og kirkeminister Bødil Koch.

d) Højskole på virksomhederne. Denne del af vort arbejde er sikkert den vanskeligste, men også den mest betydningsfulde. Vi har forsøgt at få tilladelse til at holde højskoleaftener rundt omkring i personaleklubberne. Efter denne første orienterende aften kan man så melde sig til en „højskolevinter“ på virksomheden. De foredrag og det kammeratlige samvær, som kan opnås på disse møder to gange om måneden, kan naturligvis blot betragtes som en førstehåndsorientering, men det kan måske vække nogen forståelse af, hvad højskole er og tilskynde til et højskoleophold. Til disse højskoleaftener har elever fra Den fri Lærerskole, Ollerup samt medlemmer af højskolernes københavnskreds været indbudt for at „blande sig med tilhørerne“ og gennem samtaler mand og mand imellem fortælle om, hvad de har fået ud af deres højskoleophold.

e) Mange højskolefolk mener, at man har størst chance for at komme i kontakt med byungdommen, hvis man kender byens alvorligste problemer. For at imødekomme denne opfattelse har vi etableret en kontakt med Kofoeds skole, således at unge højskolefolk kan bo og arbejde på denne skole midt imellem de hjem- og subsistensløse.

f) Det er jo umuligt i nogle programpunkter at udtrykke, hvilke værdier et højskoleophold kan rumme. Men der er chance for, at mennesker ved at opholde sig kort tid på en skole kan få sans for, at her måske var noget, de burde stifte nærmere bekendtskab med. Det er derfor sekretariatets agt at bede Foreningen af Høj- og Landbrugsskoler invitere eleverne fra Københavns og de store provinsbyers aftenhøjskoler til et 8-dages højskoleophold til næste sommer.

Dette var en kort oversigt over landselevforeningens foreløbige arbejde og mål. Det er kun en spæd begyndelse, der foreløbig har koncentreret sig om København. Når vi har fået fastere greb her, er det meningen at vende sig mod provinsen og landdistrikterne. — Vi kan i dette arbejde overhovedet intet udrette, hvis vi ikke har højskolerne og deres tidligere elever bag os. Vi har brug for både tillid, overbærenhed og velvilje. Man har fra enkelt side udtalt, at vi „ikke skal forsøge at lære højskolefolkene, hvordan de skal holde højskole“. Noget sådant forsøger vi naturligvis heller ikke. Vort arbejde er af helt praktisk art, at forsøge at bringe de store befolkningsgrupper, der ikke kender noget til folkehøjskoler, kendskab til denne særprægede danske ungdomsskole.

Erik Halvorsen.

ET UNGDOMSMINDE

Lærer Svend Nissen, der i mange år har været medlem af Grundtvigs Højskoles bestyrelse, har vi bedt om at fortælle dette minde fra sin ungdoms skolegerning.

DA jeg som teologisk student i begyndelsen af 90'erne færdedes i København blandt mine kammerater, blev jeg snart klar over, at jeg langt fra havde så rige evner eller strålende intelligens, som jeg beundrede og nød hos mange af mine venner. Men jeg havde en evne til at komme i kontakt med børn, de var trygge overfor mig, så at jeg kunne hjælpe dem i deres små problemer, de blev mine små venner.

På den tid var barneskolen noget ganske andet, end den er nu. Jeg havde selv som student forladt latinskolen med underlig lettelse, og har aldrig haft trang til at se den igen. Fra den kvist i den indre by, hvor jeg boede, kunne jeg se ned over en skolegård — det var en privat drengeskole — og i den gård herskede junglens lov — lærerne kløede løs på drengene og de større drenge på de smaa. Det måtte dog være muligt også uden prygl og spanskrør, at få mennesker ud af denne flok små bøller, tænkte jeg. Og den dag, jeg var blevet teologisk kandidat, gik jeg til skolebestyreren og søgte og fik timer hos ham. Den første måned blev et mareridt for mig, jeg gruede dagligt for, at bestyreren skulle dukke op i den Jerusalems forstyrrelse, der herskede i min klasse, og sætte mig på porten som ubrugelig. Da så en stor klippert en dag slog mig på skulderen og sagde: „Nå lille Nissen, har De Deres konfirmationstøj på idag!“ så langede jeg ham et så pludseligt og uventet stød, så han med et brøl faldt over mod bænken. Der blev stilhed, og jeg tog øjeblikkeligt fat på undervisningen og ænsede ikke drengen, der i de sidste 2 timer sad med hovedet på armene og græd og snøftede. Efter skoletid holdt jeg udkig efter ham og så ham komme ud af skoleporten hinkende og slæbende det ene ben efter sig. Jeg gik over til ham og sagde: „Skab dig ikke Dreng, gå ordentligt!“ „Jeg kan ikke“, klynkede han, „jeg slog mig så frygteligt mod kanten af bænken.“ „Det var jo ikke min mening Carl, at du skulde slå dig så slemt. Men vil du sig mig, hvad jeg skulle gøre? I har pint og plaget mig, og jeg har virkelig så meget, jeg gerne ville fortælle jer. Hvad ville du have gjort i mit sted?“ „Det samme som De gjorde“ snøftede han. „Giv mig din hånd Carl, og lad os være venner og lad mig hjælpe dig på vej, før jeg går

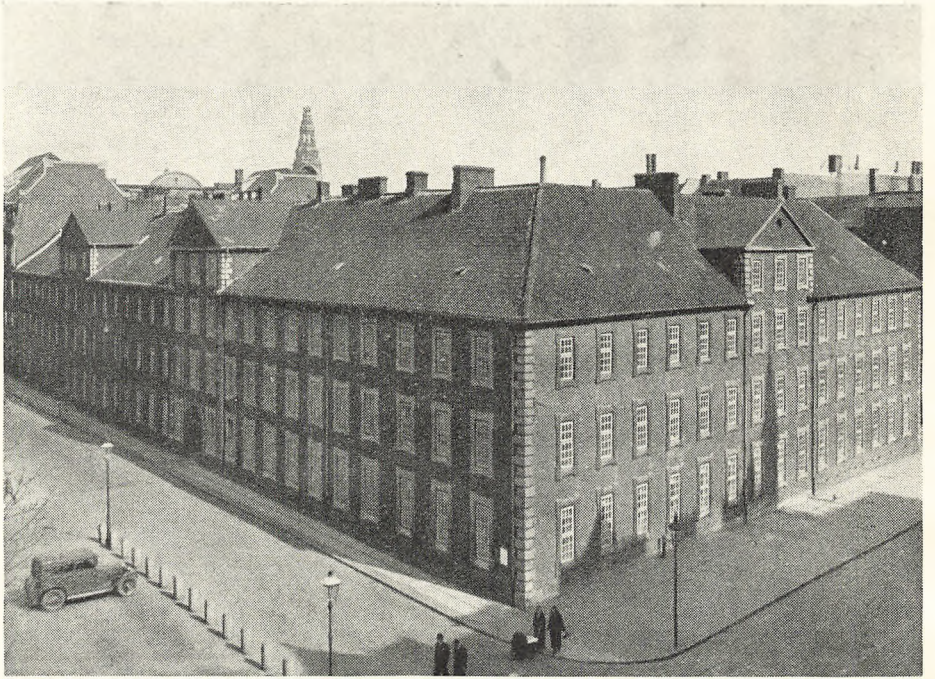
tilbage til min sidste time.“ Da Carl kom i skole igen en månedstid efter — han havde fået ledevand i knæet — da havde jeg hold på klassen, og han havde holdt sig stiv og ikke udleveret mig. Jeg kunne godt have ventet mig en vred faders offentlige beskyldning for grov barnemishandling. Mange år efter kom en blond kæmpe smilende imod mig på gaden og råbte: „Goddag hr. Nissen, hvordan har De det, De kan da nok huske mig Carl G.“ Om jeg kunne! Mit største pædagogiske nederlag!

Senere blev jeg lærer nogle år ved en opdragelsesanstalt, og det var ikke drengene, der jog mig derfra — tværtimod — men den for eleverne frygtelig strenge hustugt, og så — lopperne! Så kom jeg ind ved Københavns kommuneskole. I 42 år var jeg ved Havremarkens skole, og det er mange glade minder, jeg har om mine gode Nørrebrodrengene.

I 1912 flyttede jeg til Lyngby, hvor min gamle ven, provst Hjortkjær, året efter blev sognepræst. Både gennem ham og gennem min slægt kom jeg i forbindelse med Grundtvigs Højskole, som jo dengang lå i Lyngby, og i 1923 afløste jeg min onkel, Fr. Larsen, i bestyrelsen for Gr. H. De sidste meget vanskelige år, som skolen havde her på stedet, tyngede hårdt på alle os, der holdt af den, og det blev en stor glæde, da den ved formanden H. C. Henningsen uvurderlige hjælp, blev forenet med Frederiksborg Højskole under forstanderparret Christiansens friske og dygtige ledelse. Særligt disse sidste år i bestyrelsen for Gr. H. har beredt mig megen glæde, og når jeg nu fratræder min post, har jeg trang til at sige en hjertelig tak til mine to kolleger i Bestyrelsen H. C. Henningsen og Knud Kristensen, til C. P. O. og Pip, til den dygtige lærerkreds og ikke mindst til al den ungdom, som har fyldt skolen med liv og lyst og sang og arbejde i årenes løb.

Svend Nissen.

EVENTYRET OM VARTOV

Da vor formand H. C. Henningsen og Gudm. Schiøler har gjort saa stor en indsats for det nye Vartov, har vi bedt elevforeningens formand Ernst Borup skrive herom.

Der var en gang — sådan begynder et eventyr jo — en præst i København, som hed N. F. S. Grundtvig, hvis gerning blev af den allerstørste betydning for dansk kirke- og folkelivs udvikling og særpræg. Jeg behøver næppe her at skildre dette nøjere, men kun at understrege, at mens Grundtvigs højskoletanke så absolut slog bedst rod på landet og hidtil væsentligst er kommet ungdommen fra landet til gode, så øvede han selv bevidst sin gerning i København, og det var derfra hans kirkesyn og hans salmer bredte sig ud over Danmark. Og selv om kirkelivet i København i vor tid langt fra er grundtvigsk farvet, har der dog ved adskillige københavnske kirker i årenes løb været grundtvigske præster og grundtvigske menigheder. Jeg behøver blot at nævne kirker som Vartov, Vor Frelsers Kirke, Marmorkirken, Helligåndskirken, Sct. Stefans Kirke på Nørrebro, Københavns Valgmenigheds Kirke og Grundtvigskirken på Bispebjerg for at antyde dette, men der kunde nævnes adskillige andre.

I 1898 stiftede grundtvigske præster i København sammen med præster og højskolemænd fra landet »Kirkeligt Samfund af 1898«. Det skulde ikke just

være en forening, men et arbejdsfællesskab af grundtvigske kredse i by og på land, som »ud fra Grundtvigs kirkelige og folkelige syn vil virke for sammenhold og samarbejde til fremme af kristenlivets vækkelse og vækst, til oplysning på dåbspagtens grund og til løsning af foreliggende fællesopgaver«. En af de første ydre fællesopgaver, som K. S. løste, var opførelsen af »Grundtvigs Hus« i Studiestræde i København i 1908. Dette hus blev et stort københavnsk forsamlingshus med mødesale og lokaler for ungdomsarbejde og med et hotel som den økonomiske basis for driften.

Grundtvigs Hus blev i årenes løb en central for det grundtvigske arbejde i København, hvor de forskellige menigheder fra »Broerne« samledes til fællesmøder, afholdt deres bazarer o. l. Den store mødesal, der rummer ca. 1000 mennesker, blev anvendt til store landsmøder og kongresser, foruden af foreningerne, og på hotellet boede grundtvigske præster, højskolefolk og andre landboere, som besøgte København. Men alt dette fik en brat ende, da den tyske værnemagt i april 1943 beslaglagde hele Grundtvigs Hus og omdannede det til en befæstet telefon- og kommandocentral. Alle husets virksomheder måtte med 14 dages varsel flytte ud. Hotellet måtte nedlægges, og foreningerne blev installeret i tilfældige og utilstrækkelige midlertidige lokaler i flere bydele. Ved denne lejlighed gjorde formanden for Grundtvigs Højskole *H. C. Henningsen* en enestående indsats ved som formand for evakueringsudvalget at lede flytningen og ved på Kirkeligt Samfunds vegne at forestå alle forhandlinger med staten, kommunen og værnemagten, så at der blev affattet en kontrakt om erstatning for beslaglæggelsen.

I august 1945 forlod de sidste tyskere Grundtvigs Hus, men samtidig fik Kirkeligt Samfund besked om, at huset blev beslaglagt af den danske stat som feriehotel for amerikanske soldater fra Tyskland. Som sådan fungerede det i godt et år. Imidlertid lagde Kirkeligt Samfund planer om igen at indrette huset til dets oprindelige formål. Men så kom brandvæsenet og stillede så store krav om tekniske forandringer og forbedringer, at det vilde koste lige så meget at restaurere huset, som det i 1908 havde kostet at bygge det (ca. 850,000 kr.). Det blev klart for K. S., at husets drift ikke kunde blive rentabel i fremtiden, og man måtte se sig om efter anden udvej, bl. a. også fordi Grundtvigs Hus i virkeligheden var for lille til at rumme alle de virksomheder, som tidligere havde haft til huse dér. Så dukkede planen op om at købe Vartov. Den første, der havde nævnt denne tanke, var vist fru Eva Balslev, valgmenighedspræst Th. Balslevs hustru. Alle var enige om, at det var en smuk tanke, men sikkert kun en skøn og uigennemførlig drøm.

Vartov er en smuk gammel klosteragtig bygning lige ved Rådhuspladsen i København med fire treetagers fløje omkring en idyllisk grønnegård. I en af fløjene findes den lille kirke, hvor Grundtvig gennem 33 år, fra 1839 til 1872, øvede sin mandmsgerning som præst. Her samledes i det 19. århundrede en stor, fri menighed om hans forkyndelse. Her toges hans salmer først i brug ved gudstjenesten. Herfra bredte den grundtvigske bevægelse sig ud over landet, her har efter Grundtvigs tid en række betydelige grundtvigske præster virket, og her samles endnu hver søndag Vartov Valgmenighed, som allerede i 1925 havde købt kirkebygningen af kommunen. Vartov har iøvrigt gennem flere århundreder rummet Københavns ældste og største »milde stiftelse«, det såkaldte »Helligestets Hospital«, hvis oprindelse kan føres helt tilbage til 1296. Det var oprindeligt et hospital, men blev senere et hjem for gamle og svage mennesker.

Men omkring 1934 ophørte denne brug af bygningerne. Stiftelsen blev flyttet til et nyt og tidssvarende bygningskompleks »Gammel Kloster« i nærheden af Vibenshus, hvor de gamle nu bor under de allerbedste forhold. Vartovs bygninger blev derefter overtaget af Københavns kommune, der anvendte dem som anneks til rådhuset. De gamle fløje, af hvilke den ældste er fra 1724, var dog ikke særlig egnede til kontorbrug, og der har flere gange været planer fremme om at rive hele komplekset ned og i stedet opføre en moderne kontorbygning på den dyre og centralt beliggende grund. Hver gang dette var på tale, rejste der sig omgående protester derimod både på grund af bygningernes skønhedsværdi som et karakteristisk led i bybilledet og på grund af den indholdsrige historie, der knytter sig til dem. Vartovs bygninger er fredede i klasse A, og må således hverken forandres i det ydre eller nedrives. Måske var det dette, der gjorde at Københavns magistrat stillede sig velvilligt, da Kirkeligt Samfund i januar 1946 spurgte, om der var mulighed for at købe Vartov. Det var den hårde nød, umuligheden af atter at benytte Grundtvigs Hus, der tvang K. S. til denne henvendelse. I begyndelsen var vist de fleste skeptiske overfor den vældige plan. Man vidste, at Vartov skulde koste 1,7 million kr., og at der skulde foretages en meget bekostelig restaurering af hele komplekset. Men efterhånden fængede tanken, og det viste sig, at man fra alle sider var enige om, at det vilde være smukt, om man kunde gøre bygningerne omkring Grundtvigs gamle kirke til et hjemsted for også et folkeligt og socialt arbejde i hans ånd. Kirkeligt Samfunds formand, biskop *H. Øllgård*, hvis energi og optimisme i høj grad har fremmet denne plan, blev snart klar over, at det vilde være rigtigt at gøre det store fremstød. Og *H. C. Henningsen* regnede ud, at man ved at udleje det meste af Grundtvigs Hus og en fløj af Vartov til kommunen kunde få så store årlige indtægter, at driften kunde blive forsvarlig, og ved Kirkeligt Samfunds repræsentantskabsmøde i Holbæk d. 16. oktober 1946 gjorde han så dygtigt og varmt rede for planen om købet og driften af Vartov, at ikke een røst hævede sig derimod, men alle repræsentanterne stemte for købet.

I marts 1947 købte så Kirkeligt Samfund Vartov for 1,7 million kroner og udlejede samtidig hovedparten af Grundtvigs Hus og en fløj af Vartov til kommunen. Hovedmanden var stadig Henningsen, som sørgede for de nødvendige prioritetslån og garantier og i det hele varetog økonomien. Kongelig bygningsinspektør, arkitekt *Thomas Havnig*, der på K. S.s vegne restaurerede Grundtvigs Hus, blev nu også Vartovs arkitekt, og pastor *Gudmund Schiöler* blev formand for byggeudvalget og har med beundringsværdig dygtighed ledet hele restaurerings- og indretningsarbejdet både for Grundtvigs Hus og Vartov. Men mange andre har været i ilden for at føre vartovplanen igennem. I foråret 1948 lod Kirkeligt Samfund foretage en landsindsamling til fordel for Vartovs restaurering og indretning til en ungdomsgård. Et stort apparat blev sat i virksomhed for at gøre planen kendt, og tanken vandt tilslutning overalt — undtagen hos pastor *C. Bartholdy*, som skaffede indsamlingen en god reklame ved at protestere mod den. Resultatet blev, at der fra vidt forskellige kredse i næsten alle landets sogne indkom godt 800,000 kr. netto. Staten ydede 300,000 kr. til de fredede bygningers bevarelse, og et lotteri i 1949 gav ca. 160,000 kr. Derved blev det muligt både at forstærke Vartovs fundamenter og at restaurere bygningerne og indrette dem smukt til det nye formål. Det blev en dyr spøg, for restaureringen kom til at koste omtrent det samme som købet af bygningen, 1,7 million kr. Men pengene blev skaffet, og nu er første del af vartovplanen gennemført på forsvarlig måde.

Den gamle alderdomsstiftelse i hovedstadens centrum danner nu en smuk og sjældnen ramme om et stort og forgrenet grundtvigsk børne- og ungdomsarbejde. Foreløbig har Kirkeligt Samfund kun taget de to fløje af Vartov i brug, mens resten endnu er udlejet til kommunale kontorer. Men ad åre håber man på også at kunne overtage brugen af de sidste to fløje og deri at indrette en stor gymnastiksal og en mødesal til 5—600 tilhørere og muligvis et gæstehjem. Alle tre ting er der hårdt brug for i København.

Vartov rummer for tiden — foruden de kommunale kontorer — følgende virksomheder:

Vartov kirke, der som nævnt ejes af Vartov Valgmenighed, hvis formand er H. C. Henningsen og hvis præst er Th. Balslev. Den ikke særligt store og meget enkle kirke er hver søndag fyldt til gudstjenesterne, og mange unge studerende gæster Vartov i de år, de opholder sig i København.

I den del af Vartov, som Kirkeligt Samfund råder over, findes en smuk og hyggelig offentlig *restauration* med tilhørende *selskabslokaler*, der allerede er blevet kendt som et godt og jævnt spisested med udmærkede forhold for møder og sluttede selskaber.

En børnehave med plads til 50 børn. Den har efter pastor Balslevs afdøde hustru, som længe havde ønsket en børnehave i Vartov, fået navnet »Eva Balslevs Børnehave«.

Et helt moderne *fritidshjem* med plads til 50 børn i skolealderen, som kan komme her i den tid, de ikke er i skole, og få hjælp til lektielæsning eller beskæftiges med sløjd, syning eller andre fritidssysler. Til fritidshjemmet er der knyttet klubber for unge mellem 14 og 18 år, og desuden holdes der i Vartov nogle særlige møder for unge i samme alder.

Ovenover børneinstitutionerne er der indrettet et *kollegium* for studerende, foreløbig med 10 værelser, der selvfølgelig forlængst er optaget, og med dagligstue og spisestue.

Det grundtvigske soldatarbejde har i Vartov fået indrettet et stort og tidsvarende *soldaterhjem* med gode og hyggelige lokaler. På lørdage og søndage kommer der ofte henved 1000 soldater om dagen. Hjemmet yder de værnepligtige praktisk hjælp og vejledning, opbevarer deres tøj og penge, afsender pakker for dem og forsyner dem med gratis brevpapir o. l. og søger at give dem et hjemligt og godt opholdssted i fritiden. Til soldaterhjemmet er knyttet en halv snes filialer på kaserner i København og provinsen, bl. a. på Militærhospitalet og ved det danske kommando i Tyskland.

En af de nye og mest påskønnede institutioner i Vartov er et *soldaterherberg* med 120 køjepladser, beregnet særlig for soldater, som ude fra lejrene eller søforterne kommer på orlov i København.

Studenterkredsen har i Vartov nogle gode og smukke daglige klublokaler og holder ugentlige møder i den store mødesal, foruden en mængde mindre sammenkomster.

Ogsaa *Københavns Højskoleforening*, der har ca. 1000 medlemmer, har fået særdeles gode lokaler i Vartov omfattende både dagligstue, læsestue, kaffestue, bibliotek, kontor og køkken. Højskoleforeningen har foredragsmøder hver onsdag aften enten i Vartov eller i hallen i Grundtvigs Hus og desuden medlemsmøder og underholdninger hver lørdag og søndag aften. Arbejdet omfatter desuden tre store gymnastikhold, fire folkedanserhold for børn og voksne, et stort blandet kor, studiekredse, dramatiske øvelser og forestillinger, bibliotek m. m.

Foreningen har gennem mange år været en slags central i København for højskolebevægelsen, og det var derfor naturligt, at det nyoprettede »Højskolernes Sekretariat«, som repræsenterer Landselevforeningen for Højskoleelever, til at begynde med fik hjemsted i Højskoleforeningen, indtil det nu har fået sit eget kontor i Vartov.

I Vartov findes også to mødesale, en til ca. 75 tilhørere og en til knap 300, samt en mindre *gymnastiksal* og endelig et godt *Grundtvigbibliotek* med læsestue, samt de forskellige virksomheders kontorer.

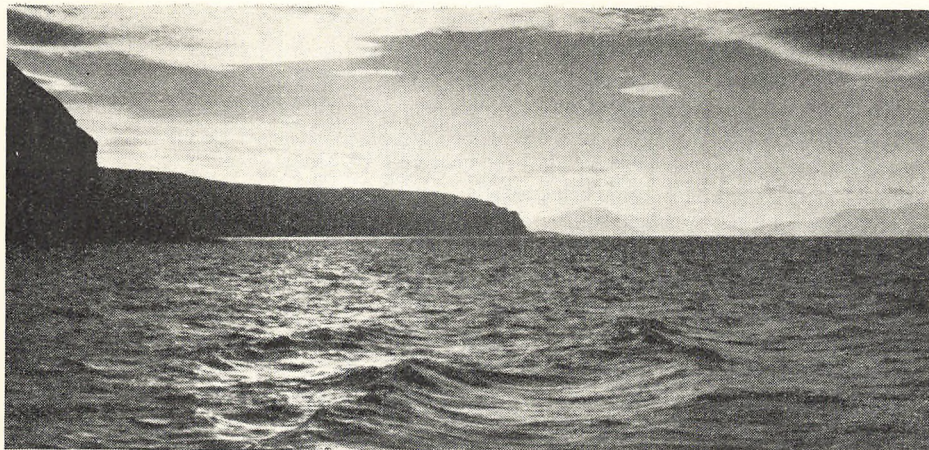
Det er lykkedes at gennemføre den langvarige, kostbare og meget omfattende restaurering af Vartov midt i den allervanskeligste restriktionstid. Og arkitekt *Thomas Havning* har Æren for at resultatet er blevet både smukt og hensigtsmæssigt.

Det er virkelig et eventyr at tænke på, at den gamle, forfaldne stiftelse, som gennem århundreder har været asyl for ældre og fattige mænd og kvinder, nu er blevet en smuk og egentlig moderne ungdomsgård, hvor det vrirler med børn og unge, civile og militære, og med mennesker af vidt forskellig slags. I børneinstitutionerne er det naturligvis mest københavnere, der samles, og dette socialt prægede arbejde har god kontakt med mange københavnske hjem. I Højskoleforeningen, studenterkredsen, kollegiet og soldaterhjemmet er hovedparten af dem, der kommer, voksne tilflyttere fra alle egne af landet, selv om der også her kommer ikke få københavnere. Vartov omfatter nu både et kirkeligt, et folkeligt og et socialt arbejde, alt præget af det grundtvigske livssyn. Og glædeligt er det, at her ikke blot er skabt gode rammer om dette arbejde, men at rammerne også er fyldt, så at vi på flere områder allerede længes efter at kunne udvide dem.

Når »eventyret om Vartov« er blevet til virkelighed, skyldes det, at der bag de dristige planer har stået dygtige mænd med vovemod og overblik og varm begejstring for sagen, men ikke mindst, at tanken om dette grundtvigske fremstød har vundet forståelse og støtte i vidt forskellige kredse i folket. Det er virkelig noget af en bedrift, der her er udført, et stykke genrejsningsarbejde i en vanskelig tid, som viser, at der endnu er grokraft i de frø, Grundtvig i sin tid såede, og at de også kan finde voksebund midt i kongens København.

Ernst J. Borup.

Havet foran Færøerne

TRE HØJNORDISKE FOLK

GLIMT FRA EN FÆRØ-FÆRD

G ræsset på alle hustagene i Thorshavn stod grønt og frodigt i tågen. Det var en tør og blid tåge, som ikke engang formåede at fugte gydernes sten, men den var så tæt, at den lukkede alt og alle ude som i et skab fuldt af hvid mørke". — I denne indledning til et kapitel i „Barbara“ har Jørgen-Frantz Jacobsen som mange andre steder i samme bog givet et rammende indtryk fra hans hjemøer i Atlanten, som bestandig dukker op i tankerne, når man tænker tilbage på dagene deroppe.

Det var klart vejr, da vi med „Tjaldur“ nærmede os øerne, men da de dukkede op for vort længselsfuldt spejdende blik, var det som en tågebanke. Pludselig var vi inde i den, hørte tågehornene, men så intet. Jo, der dukkede en grøn bræmme op under tågen, ganske nær — Nolsoy fik vi at vide af en hjemvendende; den havde hyllet sig godt ind i eet af de tusinde slør, som Nis Petersen taler om i sit digt — og vi fik senere Nolsoy at se med tusinde slør — og uden, pragtfuldt i sol og måne, i storm og stille. Nå, Nolsoy forsvandt igen, en trawler dukkede op som den flyvende hollænder i moderne udgave, tågehornet lød ganske nær — og så, ja, så lå vi ved kajen, der var sort af mennesker, og hvor et sangkor hilste hjemvendende idrætsfolk — og os andre velkommen. Landgangsbroen blev lagt, men ingen gik i land. „Måtte vi ikke endnu?“ — „Jo, men man lytter til sangen!“ Nej, vi ville i land, for der stod gode venner og ventede os. Snart sad vi omkring thebordet på højskolen, gennemvarmede af gensynsglæde og gæstfrihed — eventyret var begyndt!

Og det fortsatte, glimt efter glimt træder frem: vandringen over fjeldet i tæt tåge ned til det historiske Kirkjubø med den majestætiske domkirkeruin og slægten Paturssons gård, besøget hos Niels à Botne på Nolsoy, hjertelig modtagelse hos gamle elever og deres forældre, samtaler og gæstebud, sejlture, bilture,

vandringer i sol og blæst, i regn og tåge med ustandselige lysskiftninger over de stejle sortgrå basaltklipper og de grønne, grønne skråninger. Ja, man kunne blive ved, men to dage står frem: sejlturen langs fuglefjeldene og Olavsöka, den 29. Juli.

Det første er en søndagsudflugt. Damperen „Smiril“ står flagsmykket og med hornorkester ombord ud fra havn i fint vejr for at sejle langs Streymoys vestkyst, foreløbig op til Vestmanna. Her ser vi den nye, fine skole, der med sit svømmebassin og hele smukke indretning med materialer fra alle verdens lande siger spar to til hvilken som helst skole hjemme, og hører af sysselmanden om planerne om det store elektricitetsværk, der skal udnytte vandkraften her og forsyne hele øen med kraft. Herfra går det videre i små motorbåde, der sejler helt inde under klipperne, og fra sundet kommer vi ud i det frie hav. Mod vest har vi det åbne Atlanterhav, der hyppigst hindrer en sejlads som denne. Men det er mest til den anden side, vi ser. Her rejser sig fjeldet 2—300 m stejlt fra havet i fantastiske formationer, en kløft skærer sig brat ind, et ganske smalt fjeldparti står løst fra det andet med et sund imellem, hvor vi lige kan passere, portaler åbner sig ind til store grotter med et halvt uvirkeligt lysskær — og over alt på fjeldsiderne afsatter med fugle, tusinder og atter tusinder af kider (en måge) og lomvier holder til her og letter som skyer under vor råben. Her er det, fuglefangerne og ægsamlerne udfører deres farefulde arbejde; men Ole, en tidligere elev, der er med, snuser glad lugten fra fuglene ind og føler sig hjemme, og han kan fortælle os om alt angående fangsten, for han har været med fra barn af, og selvom han siger, at det ikke er så farligt, så indrømmer han dog, at „det af og til kan være *lidt* spændende“. Disse naturindtryk har været saa overvældende, at man næsten ikke kan tage mere, vejrguderne mener åbenbart det samme, for snart sejler vi ind i tåge og senere silende regn, så at vi i stedet for fjeldvandring i Eidi får en herlig time omkring kaffebordet hos den gæstfri lærer Kallsoy. At hjemturen forlystes med færødans på det lidt gyngende dansegulv er her en selvfølge, en tre—fire begynder, og flere og flere slutter sig til, passagerer og mandskab, maskinpasseren må nu og da ned til maskinen, men er ellers med med krop og sjæl som alle de andre. Med en lille pause, da vi i ret god søgang runder Kirkjubönes, fortsætter dansen, lige til vi ligger ved kajen i havn.

Og så var det Olavsöka! Ja, ligeså umuligt, som det er rigtig at skildre fuglefjeldenes storslaaede skønhed, ligesaa vanskeligt er det at give et indtryk af denne festdag eller -døgn, denne gang yderlig festliggjort ved det svenske marinebesøg med den store boggave. Den 28. om eftermiddagen finder de store kaproninger sted, elevmødet på højskolen, og inde i byen går dansen, moderne et sted, færødans et andet, sang og musik af alle arter rundt om i Byen, og ude på et højdedrag begynder efter nogle kvaler et fakkeltog at sætte sig i bevægelse mod byen. Mennesker overalt; alle vegne fra er man jo kommet for at fejre festen, og i hvert hjem er man parat til at modtage gæster, byder indenfor, så de svenske marinere erklærede, at så gæstfrit var de aldrig før blevet modtaget noget steds. Var natsten støjende og broget, så var selve dagen, den 29., festlig. Nu mødte man op i stiveste puds, mange både mænd og kvinder i den smukke folkedragt, til festgudstjenesten og overværede processionen af lagmænd og præster herfra til lagtinget med dets højtidelige åbning (hvor man mærkede, at der også her var politisk spænding!).

Udenfor begynder snart de forskellige kor at synge, man trænges tæt i det heldigvis fine vejr og genkender mange fra tidligere dages færden rundt omkring. Også gamle frederiksborgere træffer man på og får hilsen med hjem: Zacharia-

sen fra 1937—38, Marius Olsen 42—43, Bergliot Kruse og Anne Marie Jakobsen, 47, Anna Højsted og Hildebjörk Patursson, 48.

Om eftermiddagen er der meget at vælge mellem: kapridning, idrætskampe, studentersketch osv., og om aftenen fortsætter dansen, denne gang kun til kl. 24,00, da søndagshelgen gaar ind.

Men kl. 21,00 lægger „Tjaldur“ ud fra kajen, og vi må med. Man har indtrykket af, at alle festdeltagerne er hernede for at tage afsked, trængslen er frygtelig, og midt i folkehavet står en lille skare, som vi siger „På gensyn“ til, og hvis gæstfrihed og venskab det skyldes, at vi synes, vi med Nis Petersen kan sige: „Vi kender jer, Færingar — *Frændur!*“

Guldagger.

„DEN MODERNE SAGAØ“

Dette bliver et forsøg på at give jer et billede af Island i dag, men jeg har hørt en sige, at kommer man til fremmede forhold, ved man mere efter et ophold der på 6 uger, end hvis man bliver der i 6 år! Jeg tror, det er sandhed. Alt, hvad der gjorde et stærkt indtryk på mig den første tid, er nu bleven dagligt og selvfølgeligt. Jeg kom her op først i januar, altså midt i den koldeste og mørkeste tid, dog var her hverken mørke eller koldt. Sneen lyste op, nordlysene flammede og inde i husene var meget varmere, end jeg var vant til hjemme. Akureyri er Islands anden største by, nordlandets hovedstad, dog er det ingen storby, men en lille by på størrelse med Ringe. Desuden er Akureyri den by, som ligger smukkeste her i landet, den ligger på Islands nordkyst omtrent inde i bunden af den lange og smukke Eyjafjörður. Kolossale fjælde hæver sig rundt om os til alle sider, måske ikke så voldsomt høje fjælde fra 800 til 1000 m, men de virker kolossale på en dansker. De samme fjælde ejer en skønhed, som vi ikke kender i vort sletteland, især i april måned var de meget smukke, da solen rigtig brød igennem, og de var sneklædte, da strålede de i alle regnbuens farver. I det hele taget har jeg aldrig set sådan en farvepragt som her oppe, jeg kan dårligt tænke mig, at Middelhavets bølger kan være mere blå end dem her i fjorden, og ingen steder kan græsset være mere grønt end her. Hvad mener I om en rigtig blå himmel med snehvide lammeskyer på en vinterdag, en rigtig dansk sommerhimmel samtidig med at man overværer en skikonkurrence. Dertil kommer så nordlys og midnatssol, men det er så smukt, at det umuligt kan beskrives. Kom selv og se!

Island i dag og »sagaøen«, ja landet er det samme med sine mange, mange dybe og skønne fjorde, fjælde og dale, de utilgængelige jøklar, vulkanerne og de varme kilder. Jeg har selv kørt langs en del af fjordene, op over fjælde, gennem øde sten- og lavamarker, op mellem jøklerne og set dem skinne som sølv i solen og vasket mig i de varme kilder.

Islændingene i dag er vel også i nogen grad mennesker med de samme egenskaber som deres forfædre, de er opdraget af selve naturen og landets barskhed til at have en tålmodighed, vi andre til tider mangler. Her må man vente, til det passer vejr og vind. Jeg tror også islændingene har det samme temperament i dag som for 1000 år siden, men man slås ikke åbenlyst mere, nu diskuterer man, så hårene næsten rejser sig på hovedet af en bare ved at lytte! Det er især når jeg har set på børnene, jeg har tænkt på det. Den første tid mente jeg,

at alle børn her var uopdragne, men nu tror jeg, at det er den stejle og stolte natur, vi kender fra sagaskikkelserne, som ligger dybt i dem.

Skal jeg i dag karakterisere det islandske folk, bliver det som et temperamentsfuldt, hjerteligt og meget hjælpsomt folkefærd, måske lidt barnligt, men for mig at se, er hele samfundet her betydelig sundere end hjemme. Her kan man rolig gå ene gennem byen ved nattetid eller gå i seng uden at låse dørene, her er ingen, som gør andre fortræd. Her er heller ingen klasseinddeling, og man mærker hver dag, at alle islændinge hører sammen. Her var så at sige landesorg, da flyvemaskinen »Geysir« fornylig forsvandt og en glæde uden lige, da man fandt den og hele besætningen var i live. En café i Reykjavik bød alle mennesker på gratis kaffe af bare glæde.

Nu skal I dog ikke tro, at Island har slugt mig for tid og evighed, nej, jeg glæder mig til at komme hjem først i det nye år, ude er godt, men hjemme er bedst! Jeg har nu efterhånden fået lidt kendskab til, hvordan et lille folk kan leve og ha' det godt i et stort og vildt land. Det var svært her de første måneder, men nu er jeg lykkelig for, at jeg kom herop og lærte at holde af både land og folk. Men til tider skammer jeg mig næsten over at være dansker her oppe. Det er når jeg tænker på, at aldrig har jeg hørt en islænding sige noget mindre godt om Danmark, og hvor mange danske har jeg ikke hørt sige noget mindre godt om Island, særlig med henblik på 1944. Hvis bare vi danske vidste lige så meget om Island som islændingene ved om os, da var den misforståelse sikkert aldrig sket. Det, der skete i 1944, da Island fik sin fulde selvstændighed, var blot en gammel aftale fra 1918, og af frygt for tyskland turde islændingene ikke udsætte det. Det eneste jeg har hørt en islænding sige om den ting og hele forholdet Island-Danmark er, at islændingene har ikke noget at skamme sig over! Det er sandt, og jeg har aldrig følt nogen uvilje mod Danmark her, tværtimod en interesse og hjælpsomhed, som jeg aldrig har mødt andet sted. Nu kan jeg heller ikke lade være lige at nævne de gamle håndskrifter, som vi nu holder så stejlt på. De blev ført til København for at opbevares, men de er en hellig national ejendom for Island, gid vi hurtigst muligt måtte blive klare over det og give dem tilbage med en tak, fordi vi har været dem betroet!

Akureyri, 28. September 1950.

Anna Kold.

SAMEHØJSKOLEN JOKKMOKK

Vi har nu kommit igång med en ny årskurs vid Samernas folkhögskola, den nionde vinterkursen i skolans historia. Vi har alltså åtta år bakom oss. En kort tid, säger Ni, som har en skola, som är mer än halvsekklet gammal och från vars fasad Grundtvigs eget grånade ansikte fortfarande blickar ut över nya skaror av elever, minnande om folkhögskolans äldsta tid, till vilken Ni kan känna Er knutna av en obruten tradition.

Och inför den jämförelsen måste vi med våra åtta år på nacken känna oss ynkligt små. Men vi ha nog dock själva den känslan att vi kommit över de första trevande barnaåren, att vi lämnat experimentstadiet bakom oss och nu med lugnare och stadigare steg kan gå vidare efter en mera tydligt utstakad bana med en stadgad ynglings starka tillförsikt.

En sak ha vi i varje fall blivit övertygade om — att skolan har en uppgift att

fylla — —. Det saknades nämligen inte sådana som vid skolans start kritiserade själva tanken på en samisk folkhögskola. Samerna voro naturbarn, och dess fortvaro som vandrarfolk, ja, själva dess existens som folkgrupp skulle hotas av varje försök att på detta sätt inordna dem i en främmande kulturs trånga skal. Att stänga inne en vuxen renskötare i en skola en hel vinter och söka bibringa honom ännu mera kunskaper än dem han redan fått i nomadskolan (samernas folkskola), vore att skada honom för livet, det skulle göra honom mindre lämpad att fullgöra sin livsuppgift som renskötande nomad. — Vad man bl. a. förbisåg var, att folkhögskolan aldrig velat föra ungdomen bort från dess egentliga livsuppgift — att den tvärtom enligt Grundtvigs egen tanke ville vara en livets skola, den skulle fostra ungdomar till att bättre rustade gå tillbaka till just det fält, där de fått sig sin uppgift tilldelade. Folkhögskolan ville ej föra bort utan i stället *hem* — hemmet, bygden, det egna folket, det är realiteter, vars innebörd den grundtvigska skolan alltid velat göra levande för sina elever.

Att denna uppgift i hög grad varit en uppgift för Samernas folkhögskola har från begynnelsen stått klart för dess ledning. Det samiska arvet har alltid här stått i centrum — samiskt språk, samisk odling och handaslöjd har haft sin givna plats på schemat, aktuella samiska kultur- och yrkesproblem — och dessa äro sannerligen båda många och brännande i vår tid — har alltid tagits upp till debatt såväl i undervisning som vid andra tillfällen i skolans dagliga liv. Skolan vill fostra till ett aktivt kulturmedvetande och ett praktisk kulturförsvär. Blott den som *känner* sig själv kan *vara* sig själv. För att få självförtroende — och det är något som den som tillhör en minoritet behöver mer än något annat. — måste man känna att man står på egen mark, känna och erkänna sin rot och sitt upphov, ja, vara stolt däröver på ett naturligt sätt utan självförhävelse.

Men för att förstå skolans uppgift, måste man se dess tillkomst i dess historiska sammanhang. Vår kultursituation just nu synes mig ha präglats av framför allt två strömningar, industrialismen och demokratiseringen, den senare en följd av den förra. Det gäller oss alla, men just nu — eller om man så vill *först* nu — har dessa tidsströmningar skapat en brännande kris för samefolket. Vägar och järnvägar, bilar, bussar, ja, t. o. m. flygmaskiner ha erövrat lappmarken, skogsbruk och kraftverk har krävt sitt utrymme på samernas domäner, nybyggarsamhällen ha växt ut till handels- och kommunikationscentra mitt i deras gamla land, tidningar, film och radio har blivit en del av den dagliga tillvaron. Härmed har följt en revolution i samens liv: hans materiella värld — hans föda, hans dräkt o. s. v. har förändrats, och hela hans andliga tillvaro har undergått en radikal revolution.

Det är i denna situation samerna behöver sin egen folkhögskola. För det första måste de unga göras uppmärksamma på sin situation, på det historiska skeende i vilket de själva lever, de måste vakna till ansvar för sig själva och sin egen folkgrupp — ja, varför vara rädd för det enda rätta ordet: väckas till *nationell* medvetenhet. Själva måste de kunna lösa sina egna problem. De lever mitt inne i demokratins samhälle — först av allt böra de lära känna detta samhälle, och så måste de göra sin egen stämma hörd däri. För att ni ska förstå vad detta betyder kan jag bara ta fram ett litet exempel: vid kommunalvalen i september i år hade ett parti i Jokkmokks kommun (folkpartiet) låtit trycka en särskild lista med enbart samiska namn — men ingen same blev vald, då samerna ej i tillräcklig grad utnyttjat sin rösträtt. Alltså: Samerna måste politiskt väckas.

Men något håller här på att ske i den svenska samevärlden. För endast några veckor sedan möttes på samernas folkhögskola representanter för svenska samer — från alla delar av det hundramila fjäll — och skogsbältet, där de ha sin hemvist — och beslöt att bilda en egen organisation, Svenska Samernas Riksförbund, som skall ta vara på samernas egna intressen. Ännu för blott 25 år sedan hade detta icke varit möjligt. De nya levnadsförhållanden, i vilka industrialismen försatt samerna, betyder med andra ord ej blott ett hot och ett intrång i deras tillvaro — det betyder också nya möjligheter för dem att mötas och känna gemenskap som egen folkstam, ja, även gemenskap med Nordens övriga folk. (Det betyder bl. a., att sameungdomar kan komma som elever til Grundtvigs höjskole).

I år har vi 29 sameungdomar på skolan varav 3 norska. Det betyder, att av Sveriges omkring tio tusen samer söka sig 2,6 per tusen årligen till folkhögskolan, medan motsvarande siffra för Sverige som helhet är knappt en folkhögskoleelev på tusen invånare. Talar ej den siffran om ett stort bildningsbehov. Är den ett svar så gott som något till dem som ej tro på den samiska folkhögskolan?

Med andra ord: vi tro oss efter dessa åtta år ha funnit, att Samernas folkhögskola har en uppgift att fylla. Med glädje och stolthet konstatera vi faktum — med ödmjukhet gå vi, elever som lärare, till verket att fylla uppgiften.

Och härmed ville jag sluta mitt brev, som redan blivit alltför långt. Till alla vänner på Grundtvigs höjskoles stora nordiska familj — vännerna från sommarkursen 1949 i första hand sänder jag en hjärtlig hälsning. Och därtill fogar jag en hälsning från eleverna på Samernas egen folkhögskola till eleverna på C. P. O:s och Pips egen folkhögskola.

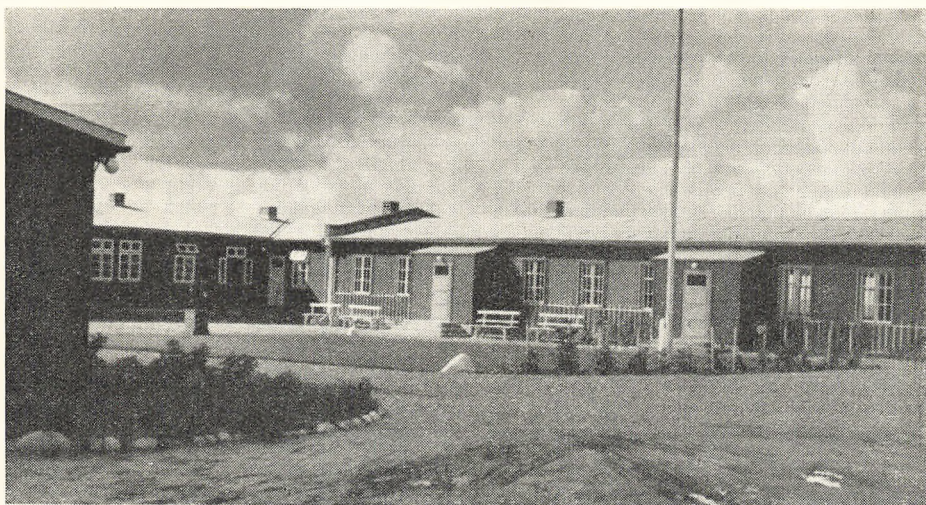
Det skulle bli en hälsning till Er från samernas ungdom, eller för att tala med C. P. O. — »det sjunde nordiska folkets« ungdom.

Er tillgivne

Harald.

P. S. Är det någon av Er som vill brevväxla med en elev vid Samernas Folkhögskola, så skriv till mig (adr.: Box 254, Jokkmokk, Sverige). D. S.

JARUPLUND OG SYDSLESVIGERNE

JARUPLUND FOLKEHØJSKOLE er det største løft som den danske folkehøjskole har taget, vi er glade over, at det lykkedes os, at få skolen rejst og sat igang. Vi siger vor elevflok og elevforening, vor bestyrelse og vore venner tak for det, de har ydet af de 139,000, som allerede er indkommet. Og vi er sikre på, at I vil være med endnu engang, sammen med de nye elevårgange, vi først nu henvender os til for at få indsamlet de 77,000, som endnu mangler i at højskolefolket i Danmark har indfriet sit tilsagn fra efteråret 1945.

Selv var jeg med til skolens festlige indvielse den 8. september i år, og vi rejste alle hjem i en sikker tro til, at Jaruplund betyder et nyt og meget vigtigt led i arbejdet syd for grænsen. Som Jørgen Jessen leder sin skole, kan alle være med til at hjælpe ham. Han kender den sydslesvigske ungdom og den kender ham og gennem møder mellem dem vil den sydslesvigske stub skyde både rødder og kviste.

Gennem vor skole kom der i første omgang 8030 kr. ind. Hjælp os nu ved indsendelsen af et beløb til vort gironummer — Grundtvigs Højskoles Elevforening 6451 — at komme op på et lignende beløb. Anden runde af Jaruplundindsamlingen bliver vor store opgave i 1951.

C. P. O. C.

ARBEJDERNES SYDSLESVIG

Mellem de to verdenskrige og en kort tid efter den sidstes slutning virkede den mærkelige og stærke danske kvinde Maren Sørensen som en slags kvindelig præst i Valsbøl syd for Skelbækken. Det var i håb om, at der i Sydslesvig skulle kunne opstå en folkelig, kristelig vækkelse, at hun ofrede sine kræfter på dette arbejde. Nu har hun trukket sig tilbage, først og fremmest paa grund af alder, men der går også frasagn om, at det ikke alene var af denne grund, at hun opgav sit virke i Valsbøl. Det var også af den grund, at den danske bevægelse, som hun så rejse sig i Sydslesvig og da særligt blandt sydslesvigske arbejdere, var af en hel anden art end den, hun havde håbet på. Denne bevægelse havde såre lidet at gøre med den danske folkehøjskole, men var en vækkelse, der langt mere mindede om den danske arbejderbevægelse.

At denne opfattelse af røret i Sydslesvig er rigtig for en meget stor del af den sydslesvigske befolkning, blev jeg overbevist om, da jeg i efteråret 1949 havde lejlighed til at følge et socialdemokratisk sangkors tourné til Flensborg. På en mærkelig stærk måde blev disse sangere straks kammerater med de flensborgske arbejdere, som sangerkorets medlemmer traf dernede i de danske foreninger.

Det er muligt, at denne erkendelse af den sydslesvigske virkelighed ikke vil passe alle, der er optagne af, hvad der foregår dernede. Ikke desto mindre bør vi regne med, at således er det. Derfor er det dobbelt beklageligt, at det ikke er det store stærke danske socialdemokrati, der først og fremmest har taget den sydslesvigske sag i sin barkede næve, men for en stor del har overladt den til os andre, der ikke har nær så gode muligheder for at forstå, hvad der foregår syd for Skelbækken.

Da Sydslesvig i 1864 blev skilt fra Danmark, var det jo, takket være vor uhyggelig dårlige administration, stort set fortysket. Det betyder, at Sydslesvigerne mer eller mindre havde mistet forbindelsen med deres eget folks historie. Dette medfører, at sagnet forstummer i borg og hytte, fordi mødrene ikke har noget at fortælle børnene, som de har fået i arv fra deres mødre. Men ved tabet af sagnet følger også, at man taber interessen for åndelige spørgsmål. Man bliver materialistisk indstillet. Det er en kendsgerning, der kan aflæses i historien om folkeslag, der har ændret sprog. Omtrent samtidig med indlemmelsen af Sydslesvig i kongeriget Preussen begynder dette lands økonomiske storhedstid. De fem milliarder guldmark fra Frankrig giver i 1871 Tyskland en mulighed for industrialisering, som få lande i verden har set mage til. Sammen med sine sydtyske fætre vandrer på dette tidspunkt største parten af vore sydslesvigske landsmænd ind i de nye fabrikker. Da alle, der burde have hjulpet de fattige arbejdere, svigter dem, medfører dette på en hel selvfølgelig måde, at arbejderne bliver marxister, socialdemokrater.

Den første større skuffelse, som det tyske socialdemokrati led, var, da arbejderne ikke kunne standse krigen i 1914.

Den anden større skuffelse var, at Tyskland under den socialdemokratiske Weimar-republik nåede et arbejdsløshedstal på over 5 millioner. Da man samtidig fra Rusland hørte, det heller ikke i dette land gik så særligt godt under det marxistiske styre, ja, så måtte man jo efterhånden helt miste troen på Karl Marx og det broderskabets verden, som han havde lovet. Derved kom de tyske arbejdere i den stilling, at de intet havde at tro på. Men når et folk intet har at tro på, så bringes det let til at tro på noget urigtigt. Denne manglende tro var i grunden

baggrunden for Hitlers magt. Som en uånd besatte Hitler det tyske folk, og stor blev dette folks ulykke. — Men en ting tvang Hitler det tyske folk til, nemlig til at skaffe sig „Arieattester“. Det vil sige beviser for, hvor den enkelte stammede fra. Denne forordning gjaldt også vore sydslesvigske landsmænd. Derved opdagede de, at deres forfædre hørte hjemme i et lille land, der hed Danmark, og som de i grunden ikke vidste så forfærdeligt meget om. Samtidig med denne opdagelse var der imidlertid begyndt at sive nogle mærkelige meddelelser nedover grænsen, og disse vandt derved mer og mer interesse. Hvad var det da, man hørte? Jo, man hørte, at i Danmark sørgede man virkelig godt for sine gamle. Man havde noget, der hed alderdomsforsørgelse, og den blev ikke betragtet som fattighjælp. I Tønder, Padborg og Kruså så man små kønne røde huse skyde op. Man hørte, at havde man blot en tiendedel af byggesummen, da kunne man af det offentlige og på gode betingelser låne resten. Sligt kendte man ikke meget til i det store land med kanoner og jernbeslåede soldaterhæle. Man fik altså det indtryk, at man i Danmark virkelig søgte at skabe gode kår for den lille mand.

Så meget vidste vel de danske sydslesvigske arbejdere om Danmark, da sammenbruddet i 1945 kom. Da oplevede de, at deres brødre nord for Skelbækken ikke var bleven bedraget og ødelagt som folk syd for Skelbækken. Selvom Danmark var bleven flået af tyskerne under krigen, så var brødrene nord for Skelbækken jo dog kommen igennem krigen på en hel anden måde end folk syd for Skelbækken. Da så „Arieattesterne“ havde overbevist sydslesvigerne om, at de var danske, fordi de stammede fra Danmark, så er intet da naturligere, end at det ønske opstår, om de dog ikke atter kunne blive forenede med dette lille lykkelige moderland, Danmark, særligt med Staunings og Steinckes Danmark. Det lyder måske mærkeligt i vore borgerlige ører, men sådan er det nok.

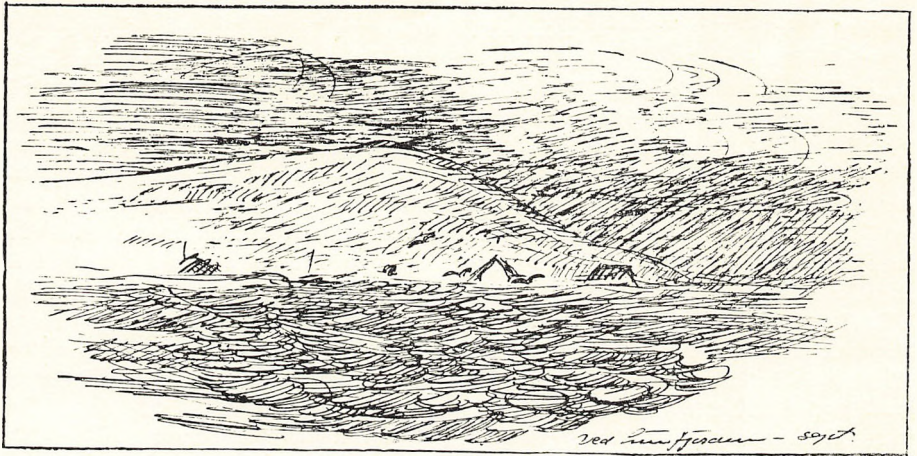
Således er vel stort set udviklingen forløben dernede i Sydslesvig. Man kan hertil sige, at bevægelsen synes at være materialistisk betonet . . . Ja, når man sulter, tænker man vel først på at få sin sult stillet; men drømmen om hjemmet — ikke et af fremmede flygtninge overfyldt hjem — men om sit eget lille hjem, om det lille venlige røde hus med en lille have, mon den ikke rækker langt udover det materielle?

Sydslesvigerne vil hjem til Danmark, og deres inderste bevæggrunde er gode nok.

September 1950.

Holger Schrøder.

FEM GODE BØGER

Den bog, jeg i dette efterår har været mest optaget af, er *Martin A. Hansens* „Løgneren“. Vi fik den sidste vinter stykkevis som radiatoroman, så det er jo sådan set ingen ny bog, man går i lag med. Men den hører netop til de bøger, der vinder ved at blive læst igen, og nu, den er udkommet som bog, kan man nyde den i sammenhæng uden at skulle vente en uge på fortsættelsen. Bogen rummer en masse menneskekundskab, skrevet i et velgørende sprog. På sin vis minder den meget om Blichers „En landsbydegns dagbog“. Man kan godt stille de to bøger ved siden af hinanden. Men mens Morten Vingens dagbog spænder over en lang årrække, så gør degnen i „Løgneren“, Johannes Vig, det hele op på ganske få dage, og han fortæller godt.

E. M. Remarques bog „Kammerater“ er en efterkrigstidsroman i første verdenskrigs kølvand. Det er en spændende og fin bog om tre hjemvendte soldater, der forsøger at tilpasse sig det civile liv igen. Det er en beretning om en ungdom, som delvis har mistet troen på idealerne. Deres vilkår er et knust Tyskland. Men der er dog noget, som er helligt for dem, en kvinde, oven i købet en syg kvinde, som de står vagt om og bygger en tilværelse op om. Bogens handling svarer virkelig til dens titel. Det er en bog om kammeratskab.

Den næste er delvis en rejsebog, men den fortæller om mere end fremmede mærkelige steder. Det er *Johan Wøllers* „Fra Limfjorden til Borobudur“. Fra mange års ophold på Java som militærlæge fortæller Wøller os om sine oplevelser og om nogle af de mennesker, han lærte at kende. Det er en meget fin bog, som fortjener at være kommet i nyt oplag, og så er den billig.

Den fjerde bog, som jeg vil minde om, er heller ikke helt ny. Den er oversat til dansk vistnok for et par år siden. Det er *Stephan Zweigs* „Hjertets utålmodighed“. Handlingen udspilles i Østrig umiddelbart før første verdenskrig, og denne handling er måske ikke særlig original, men bogens to hovedpersoner, en ung løjtnant og krøblingen, Edith, giver bogen dybere perspektiv. I det hele taget

rummer bogen en hel række interessante personer, der løfter handlingen op, så den angår os.

Til sidst vil jeg nævne en dansk digter, som kun efterlod sig et par små digtsamlinger, da han døde alt for ung. Men disse digte er nok værd at standse ved. Det er *Morten Nielsen*, og hans digtsamlinger hedder „*Krigere uden våben*“ og „*Efterladte digte*“. Hans digte er måske ikke alle lige let tilgængelige, men tonen i dem griber en, så man vender tilbage, og gør man det gang på gang, forstår man måske efterhånden lidt mere. Det er ikke desillusionen, der præger Morten Nielsen. Det er livet, der ligger foran den opvoksende ungdom og kalder på den til løsning af store opgaver.

„Du skal vokse og blomstre og sætte dine frø.
Du er endnu for ringe til at dø“.

Boye Andersen.

„Vad är det vi söka med ångest och sist av allt uppge hoppet om att finna?“, frågar en svensk författarinna (*Gertrud Lilja* i sin aforismsamling *Vid vägkanten*), och hon svarar själv stilla: »Kanske något så enkelt som det äkta.«

Ja, är det inte det äkta, som griper oss mest. Vi minns nog människor, som inte alls varit så märkvärdiga men som gjort ett djupt intryck på oss, därför att vi fick se dem, som de var, kanske dolde de inte ens sina egna fel, men vi skymtade något av deras innersta. De stod för sina handlingar och ord, de var äkta.

Då det gäller böcker kan vi nog också använda det äkta som måttstock. Det finns litteratur, som vi kanske läser med ett visst nöje, men vi glömmer den, det var många ord, men låg det verkligen någon äkta upplevelse bakom skildringen? Det är kanske inte så lätt att avgöra, som vi skulle önska, vi har så olika utgångspunkter, då vi bedömer litteratur, men de böcker, som man med glädje läser om igen, de måste äga det äkta prägel.

I sommar har jag läst om två sådana verk, som jag gärna ville fästa „fredsrikborgarnas“ uppmärksamhet på. Det ena är färö-romanen *Barbara* av *Jørgen Frantz Jacobsen*, utkom på danska 1938. Från första gången, jag läste boken, mindes jag spänningen, tjusningen och tragiken kring den mannaslukande Barbara, nu sedan jag besökt Färöarna, upplevde jag starkt vilken strålände äkta skildring boken ger av öarna. Där är ju förutom Barbara ett helt galleri av människor och öden: de ensamma danska prästerna, de skämtande fiskargubbarna, de stillsamma bygdemännen, som kommer till Torshavn till Olaifesten med „en beyndene lystighed“ i ögonen, „de spadserede op og ned i deres tunge spändesko, mödtes på gadehörnene og stod i klynger og spurgte nyt“, fyllda av „höjtid og værdighed“. Och vilka skildringar av farliga roddturer och ödsliga fjällvandringar, och av den skiftande väderleken i detta land där havet, dess ebb och flod »östfall og vestfall“ bestämmer människornas rytm. I Torshavn fick Carl och jag i år vara med om de 3 svenska krigsskeppens besök, och den glädje med vilken de 800 officerarna och matroserna mottogs gör, att man förstår något i stämningen i romanens skildring av de tre franska örlogsskeppens välkommande, då „dårskaben“ fyllde allas hjärtan, slutet på Barbaras öde, besvikelsen då båten med den älskade ombord försvinner i dimman, målas till sist med äkta färöfärg: „der var kun hvid tåge, tomhed og mågeskrig“.

Norskan *Cora Sandels* böcker om *Alberte* (*Alberte og Jacob*, *Alberte og friheten*, *Bare Alberte*) kom i våras ut i ny upplaga på Norsk Gyldendals forlag, och de

böckerna hör till dem, som övertygar helt genom sin äkthet. Författarinnans slutord om, att det väsentliga är „at få sagt lidt sannhet“, är ett motto för hela hennes författarskap. Det hon i dessa böcker vill säga sanningen om är, hur det känns att vara ung och osäker, hur det är att vara en öm kvinna och samtidigt en självständig människa. Verket går intet att referera i korthet, skildringen är uppbyggd av levande detaljer, men sådant är ju en kvinnas liv ofta — fyllt av små ting, det behövs en konstnärlig kraft som Cora Sandels för att foga samman bitarna till en helhet.

Och så till sist en ny bok: *Pär Lagerkvist: Barabbas*, utkommen i höst. Den är skriven på svenska, har ett lätt språk och få sidor, men den kräver en hel del av sin läsare. Den är nämligen symbolisk. Barabbas är det onda. Kristus har dött för hans skull, det är oomtvistligt, Barabbas blev ju utsläppt i stället, när mängden ropade på Kristi korsfästelse. Barabbas vill nog sedan sluta sig till de kristna, men han kan inte känna samhörighet med något. Han vill tro, men det går inte, när han handlar blir det alltid våldsgärningar fjärran från kärlekens lära. Det, som griper i boken, är författarens sätt att skildra fromma, enfaldiga människor, så att godheten lyser om dem, han kan skildra deras tro, men ändå intensivare förnimmer läsaren genom Barabbas öde författarens förtvivlan att inte kunna dela denna tro, intet kunna bliva som dessa barn. Ja, man kan läsa ut många ting ur Pär Lagerkvists roman om nutidsmänniskans ensamhet, men det, som ger boken dess kraft, det är dess äkthet.

Carin Cederblad-Hansen.

I forbindelse med en studiekreds i litteratur for fangerne her i Nyborg statsfængsel har jeg påny oprisket bekendtskabet med gamle venner blandt bøgerne; det er altid dejligt at træffe gode, gamle venner — og jeg under også at stifte bekendtskab med disse mine venner, derfor omtaler jeg dem nærmere. Jeg vælger da bøger, der har tilslutning til *Sune Andresen: Litterære perspektiver*, en bog, I kan læse med det største udbytte.

Alle de nævnte bøger har vi med stort udbytte gennemdrøftet i vor studiekreds. Først *Herman Bangs* bog *Tine*, hvor vort folks tunge nederlag på Danevirke i 1864 afspejler sig i Tines tragiske skæbne; dernæst *Henrik Pontoppidans De dødes rige*, hvor han går bag om den fremskridtsoptimisme, der præger begyndelsen af århundredet lige op til den første verdenskrig 1914, og borer ned til den undergangsangst, der ligger bag hele den ydre, rastløse og flitterstadsagtige opstemthed, som karakteriserer netop denne periode. Læs så *Jakob Knudsen*, f. eks. *Den gamle præst*, hvor problemet er den enkeltes forhold til samfundet, forholdet mellem den personlige og den borgerlige moral; det kan gå så vidt, at man af indre grunde tvinges til at bryde med den borgerlige moral, man må da bære samfundets dom uden martyrglorie i tro til livets stærke Gud, den tro, der for J. K. var en næsten fysiologisk-åndelig nødvendighed; lige så naturligt som åndedrættet er for ham troen — lige så uundværligt for livets skyld. Gå derefter til *Johs. V. Jensen* og læs hans mesterlige ungdomsfortælling *Kongens fald* om Christiern II — en uovertræffelig dybdeboring i det danske tvivlersinds lønlige krogveje. Yderligere fordybelse finder man hos *Harald Kidde*. Den lettest tilgængelige bog i hans omfattende og tunge produktion er *Helten*. Her forkyndes den lære, at i menneskesjælen findes den kraft, som uafhængig af alle ydre kår evner at skabe et paradisi midt i denne verdens helvede, her sejrer ånd visselig over materien; verden kan

slet ikke undvære den slags „Helte“, og de eksisterer. Fra den sjælelige fordybelse vender vi os herefter til den folkelige fordybelse i *Thorikild Gravlunds Sagnet*; i kraftige og djærve træk skildrer han her hovedtyper fra hele riget, jyde, fynbo og sjællandsfar, personerne i hans bog er mere folketyper end enkelt-individer; i spillet mellem disse forskelligartede landsmænd, i spændingen mellem disse får han tegnet et folkeligt danmarksbillede og givet en almueskildring af meget høj værd.

E. Juhre.

*

I stedet for at nævne flere bøger vil jeg nøjes med at nævne en, som til gengæld handler om mange: *Alf Henriques: „Litteraturforståelse“* med undertitlen *„En bog om kunsten at læse“*.

Det er en bog, hvis formål er at give den almindelige læser en hjælp til at opleve litteraturen på en ny måde. Henriques siger: „Det er selve oplevelsen, som bliver det egentlige emne for denne bog — — — for kun den, der har oplevet et stykke litteratur, kan siges at have læst og være i stand til at bedømme.“ Men det er litteraturen som kunstform, det er ordenes kunst, bogen behandler. Ikke bøgernes emner og ideer. Den gør opmærksom på, at man, naar man vil vurdere en bog, må gøre sig klart, om man gør det ud fra f. eks. et idemæssigt, et moralsk eller et kunstnerisk synspunkt.

Bogen må være meget anvendelig som studiekredsgrundlag. Den indeholder masser af eksempler fra litteraturen, der er små opgaver til hvert afsnit, og der er store sammenfattende opgaver til sidst. Stof er der nok af. Måske til mere end en sæson.

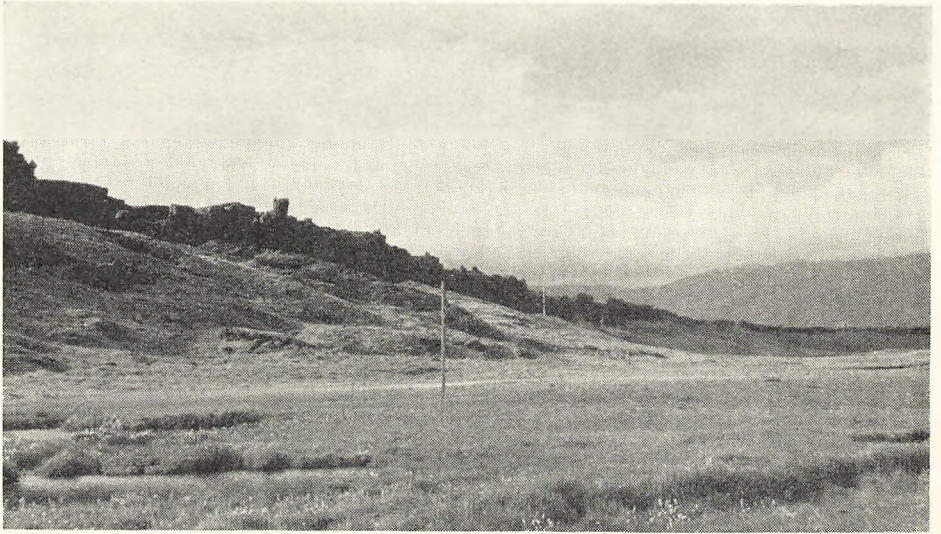
Karen.

*

Dag for dag er bunken af aviser og tidsskrifter vokset på mit bord, flygtigt læst igennem og siden gemt bort for hverdagens mangfoldige gøremål. Men jeg kan ikke uden videre skille mig af med dem, for jeg ved, at de fleste af dem rummer noget af særlig værdi og interesse for mig. Og en skønne aften bliver der nogle fritimer, som jeg glæder mig til: Så kommer saksen frem, og *kronikker* og *artikler* om de mest forskellige emner bliver læst, klippet ud, ordnet og samlet i mapper. Hvor har man dog megen glæde af en sådan samling; det gælder om de bedste kronikker og artikler som om ens kæreste bøger, at man må eje dem for når som helst at kunne vende tilbage til dem, få del i andres tanker og synspunkter, blive løftet ud af ens egen lille hverdagscirkel, få svar på mange spørgsmål og blive stillet over for nye.

Eller jeg læser *litteratursiden i min avis* og tænker, at den eller den bog vilde jeg vældig gerne læse, men hvornår får jeg mon tid dertil? Gem ikke blot kronikker og artikler, men også litteraturanmeldelser. Bliver der så alligevel tid til at læse en bog ind imellem, er det morsomt at have et overblik over sine ønsker.

.....

Thingvellir, Island.

DANSKE OG NORDISKE BREVE

FRA KØBENHAVN TIL SYDSLESVIG

Hvor storstaden og højskolen mødes

Som jeg i aftes cyklede hjem ad den blankslidte asfalt, en af den store brogede flok, der hver dag morgen og aften i en uafsladelig strøm snor sig gennem gaderne til og fra deres arbejde, kom jeg som saa ofte før til at tænke paa min sommer „hjemme på Frederiksborg“. Denne gang gik mine tanker til jer måske fordi det faldt mig ind, at vinterskolen begynder om få dage. Knippelsbro var oppe, og der stod vi alle tæt pakket sammen, mens „proppen“ stadig voksede bag os. Jeg kiggede mig om i mylderet, en uendelig variation af alle os, der lever og arbejder i byen, og tænkte: Hvor mange af jer har det mon som mig været forundt at opleve højskolen? Maaske — og desværre formodentlig — slet ingen. Var det dog blot en hel mængde af alle disse unge, der nu om kort tid skulle spredes rundt om paa vore højskoler, skulle ud til arnestederne for det, der er så specielt dansk.

Hvor rig og lys blev ikke hver højskoledag for os bypiger fra sommeren 1940, den i vort lands historie så mørke sommer. Fra det øjeblik, vi betrådte skolens grund og mødtes med kammeraterne fra landet og med lærerne, omsluttedes vi af fællesskabsfølelsen og glæden ved samarbejdet, det hverdagens samarbejde, der betyder så uendeligt meget og som jo er en parallel til samarbejdet nationerne imellem. Vi lærte livsglæden at kende, blev eet under Vorherres himmel, der uforanderligst af alt hvælver sig over os alle uanset race og nationalitet og på trods af mørke skyer, der kommer og går. Og vor samhørighed og vor rod

i alt, hvad der er dansk og nordisk voksede sig stadig dybere. Vi erkendte os mere end nogensinde som danske og så, at kun den, der har rod i fortiden, har fragt ind i fremtiden.

Alt for kort blev denne sommer; snart tænkte jeg hver morgen: Hvad bringer mon denne dag, hvad skal du opleve ved morgensangen, i timerne, mellem kammeraterne og gennem diskussionerne om aftenen?

Det er så svært at finde udtryk for alt dette. Måske kan jeg bedst sige det med disse få ord: Jeg fandt bekræftelse paa, at livet er ikke blot underligt, men også vidunderligt og rigt, fuldt af skønhed og farvenuancer. Jeg fandt på trods af tiden og mig selv vejen fremad mod de lysere og videre horisonter. Jeg erkendte at livet er underfuldt.

Hele Danmark kan næppe blive en stor højskole og skal vel heller ikke være det, men hvor uendeligt meget ville det ikke betyde, om de unge i byerne kunne finde vejen ind til højskolen, uanset hvilken uddannelse de allerfleste har eller senere vil få, og uanset om de kommer fra slot eller hytte. Om by og land rigtig kunne finde sammen til gensidig udvikling og glæde og til gavn for vort land. Vi har begge noget at give hinanden og burde i langt større grad end tilfældet er række hinanden hånden i erkendelse af vor fortid, i kærlighed til vort land og i den menneskelighed, højskolen i saa høj grad vidner om.

Disse sommermåneder var en saa rig og uforglemmelig tid for mig, at jeg oprigtigt ønsker at mange unge i byen kunne komme til klarhed over højskolens arbejde og betydning ikke blot for den enkelte, men for hele vort land — ja, for hele Norden.

De hjærteligste hilsner til alle hjemme paa Frederiksborg.

.....

Det villede og det ægte kammeratskab

Ellers går alt meget vel, skønt det at være paa landbrugsskole jo ikke tåler nogen sammenligning med et højskoleophold, men på en måde synes jeg det er en fortsættelse. Her gør man så mange opdagelser i „naturen“, som på mange måder bekræfter det vi gennemgik på højskolen.

Jeg diskuterede forleden med nogle frederiksborgere om det kammeratskab og navnlig, at den snak om kammeratskab på højskolerne er falsk. Og enige blev vi om, at der ofte tales så meget om kammeratskab, at det virker unaturligt, modsat af, hvad det er tilfældet mellem soldater og andre steder, hvor man ikke tager så meget hensyn til hinanden, men giver hinanden både åndelige og legemlige knubs, men hvor et kammeratskab er virkelig velment. — Jeg glemmer aldrig een af mine kammerater, som jeg lærte at kende efter at have været på Frederiksborg. Han var drunker og nærmest subjekt (han drak brandsprit) i stor stil. Muligvis var det min fejl, men jeg mødte ham første gang med modvilje, og syntes kort sagt, at han var en langt ringere person, end de jeg plejede at omgås, og vi gamle højskoleelever har vel en kreds, hvor vi dyrker „åndelig indavl“. Nå, men jeg lærte denne fyr at kende nærmere og opdagede dag for dag, at hvad vi andre talte om og gjorde, gjorde vi ofte på beregning, for sådan venner man sig til, for at være nogenlunde dannet. Det var ganske selvfølgeligt for ham og flere andre, der kommer fra fattigkvarterer i København o. s. v., hvad der var tilvænnet hos os, var meget mere ægte hos dem.

Venlig Hilsen

.....

Højskolen og dagliglivet

Jeg kan ikke få ind i mit hoved, hvordan nogen elev kan mene, at højskolen fører os for højt op over dagliglivet, tværtimod synes jeg, at det fører os dybere ind i det. Thi hvad er det, vi taler om og hører om på højskolen? Er det ikke netop om alt, hvad der har forbindelse med vore problemer, ønsker og livsforhold i hverdagen? Man kan tage hvilket som helst fag frem, som der bliver undervist i, og vil se, at enhver oplysning herom kan anvendes i det praktiske liv.

Lærerne og lærerinderne har set, oplevet og studeret sig til mere end vi elever og har viet hele deres arbejdskraft og tid til at give os del i deres kundskab og erfaring for at hjælpe os til at blive levende mennesker, samvittighedsfulde samfundsborgere og taknemlige mod Gud, der har givet os alt. Den måde, vi bliver undervist paa, idet vi på kammeratlig vis kan diskutere og tale frit med vore vejledere, kan dog på ingen måde føre os for højt op. Det er jo som i et hjem, hvor de ældre og mere erfarne familiemedlemmer på en forstående måde oplyser de yngre.

Når man lærer om sit eget liv under forhold, der svarer til ens hjemlige omgivelser, så kan en skole vel ikke gøre det mere jævnt og ligetil.

På et højskolekursus kan man ikke lære alt om livet; men man kan blive rusket op og sat i gang med at interessere sig for *at lære* og *at se*. Man kommer jo på spor af, at f. eks. politik er noget, der kommer os ved i dagliglivet, og man får lyst til selv at gøre en indsats i freds- og hjælpearbejdet ude i verden, thi det er jo vore egne medmennesker, der lider nød.

Højskoleoplevelserne slutter ikke på højskolen. Det står enhver frit at tage højskoleånden med sig hjem; den kan nemlig plantes om. Ens arbejde kan lægges om og optages på en god og interessant måde, og får man først vendt det hele, så er det, som man står foran en ny vej.

Jeg kan ikke andet end føle mig i taknemmelighedsgæld til højskolen, og denne gæld forstår jeg kun at afbetale ved at give lidt af det, jeg har fået, videre til andre. Det giver lyst til foreningsarbejde og til at ruske op i kammerater, der ikke ved, hvad de går glip af ved at gå med lukkede øjne gennem tilværelsen.

Musse.

En frederiksborgelev bliver diakonisse

Ja, cyklen kørte saa let, for jeg følte jeres håndslag. I forstod mig indenfor højskolen. Jeg behøvede ikke at være så ængstelig for at tage herud, det blev jo ikke noget brud med jer, men det modsatte. Jeg føler selv, at jeg får lov til at leve det ud, som I saa gerne vil, jeg skulle blive rodfæstet i. Vi ser så kort, derfor er det så svært for os at gå den vej, der bliver anvist os, men for mig blev det sådan, at skulle jeg blive ved med at bede mit fadervor af hjertet, så måtte jeg bøje mig under hans vilje.

Ja, da du første gang fortalte mig om diakoni, var det som jeg straks blev grebet. Ja, jeg fattede ikke straks, at der kunne være så skønt et sted, hvor man ville tjene, ikke for tak, men af tak, og jeg forstod, at det var en sådan gerning, jeg havde drømt om, men ikke troet kunne eksistere på vor syndige jord. Men så kom alt det med at slippe sit eget — og at tro, at man får de

evner og kræfter, som man har brug for; ja, først da kunne jeg tage herind. Det er så ydmygende at erkende, at man intet har i sig selv, men hvis man beder om at få af ham, der er alle gode gavers giver, så får man i overflod, og det jeg måtte give afkald på for at gå herind, fik jeg så rigelig på anden måde.

Egernførde — Eiderlandet

De har bedt mig om at skrive et brev og fortælle lidt om den danske skole her i Egernførde, og det gør jeg gerne, men hvad skal jeg fortælle? Skal det være om skolens rivende vækst; sidste år ved denne tid lå den første bygning med to klasserum her ikke færdig endnu, vi havde da 128 børn indmeldt, og i dag er vi næsten færdig med en stor udvidelse af skolen til 6 dejlige klasserum og venter efter oktoberferien ca. 300 børn, og det er kun til de 5 første klassetrin, plads til de større børn har vi ikke. Skal jeg fortælle om det store øjeblik, 3. decbr. 1949, i hundredåret for katastrofen ved Egernførde, da jeg stod ved katederet og råbte børnene op for første gang og ingen manglede; to små børn hejsede på vor lille flagstang i klassen Danebrog, og det var, som skole-direktør Hansen skrev i vor fremmedbog:

*I hundredaaret for nederlaget
lyser i stilhed atter flaget,
at vidne i seklets stund
om folkelivets evige ankergrund.*

Eller skal jeg fortælle om vore børns opladte sind for dette folkelivs værdier, hvordan de suger til sig som svampe og hver dag kommer oplagte til skole og i en 3 ugers rejse til Danmark lærer at tale det tabte modersmål. Ja, om alt dette kunne jeg fortælle meget, og hvis jeg dertil også ville fortælle om forældrenes kamp for det daglige brød i en by med en overhåndtagende arbejdsløshed og over 100 pct. flygtninge i husene, vil De måske forstå lidt af, hvor vældig denne omsindelse hernede er, at de midt i denne vel mest oplidende af alle bekymringer kan få sind til at tænke udover dagen og vejen og tænke over denne folkelivets ankergrund; men måske er det netop sådan, at man i svære tider har mere øje for de store ting, jeg synes nu, der må et stærkt sind og grænsebo-stædighed dertil. Har De gennem dette fået et indtryk af vort arbejde her? vist meget mangelfuldt; men kom selv ned og se, det er det allerbedste, De er hjertelig velkommen og med Dem alle, der vil komme med et opladt sind og forståelsen af, at vor egen dag er kort, men slægtens lang.

Else Munk Pedersen.

Front og bro

Således er navnet på medlemsbladet for foreningen af Sydslesvigs studerende i Danmark og i Tyskland. Ja, også i Tyskland! F. eks. på Kiels universitet læser ikke så få unge sydslesvigere; eller på lærerhøjskolen i Flensborg, hvor de får en tysk læreruddannelse. Sammen med alle dem, der læser her i Danmark på en eller anden skole, hører de med til den dansksindede ungdom i Sydslesvig. For ikke ret mange år siden, ville vi have holdt det for utilgiveligt at læse på tyske læreanstalter; men i dag ser vi med andre øjne på det. Måske husker nogen af mine kammerater fra vinteren 1948—49 dr. Vilhelm la Cours

foredrag om aktuelle problemer i Sydslesvig. Han foreslog allerede den gang en mere moderat linie; men da var vi ikke alle enige med ham. Siden har det jo vist sig, at han havde ret.

I vil måske synes, det lyder paradoksalt: Front og Bro! For enten er man imod noget, eller også er man med. Kan man da være bro, altså et mellemled mellem to anskuelser uden at svigte fronten? (Ved fronten forstås kampen om vor hjemstavns frigørelse). Jeg tror ja! Og det er slet ikke så vanskeligt, som det ser ud til at være. Den kamp vi fører, er en kulturel kamp. En kamp, hvor den taber, som bliver stående i defensiven. Som situationen er i dag, må vi jo prøve at få det bedste ud af de vilkår, vi lever under. Det vil sige, den ungdom, som vokser op i landet syd for grænsen, skal ikke behøve at stå tilbage i en kappestrid mellem tysk og dansk ungdom. Derfor er det vigtigt for os at skaffe os al den viden om tysk kultur og åndsliv, som vi overhovedet kan få. Faktisk burde vi have en dobbelt uddannelse i mange fag indenfor skolevæsenet. Den danske skole i Sydslesvig skal på ingen måde stå tilbage for den tyske skole, ikke engang hvad tyskundervisningen angår. Det er derfor umådelig vigtigt for os at få tyskuddannede lærere og akademikere af vort eget sindelag. Her ligger vor chance, at udnytte det forspring, vi har, idet vi bliver ved med at uddybe dansk kultur, samtidig med at vi kan opfylde de samme krav, som stilles til den anden tysk statsborger.

Måske gør allerede en nær fremtid alle gode ønsker og tanker illusoriske; men endnu kan vi da håbe og arbejde for vor hjemstavns frigørelse

.....

„SVERIGE, SVERIGE, FOSTERLAND“

Ris og ros fra svenske venner

För mig står det alldeles klart att jag, efter att ha besökt en nordisk höjskole, vill säga ja till denna utbildningsform. Tro nu för all del inte att jag oreservererat accepterar skolformen i dess nuvarande organisatoriska uppläggning. Det finns många fel som man kan peka på, och i detta sammanhang vill jag ta upp ett i mitt tycke väsentligt problem: Skolan följer inte med sin tid. Omdömet kan verka hårt, men vi får kanske försöka göra klart för varandra att kontakten mellan den nya mentaliteten i städerna och eleverna på höjskolen inte är vad den borde vara.

När man i Danmark diskuterer motsättningen mellan stad och land så gör man det med en större skärpa och känslsamhet än i Sverige. Danmark måste kanske också i framtiden ha dessa problem att brottas med, då landet i huvudsak är skarpt uppdelat i en bonde- och stadsbefolkning. Det är emellertid här som jag menar att höjskolen inte har kunnat följa med. Ni menar att stadsungdommen är tämligen själlös och blaserad på vad livet har att bjuda. Det är möjligt att det till vissa delar är så. Hur många gånger förfasas Ni inte över att ungdomar stjäla och begår andra kriminella handlingar i städerna. Men när Ni nu konstaterar att det är sådana misshälligheter, frågar Ni då också vems felet är till att ungdomen i städerna har blivit ett problem för sig själva och samhället? Är det ungdomarnas eget fel? Enligt mitt förmenande har stadsungdomen många gånger visat prov på att den är förvånansvärt god och att det är märkligt att det inte sker mer av ungdomsbrottslighet än det gör. Med detta resonemang vill jag påstå

att stads-ungdomar har, trots att de har nära till bio, teater, dans o. s. v., sämre förutsättningar till att bli harmoniska samhällsmedborgare. Här begås det, enligt mitt sätt att se, ett stort fel från landsungdomen och Höjskoleungdomen i synnerhet. Ni försöker inte sätta er in i den nya tidens krav på människan, ni förnyar er inte i den utsträckning som skulle behövas för att Ni skall förstå stadsungdomen. Det är fel att inte Höjskolen har tagit sikte på detta och har försökt förnya sig.

Skall Höjskolen kunna följa med sin tid så måste den också följa med vad som händer den ungdom som för närvarande inte söker sig till Höjskolen. Vi måste ta upp och studera arbetsproblem i industri. Vi skall ta reda på den speciella musik som upptager en stor del av storstadsungdomens fritid o. s. v. Skolan måste förnya sina undervisningsformer så att den inte blir bara en föreläsningsskola med kommentarer av en och annan elev. Och kanske framför allt så måste skolan taga ur eleverna den klassmentalitet som är dominerande hos en del av eleverna. Det fordras större tolerans från Er sida för att Ni skall ha någon möjlighet att förstå, det som en del av Er inte ens vill försöka förstå. Undervisningen bör nog bli mer grundlig i en hel del frågor så att inte eleverna kommer hem med en övertro på att han eller hon vet det mesta efter besöket på Höjskolen. Det bör finnas större plats för självstudier och större plats för kamratlig samvaro som inte *dirigeras* av skolan. Eleverna skulle då bättre få tid till att lära känna varandra. Och framför allt så tror jag att stadsungdomen skulle ha större förutsättningar att kunna försöka finna sin stil innanför Höjskolen.

De kritiska anmärkningarna har dominerat detta brev, men därmed har jag inte velat påstå att jag inte trivdes på skolan. Sanningen är annars den att jag sällan har trivts så storartat som på Grundtvigs Höjskole. Anledningen till att jag trivdes var inte minst elevens och lärares förtjänst.

Olle Lonér.

To örebropiger ser på dansk ungdom

När man ser tillbaka på sommaren, är det som att bläddra i en bok med bilder från alla de olika upplevelser, som höjskolelivet bjuder på. Det finns många, många vackra bilder och de flesta bilderna känner vi alla till, som var på höjskolen sommaren 1950. Men säkert finns det en hel del, som vi »utlänningar» ser helt annorlunda på.

Andan i den danska höjskolen har nog gjort det största intrycket på oss. De danska eleverna själva har säkert inte tänkt så mycket på den som vi. Vi som kommer från ett land, där umgänget mellan människorna är mycket stelare och mer reserverat än i Danmark, har inte förut kunnat tänka oss, att andan på en skola kan vara så fri, så otvungen och omedelbar, som vi fann den på höjskolen.

Den danska ungdomens politiska intresse förvånade oss som svenskar. Vi flickor i all synnerhet bryr oss i allmänhet mycket lite om vad som rör sig ute i världen. Det är ett ämne, som vi just aldrig samtalar om kamrater emellan, knappast ens när det är verkligt historiska händelser, som utspelas.

En sida av den danska mentaliteten som vi inte så helt kunde sätta oss in i, var den starka känslan för det nationella, kanske inte själva känslan utan snarare uttrycket för den. Danskarna å andra sidan hade nog lite svårt att förstå, hur vi kunde vara så likgiltiga för vårt land och våra nationella festdagar. Säkert är

vi i själva verket inte så olika varandra som det förefaller, utan det är bara det, att danskarna har lättare för och större behov av att uttrycka sina känslor och vi håller nog lika mycket av vårt land även om det inte är så naturligt för oss att visa det.

Den nordiska tanken har i hög grad aktualiserats för oss under sommaren, och vi har fått en aning om, hur mycket det kunne betyda, om den nordiske enhettstanken blev helt förverkligad. Vi har lärt oss, hur mycket mer man kan vinna genom att låta den nationella känslan omfatta inte bara det egna fosterlandet utan hela Norden och ta del av dess litteratur, historia, konst och musik på samma sätt som sin egen.

Barbro och Margaretha Wennberg.

FINLAND — SUOMI

— om at komme stærkere hjem

Jag är hemma på mina föräldrars gård och arbetar här med alla slags jordbruksarbeten, och emellanåt är det skogsarbeten. Söndagarna är alltid uppfyllda med program — senast hade vi i vår församling en stor kyrklig högtid. Här skedde invigning av ny begravningsplats och så en stor avtäckningshögtidlighet, det var ett minnesmärke på församlingens hjältegrav. Vi har här i min hemsocken åttiotvå stupade under de senaste krigen och det var till deras minne som en vård har rests.

Säkert är det att bättre bild av Danmark kan man inte få än just där på skolan och samtidigt är det ett fördelaktigt förhållande genom vilket man där ser på sitt fosterland och får ögonen öppnade för dess värden, och i någon mån lär sig konsten att se och vara sig själv. Jag minnes så väl hur C. P. O. i en av sina många föredragstimmar sade: Då ni återvänder hem så skall ni åter och alltid vara det som ni varit, men är nu mera fasta inom er själva. Med andra ord vi skulle inte gå och bliva omvända till något annat utan det som fanns skulle stärkas. Här kommer det fram vad den rätta folkhögskolan vill för att vars och ens personlighet skall bibehållas. Hur tydligt synes inte skillnaden mellan dansk och finsk folkhögskola, i Finland är vi inte ännu så långt hunna. Göteborgskurserna och allt nordiskt samarbete är vår största hjälp. Jag måste säga, att jag beundrar dansk folkhögskolas långt utvecklade nordiska intressen.

Hur dessa saker utvecklas hos envar må dock för honom varda förteget, man får inte tro för mycket om sig själv. Egoismen får inte förekomma och i så fall att den visar sig så är det den egna självkännedomens fel.

Ole Björksten.

NORGE, MIT NORGE

De stejle nordmænd og de milde danske

Nu har jeg vært i Danmark i flere måneder og begynner jo å måtte gjøre klart for meg hva det da er i det danske folkelynnet, som alltid tar meg så varmt om hjertet og gjør at jeg må bli gla i Danmark og menneskene som lever

der. — På høyskolen møtte jeg det så sterkt, at jeg uvilkårlig måtte trekke sammenligning mellom ungdommen der nede og den jeg kjenner herhjemme. Aldri har jeg møtt så meget jevnt, sprudlende humør, så megen åpenhet og varme og så meget friskt gå-på-mot som blant de unge jeg fikk være sammen med i Danmark. Og jeg følte at jeg simpelthen hadde godt av å være sammen med dem. Det var så meget lettere selv å være gla, når alle omkring meg var det. Jeg hadde meget å lære, men jeg vet, at da jeg etter 7 måneders samvær med dansk ungdom reiste fra Danmark, var jeg rikere enn da jeg kom.

I grunden kan det nok synes underlig at to land, så nær beslektet som Danmark og Norge — og som ellers har så meget tilfelles — kan ha en befolkning med så vidt forskjellig karakter. For der er en utpreget forskjell i det danske og norske folkelynne, og især merker man den, hvis man kommer lenger inn i landet enn her jeg er vokset opp. Det er dog interessant å se hvordan naturen og omgivelserne menneskene lever i, kommer til å virke inn på deres sind og karakter. Vi nordmenn, med vår sterkt skiftende natur, har flere og sterkere nyanser i vårt lynne enn dere danske har. Og vår kamp med naturen for å skape os levelige vilkår, har også preget oss. Vi er blitt mer tilknapet, alvorligere og har lettere for å isolere oss. Dere danske er tydelig preget av det danske blide, fruktbare landskap, som gjenspeiler seg i deres runde, harmoniske og glade folkelynne. Når det gjelder den danske humor f. eks., er den først og fremst kjent for sin harmløshet. Vi nordmenn kan vel også slå en vits, men der ligger oftest et alvorligere motiv bak.

Som nordmann synes jeg jo nok at naturen i Norge er mer storslått og rik enn den danske. Her er skjønnhet for enhver smak hvor man vender seg, og her behøver man ikke gå langt for å finne stillhet, ro og høytid. Men i Danmark møter man *varmen* hos menneskene, som likesom kaster solglans over alt man møter der nede — ja, om det så er en langstrakt, kjedelig landevej, eller det er tettbebyggelsen hvor man knapt kan finne en plett å gjemme seg bort på. — Men mon ikke også dette gjennom generasjoner har vært med til å skape den jevne dansker, som ikke stenger seg inne i seg selv, men som er imøtekommende, åpen, hjelpsom, mer harmonisk, og fremfor alt varmere enn den alminnelige nordmann.

Det var dette jeg fikk møte i Danmark og hos dere kamerater på skolen i sommer, og det er det jeg på denne måten gjerne vil få si dere takk for. Takk for hva dere gav — og takk for all den hjertevarme jeg møtte!

Ellen-Marie Midttun, Larvik.

I fjeldene er der dejligt

Det er jo skønt at se og oppleve dette vældige land. De første dage stod jeg tit stille og så og så, og lyttede til fårenes bjældeklang og bækkenes brusen. Vi bor temmelig højt oppe her og har en vidunderlig udsigt over dalen. Det er så fint at se nu det er mørkt om aftenen, de hundredvis af lys, nogen ligesom højt oppe i himlen.

Og vi har oplevet meget herligt og uforglemmeligt! — Først i Juli havde vi besøg af far og mor, de boede her hos mig og vi havde et par dejlige dage sammen med dem her og paa „Aulestad“. Sidst i Juli havde vi ferie og var på vestlandstur, 23 danske i bus i 8 dage, og det var en tur så herlig og skøn, at den næsten ikke lader sig beskrive. — Vi kørte gennem storslåede landskaber — ja, du kender jo det hele så godt, sejlede på fjorde, tændte bål ved elven om

aftenen og sang, ja, vi nød alt i fulde drag. Om natten boede vi på hotel, vandrerhjem eller i hø — det kom an på enhvers behag. »Galhøpiggen« var på mere end en måde højdepunktet af turen, de sidste 5 km besteg vi til fods over isbræ og fjæld. Vi var 7 »gamle« Frederiksborgere med på den tur — og den var faktisk hele sommeren værd!

Bodil.

Skiløbernes Norge

Jeg fik et Værelse i et hus ved siden af, det var enkelt, men pænt og rent. Efter at jeg havde fået lunch tog jeg straks skiene på og gik på rekognoscering — sikkert føre, op og ned gik det i strygende fart, engang imellem på hovedet, men det gør intet, bare afsted — her er plads nok. Imedens tænkte jeg, hvordan dagene vilde gå — spændt som et barn. Maden var for fornem og smagte godt. Opholdsstuen var i bjælkestil og meget hyggelig. Morgenen efter var jeg ude med det samme, det var gråvejr og passende koldt — fint føre — hvor var det kønt. Det syn burde alle danske se, de som nu går hjemme i sjap og blæst. Stå på en top og se ned over søen med hundreder af hytter spredt rundt på fjeldskråninger, fra enkelte steg en svag røgstribе op, som tegn på snarlig kaffe og derpå afsted — fremad, op og ned — ud og ind mellem træer, ned igennem en skov, op over fjeldet for til sidst at kaste sig ud over skråningen og med susende fart (20—30—40 km i timen) at rase ned mod søen — jo her er fred og man glemmer alle bekymringer, som vi mennesker selv forårsager ved at klumpe os sammen i vældige bykolosser. Om formiddagen var jeg med på en lang tur (20 km). Vi var fem mand, to norske herrer og en dame samt en pige fra Skive og saa mig. Vi sluttede op bagefter de andre, saa kunde de nemlig ikke se, når vi faldt. Det var flot at se nordmændene suse ned over bakken og ind mellem stokkene. Jeg forsøgte med held og forsigtighed sidste halvdel af bakken. Om aftenen kom vi i en vældig diskussion om gud og mennesker. Interessant at lytte til, der var jo både nordmænd, svenskere, danskere, englændere og så galt to fra Sydafrika.

Ja, C. P. O. C., sådan kunde jeg fortælle meget om min tur til Norge, men det bliver for meget. Jeg vil slutte med at sige: Det at være en vinter i Norge, det at stå på ski — det at stå på ski i højfjeldet — det er det bedste, man kan opleve. Her kan ungdommen få udløsning for sin trang til spænding. Men det kræver en ting, nemlig træning, utallige er de gange jeg er gået på hovedet — utallige er de gange jeg nær har brækket et ben, men kun en gang har jeg været på højfjeldet, men det er utallige gange for lidt.

Fatter. 1946—47.

Nynordisk — nynorsk — skandinavisk

Jo, der var mange gode stunder deroppe i Trøndelag, men det var trods alt ved vintertid, så lidt ublidt klima for en dansker var det unægtelig.

Resultatet heraf blev da også, at jeg rejste sydpå, da det lakkede mod våren. I påsken var jeg en tur hjemme og drog derefter til en ny plads i Vestfold, ca. 100 km syd for Oslo.

Det var et helt andet Norge at komme til. Så uendelig fjernt fra Trøndelag på alle måder — lige fra geografisk til sprogmæssigt. I Trøndelag var ny-norsk meget brugt, og det ligger også nær ved det egentlige sprog. I Sydnorge mærkede

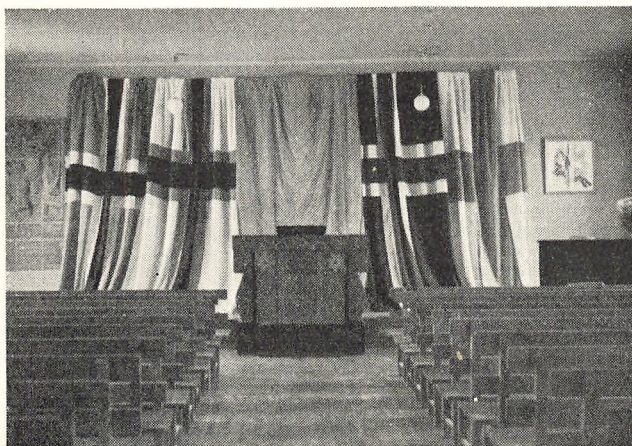
jeg ikke meget til ny-norsk; der var her mange steder stærk modstand mod den ny-norske sprogbevægelse; og jeg må indrømme jeg holdt med dem i den modstand. Det er mit indtryk, at kampen for at få gennemført ny-norsk er en kamp for at nå så langt bort fra dansk som vel muligt, til trods for at man derved fjerner sig meget langt fra det sprog, jeg vil driste mig til at kalde det egentlige norske. »Målstriden« i Norge har været hård, helt fra omkring tyverne, ja endda før, og endnu er den ikke bilagt. Jeg ved godt, dette er imod din mening, C. P. O., og jeg ved godt, at mange fra højskolerne i Norge er af en anden mening, men jeg kan ikke forstå hvorfor sprogene med magt skal fjernes mere fra hinanden end nødvendigt. Jeg var mere glad for at være i det sydlige Norge. Alting var lettere at komme på bølgelængde med, og landbruget nærmere som vort.

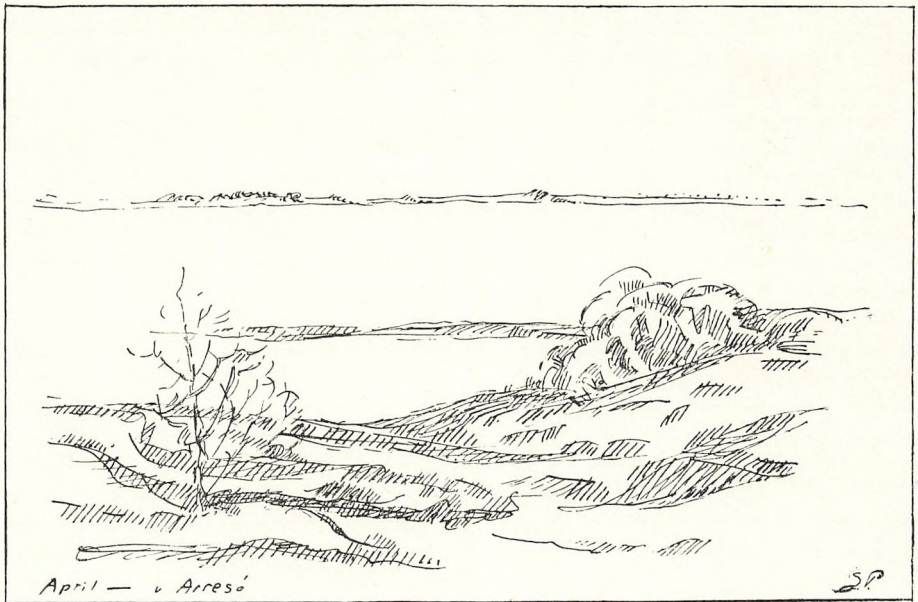
Måske vil det være for meget for mig at driste mig til at give en karakteristik af min Opfattelse af det norske folk som sådan. Og dog kan jeg ikke lade være.

Hvis man for eksempel så og oplevede hele den norske natur uden først at træffe det norske folk — hvis man sejlede gennem skærgården op langs vestkysten, færdedes på skrænterne i det inderste af vestlandets fjorde, eller gik gennem de store skove i det østlige af landet, da vil man uvilkårligt sige, at den mand og kvinde, som bor her, må være anderledes end de, der bor hjemme i det blide Danmark. Og jeg synes det er sådan. Der er en vis forskel. Uden at gå nogen for nær kan jeg vist kalde det enslags stædighed, den ejendommelighed der er at finde især hos de fjernest boende nordmænd. Det klæder dem. Det gør, at man får agtelse for dem. De har altid kæmpet mod en barsk natur, men de har aldrig bøjet nakken og givet op. Da tyskerne i 1940 løb landet overende, så det dér sort ud såvel som herhjemme. Nogle gik over. Men de allerfleste gik straks i gang med at kæmpe i det stille. Det blev en lang og hård kamp, men de holdt ud og de vandt verdens agtelse og respekt. Måske har de stejle fjelde og den gribende skønne, men hårde natur, haft sin del af skylden heri.

Venlig hilsen

Jørgen Jensen, 46—47.

VINTEREN 1949-50

Som det er med mennesker, er det også med vinterskoler. De er alle forskellige, har hver sit ansigt og sit særpræg, og dog ligner de hinanden i det vigtigste, i målsætning, i arbejdstempo og i — spænding. Hvert skolekursus er derfor en nyoplevelse og en gentagelse, men kun i den kierkegaardske forstand, en dybt værdifuld gentagelse, der ikke trætter, men beriger og uddyber sindet for os, der står i arbejdet år efter år. Dette gælder vinteren 1949-50, og når jeg nu tager fat på at skildre den straks efter jeres afrejse, er det for så klart som muligt at fastholde denne dobbelthed.

Nordiske lærere og elever

Det der mer end noget andet gør hver vinter til en nyoplevelse er de enkelte nye medarbejdere, der stadig dukker op, og så alle I nye elever, der fylder de tomme, men nyfjerniserede sale og gange. Nye var begge vore nordiske lærere, *Sigrid Moberg* og *Ola Skogstad*. Mere norsk og mere svensk har vi ikke haft dem. Ola var fra Alvdal, fra en nybyggergård, som hans far og mor har bygget med egne hænder af træer, de selv har fældet i en tusindårig urskov. Selv havde han været på Sund hos vor ven og gode hjælper Haug-sand, og der var norsk djærvhed og kraft i hans undervisning og færd blandt os. Det er os en sorg, at han ikke kunne fortsætte om sommeren eller komme igen nu i vinter. Men han glemmer os ikke, for han tog Jytte Jagd fra Aarhus med sig, da han rejste. Sigrid Moberg fra Jönköping var ikke mindre svensk, og gik smukt ind i rækken af vore prægtige kvindelige svenske fil. mag'er. De

løfter, hun gav ved sin 6. november-tale, holdt hun til hun sidst i juli forlod os. Hendes hjælp på studieholdene især vil jeg ikke glemme.

Ny var også *Andreas Lundby* fra Ryslinge, student og lige hjemkommet fra brigaden i Tyskland. Han var som „ung lærer“ i lige grad ven med lærere og elever, var selv elev og delingsfører og har da også bestemt sig for selv at gå lærervejen, vi håber, det bliver højskolelærervejen.

Blandt jer elever lægger vi i de første dage uvilkårligt mest mærke til dem, der kommer længst borte fra, til de nordiske, de sydslesvigske og de udenlandske. I vinter var det svenskerne, der var talstærkest; dernæst kom finlænderne. Fra Norge kun een, *Jørgen Espelund*, og fra Færøerne og Island ogsaa kun een, *Leivor fra Akureyri*. Før i Tiden var nordmændene altid flest, og der var altid en lille flok færinger. Hvad grunden er til, at det netop i vinter var således, ved vi ikke, kun at vi ikke kan undvære dette nordiske element hverken på de små hold eller i den store flok, og skal vi vove en forklaring på, at tallet på de nordiske ikke er vokset med årene, er det denne: at de nordiske, der før især kom til Askov og vor skole, nu gennem stipendieordningen fordeles rundt på mange skoler i hele Norden. Vi har ikke længere som før en privilegeret stilling, hvad vi for den nordiske sags skyld kan glæde os over. — Fra Sydslesvig kom der elleve. Så stor en flok, som vi ikke senere vil faa. *Jaruplund Højskole* er nu aabnet, og den vil blive en god forskole for mange fremtidige danske højskoleelever.

Diskussioner og særhold

Af jer danske elever skal kun een nævnes, *Christian fra Ølgod*. Han blev her kun et par måneder, men vandt sig flere venner end måske nogen anden. Vi husker hans indlæg i kaminstuepassiarerne og i diskussionerne og hans formandsskab for disse aftener, der i egentlig forstand er jeres egne aftener, og bølgerne gik ofte højt omkring *Christian*. Aldrig dog så højt som den aften i karnappen, da pacifisterne og atlantpagtens venner tog livtag med hinanden og vi efter et par timers dyst stod lige i tal — et vidnesbyrd om, at I har jeres egne tanker om tidens spørgsmål, og om at der ikke gennem „aktuelt kvarter“ og aktuel verdenshistorie sker en ensretning på skolen; det værste af alt efter grundtvigsk skolesyn. Det er måske uretfærdigt mod alle „de stille i landet“, men de ansigter, vi husker bedst og længst årene igennem, er de af jer, som mest urædde gik mod meningen på bjerget og forfægtede tanker, I selv har arbejdet jer frem til.

Et sted, hvor vinterens eget ansigt også kommer stærkt frem, er i de små hold, måske mest i særhold, i nordisk hold og i studiehold. Overalt fortæller lærerne om stor aktivitet, om mange elevforedrag, ofte store opgaver som på *Vilhelms Martin A Hansen*-hold, som vi andre jo så op til med en vis frygtblandet respekt — et sværere spørgsmål har vist aldrig været gennemgået i særhold.

Martin A. Hansen hjalp gennem sin korrespondance med *Olle (Lonér)* til forståelse af et og andet, og særholdet har sikkert hjulpet os til at få *Martin A. Hansen* som taler ved vort efterårsmøde. Et andet særhold var *Pips* dramatiske hold — øvelser i oplæsning eller fremsigelse af digte og replikker — med henblik paa de unges medvirken i foreningslivets underholdninger og til gavn for vore egne elevaftener. Om studieholdene eller studiekredsene vil jeg fortælle i en efterfølgende artikel.

Mødeaftener og skuespil

En af vore fornyelseskilder er jo vore store møder og søndagsmøder. I vinter havde vi *Peter Marcussen*, der talte ved vor afstemningsfest d. 11. februar om, at flygtningeproblemet alvor ligger i den østpreussiske mennesketypes store dygtighed, der helt forandrer kampvilkaarene i Sydslesvig — en ægte marcus-sensk tanke at se vore modstanderes virkelige styrke i øjnene. Og vi havde *Knud Kristensen* søndag d. 19. februar til „Nordsjællandsk elevmøde“. Han talte om „Naturligt og overnaturligt“, om en lægmands syn på skabelsens under og på udviklingslæren, et vidnesbyrd om et livslangt arbejde med de store tanker om livets udspring og livets mening — Vi-kan-bogens skabelsesside, men på en anden og mere bibeltro måde. Det var en oplevelse, der næsten stod mål med K. K.s foredrag om sin barndom og ungdom ved vor jubilæumsfest, et foredrag, der var som indledningen til det i vinter.

Skal vi holde vintrene ud fra hinanden, er det måske vore *skuespil*, vi oftest kommer til at tænke på. Intet volder os hovedpine som at finde frem til det rette, ikke mindst nu, da vi efter 16 frederiksborgår, d. v. s. 32 kursus, har mishandlet eller forloftet os på alle de rigtig store og værdifulde Ibsen- og Bjørnsondramaer. Vi søgte ogsaa i vinter hele horisonten rundt og standsede saa, takket være Bent, ved — *Erasmus Montanus*. Det blev en fuldtræffer, som den 200-årige Holberg altid bliver. Sjældent ser man så klart, hvad det var, at Grundtvig gik i kamp mod som her. Det er for alvor „Dødens skole“, som Holberg hudfletter, selv hvor denne repræsenterer den videnskabelige sandhed om jordens rundhed. Vilhelms Erasmus greb os stærkt, og Bents Per Degn, Skogstads ridefoged og Boyes Jacob var de helt rigtige. Også elevernes roller, især den gamle bonde og Hieronimus var fortrinlige karakterbilleder fra en fortid, der på een måde er os fjern, på en anden måde meget nær, fordi de samme menneskelige laster og naragtigheder går igen i os selv den dag i dag.

Ediths dragter bidrog stærkt til at skabe de smukke og rigtige tidsbilleder og til, at vi tog mod Roskilde højskoleforenings indbydelse til at opføre skuespillet der. Undervejs tog vi ind hos gartner Mogensens, der hjalp os med dragter og møbler. Det var let at indlede aftenen med et foredrag om Holberg og det grundtvigske opgør med drengvidenskabelighed dengang og nu, og vi fik den glæde at kunne spille for „fuldt hus“.

Et morsomt supplement til Erasmusoplevelsen — for en sådan var det — fik vi en af vinterens sidste aftener, da Pips extrasærhold, det dramatiske, improviserede en opførelse af „Feriegæsterne“. Holbergs Erasmus og Jacob er interessante paralleler til Hostrups professoren og Søren havekarl. Det er det samme problem, der behandles i de to skuespil med tre slægtleds mellemrum, og stykket blev spillet forbløffende godt, når man tænker på den utrolig korte forbedelse. — Gad vide, om en nutidsdigter endnu ville kunne spille på disse gamle modsætninger mellem lærd og læg, eller er der virkelig sket en tilnærmelse mellem de to lejre?

En nyoplevelse, men ogsaa en gentagelse, var *Wendelsberg—Kronoberg—Frederiksborgudvekslingen*.

Tidspunktet i år var de to uger fra d. 15. til d. 29. januar. Sigrid Moberg var med vore i Wendelsberg, Ester Modvig med i Kronoberg. Hos os var fra Wendelsberg lærerkollegium lærer *Sundin* og fra Kronoberg kom *Bernander*. I sidste uge fik vi besøg af rektor *Jan Ottosen*, der holdt et strålende foredrag om le-

Hvem kan stå for Norge?

Kontaktmanden Andreas.

Vor landbrugsminister.

Rigmors overmand.

gems- og åndskultur, og af lærer *Friman* fra Wendelsberg, der begge er vore gamle venner og forbundsfæller. Et højdepunkt i disse dage var Wendelsbergernes opførelse af „Ljuslågan“ af Selma Lagerlöf, glimrende dramatiseret af Rune Lindström og sat i scene af Sundin. Men — ak — atter måtte vi sande, at den svenske højskoles underholdningskultur ligger langt over det gængse danske. Trods spredte anstrengelser kom vi heller ikke i vinteren 1949—50 i niveau med vore svenske idealer. Jeg spørger somme tider mig selv, om der ikke også bag denne forskel ligger nationale forskelle, som ikke kan ændres og måske ikke heller skal ændres. Svensk sans for ægte patos, dansk gemytlighed og angst for det for højtidelige. — Til gengæld hævdede Frederiksborg sig, når vi havde kaminstuepassiar under „Svenskekrigen“. Da viste det sig, at det var vore, som har „fulgt med“ og har ordet i sin magt, og svenskerne, der trækker det korte strå; noget der delvis har sin grund i de svenskes store arbejde med bøger og faglige opgaver.

Aktuelt kvarter og socialpolitisk islæt

Traditionelt, men alligevel nyt og frisk formede vor aktuelle social-politiske aktivitet sig i vinterens løb. „Avisen“s nutidsorienteringer hver morgen kommer til at spille en stadig større rolle, og med tiden vil den blive et selvstændigt fag: „Nutidskundskab“ kaldet. Grethe køkkenchef har skænket mig 5 minutters udsættelse af middagen i denne anledning, så min time er dagens længste — 55 minutter. I en grad som aldrig før har eleverne tegnet eget abonnement — især paa Information, Fyns Tidende og på politiske ungdomsblade — hvad jeg er stolt og glad over. Vort motto er: „Hvert foreningsmedlem sit medlemsblad, hver ung sit dagblad“, som skal læses i enrum, med alvor og eftertanke, med blyant, saks og scrapebook — en selvfølgelig modydelse, naar ungdommen fra 23 år skal have stemmeret og de 21årige gør krav derpå. Interessen for den politiske samfundslære var som altid stor, og partirepræsentanterne i år var: Socialdemokraten *Per Hækkerup*, højremanden *Poul Møller*, venstremanden *Simon From*, der gik kraftigt i rette med højskolens svagheder, *Aage Fog* fra de radikale og *Knud Tholstrup* fra retsstaten. Nyt var skolens kommunevalg i marts. Kommunesekretær *Mortensen* fra Harløse kommunekontor holdt et aftenforedrag om vor kommunes forhold — en overmåde indgående og interessant skildring af denne lilleputstat i staten, af dens forbavsende store budget og dens mange sociale opgaver, — og derefter holdt vi kommunevalg efter alle kunstens regler med det højst overraskende resultat, at der blev valgt 3 venstremænd, 3 retsstatsmænd og 2 fra tværlisten — et i mine øjne fortvivlende vidnesbyrd om højskolens sociale og politiske slagside, et forhold, som „Landsforeningen af gamle højskoleelever“ skal og må rette op.

Højskolelivets glæder, sorger og spændinger

Og så til sidst lidt om de glæder og de sorger, og om den spænding, der er den samme fra vinter til vinter, og som altid føles med den samme styrke, fordi den opleves sammen med nye unge og med nye medarbejdere.

Glæden, den største af dem alle, er, at der stadig er brug for højskolen, at ungdommen, trods alle tidens røster og alle de konkurrerende skoleformer, stadig kommer til os og i omtrent det samme tal. Dette, som jeg som askovlærer tog

som en selvfølge, lærer jeg mere og mere at undres over og takke for. Vi behøver ikke at gå bort fra den rene højskolelinie for at „holde tallet“, nu som før er det „for livets skyld“, for den almenmenneskelige udvikling, at I kommer til højskolerne, og som altid er stilheden størst i salen, når ordet lyder om de alvorligste og dybeste spørgsmål. Glad var jeg også i vinter, som i tidligere vintre, over mine korte „aftenforklaringer“ i skolestuen i den sidste maaned. Det er jo ikke mange, der kommer, men det er en trofast flok trods en 8—9 timers arbejdsdag, der ligger bag.

Skal vi nævne en sorg, der melder sig vinter efter vinter, er det jo den, at kræfterne og tiden ikke rækker til til alt, det vi så gerne vilde give jer. Altid er timerne for korte for os lærere, og vi går fra timerne med en følelse af, at vi nåede for lidt og ikke fik det sagt, som det skulle siges, og når I rejser sidst i marts, føler vi altid, at først nu havde vi rigtigt fået begyndt og først nu var der „træk“ i arbejdet. Altid har vi en følelse af, at vort fællesskab afbrydes, just som det er rigest og frugtbarst, og jeg griber mig selv i at misunde folkeskolens og gymnasiets lærere, at de har de samme elever år efter år. En trøst i sorgen er det jo, at vi har vore elevfester og vort årsskrift, og at vi ved, at I i tanken søger tilbage til skolen de mange, mange gange.

En sorg er det jo også, at vi ikke i den grundtvigske højskole kan trænge ud over de gamle højskolekredse og få industriens, håndværkets, kontorernes og etaternes unge til at komme på højskole. Så lykkelige vi er over jer, der kommer, og så vidt vi måske i nogle retninger kan nå frem, fordi vi ikke har „de andre“ unge med, lige så ydmygende føler vi det, at en undervisning, der er beregnet for alle Danmarks unge, ikke kan nå ud til jeres kammerater i byerne og til de $\frac{2}{3}$ af landbrugets unge, der ikke kommer på højskole. Det er et tab for dem men også for os, der ikke gennem dagligt samvær og daglig brydning lærer de andre at kende.

Derfor er det, at vi i fjor fik dannet *Landsforeningen af gamle højskoleelever*, der omfatter de fleste af vore elevforeninger, og som takket være et 25 øres bidrag fra hver elev har antaget koefoedlæreren Erik Halvorsen til sin sekretær. Arbejdet er i fuld gang med at interessere arbejdsgivere i byen, personalechefer og arbejdere og kontorfolk i højskolesagen. En anden opgave bliver det at fortsætte indsamlingen til *Jaruplund Højskole i Sydslesvig*, der den 8. september blev indviet, og hvorom Jørgen Jessen fortæller her i årsskriftet. Jeg selv var dernede den dag sammen med mange højskolefolk. Skolen er jo højskolernes højskole sønden å, men vi har hidtil kun indbetalt det halve af byggesummen. Når vi nu til sommer før og under elevfesten beder jer om en femmer eller tier, lad os så, trods de strenge tider, vise at vi forstår dem, der lever og arbejder under langt strengere kår, end vi nogensinde har kendt.

Bag denne rytme af glæder og sorger ligger der spændinger, der gør skolegerningen til en daglig kamp. Spændingen mellem det tidløse og det tidsbestemte, mellem de bestandige livsværdier og det nye vældige, der er ved at lyse frem, og spændingen mellem mørksyn og lyssyn, mellem troen på en mening med livet og angsten for den undergang, der truer vor vesteuropæiske kulturverden. Hvor gerne ville vi ikke lukke af for al tidens uro og for alle bange anelser og give jer unge en fredfyldt vinter under Peter Marcussens motto: „Så stille gror det unge Danmark“, men hvad værd har den fred, der ikke væbner sig mod ufreden med både murske og sværd, og det lyssyn, der bygger på ønsketænkning og illu-

sioner. Kun ved at leve med i det store tidsskifte og se tidens alvor i øjnene, kan vi vække længslen efter den klippegrund, der trodser alle stormfloder, og efter den tro, der sejrer over al frygt og får os til at gøre den gerning, vi er kaldet til, hvad der end sker. Derfor er højskolelivet for lærere og elever en bestandig brydning mellem det gamle og store og det nye og dunkle, mellem det historiske og det dagsaktuelle, mellem arven og fornyelsen.

STUDIEKREDSARBEJDET 1949—50

Ligesom i fjor vil jeg gerne give studiekredsarbejdet på vor skole en særlig omtale. Jeg kan nemlig ikke komme bort fra, at vi her står overfor en nyskabelse i folkeoplysningen og folkeopdragelsen, som vi langt fra tilstrækkeligt har taget med ind i vort danske højskoleliv. Jeg blev bekræftet i denne min tro, da jeg i august som eneste dansk højskolemand deltog i en nordisk studiekredskonference i Sigtuna. Der var mødt ca. 200 „folkeoplysere“ frem fra fire nordiske folk, men den danske højskole og ungdomsskole sagde „dør forbi“, hvad der blev bemærket især fra arbejderoplysningens side.

Ud fra en livskraftig dansk højskoletradition må vi hævde, at »det levende Ord« fra talerstolen er og vil forblive det vigtigste for os, når det gælder om at vække ungdommen, om at delagtiggøre dem i livsværdier, de uklart længes efter. Men umiddelbart efter det levende ord kommer studiekredsens fællesskab mellem lærere og elever, dens krav om drøftelse af problemerne på lige fod mellem ældre og yngre, dens søgen efter forståelse og sandhed hånd i hånd. I landene rundt omkring Danmark og i Danmarks arbejderoplysning er studiekredsen ved at blive en hovedfaktor til frigørelse og selvstændiggørelse af den enkeltes tænkeevne og en øvelse i at lytte til andre og forstå, hvad der bevæger sig i dem. Vi højskolemænd, der elsker at tale selv, burde for hver foredragstime have en studiekredstime, hvor vi lyttede til de unges egen baksen med Problemerne og øvede os i at følge deres tanker, før vi udtaler vore egne.

Studiekredsene på skole i 1949—50 nåede ikke op på højde med de tidligere, men de er dog en omtale værd — især den skriftlige forberedelse, der nu er blevet en regel hos os. Det, at hver deltager — eller dog de fleste — til hvert samvær medbringer en redegørelse for, hvad vedkommende har tænkt under læsningen af dagens kapitel eller akt, giver en baggrund for samtalerne og en kontakt mellem studiekredslederen og de tavse blandt deltagerne, som ikke kan vurderes højt nok. Vi gennemførte denne praksis ved næsten alle årets studiekredse til gensidig glæde.

Den store studiekreds i 1949—50 var på 18—20 deltagere, indbefattet den norske og svenske lærer og undertegnede. Efter mange overvejelser samlede interessen sig om Peter Howards bog „*Tanker på March*“, som nogle af de unge var meget optaget af, men bogen er efter min mening for let og anekdotisk til dette formål. Alligevel kom vi i alle timer hurtigt og naturligt ind paa meget alvorlige og store spørgsmaal.

Vi mente i denne bog at møde Oxford-bevægelsen i dens svaghed og i dens styrke. Vi så de store resultater, men forstod ikke den indre kamp, hvorigennem sådanne altid nås. Vi så „forvandlingen“ foregå i Peter Howards sjæl og i hans forhold til sit arbejde og sine medmennesker, men kraften, der skabte ham om, fik vi ikke fat paa. Oxford drager og frastøder på samme tid, men da det er et livssyn, der

sætter positivt ind i alle tidens mest brændende opgaver, kan jeg, siden jeg mødte Buchman for første gang, aldrig blive færdig med det. Efter Howard tog vi også i vinter fat på *Alf Ahlbergs „Social Psykologi“*, der, så forældet som den er, hævder sig som en af de bedste studiekredsbøger, jeg kender.

Et lille hold på 6—7 havde i de sidste par måneder valgt at læse *Røpkes* svære men dybtgående „*Det tyske Problem*“. Her var især Sydslesvigere aktivt med.

Lad mig i samme forbindelse nævne *sommerens studiekredsemner*. Det var *Karin Boyes „Kalokain“* og „*Per Gynt*“. Selv om den første bog er rettet mod nazismens tvangsstat, er den højaktuel den dag i dag for alle, der følger den russiske kommunismes udvikling. Det er måske den af de store fremtidsromaner, som griber os stærkest, fordi vi heri følger sjælekampen hos enkelte mennesker, kampen mellem kollektivismens ideal og personlighedskravet, kampen mellem gudløsheden og den gudskabte sjæls længsler efter — det kristne liv. Da vi skulle vælge mellem „*Brand*“ og „*Per Gynt*“ som sommerens andet emne, valgte eleverne, efter en orientering i de to skæbner, „*Per Gynt*“ med den bestemte motivering, at „*Per Gynt* jo er os selv“, medens Brands himmelstormende sammenblanding af idealisme og kristendom hørte — fortiden til. De følgende samtalers store interesse knyttede sig da ogsaa til den vilje til realistisk selverkendelse, som er et hovedtræk i tidens ungdomsliv, og som er en hovedforudsætning for, at vi kan komme ud af efterkrigstidens moralkrise.

Under *Per Gynt*-studiekredsen kom jeg ofte til at tænke på, at studiekredsens appel til selvtænkning over vigtige emner er langt mere effektiv, end man ofte tror. De mange, der ikke vover sig frem under samtalerne, lytter til dem, der tager ordet, og fordi de selv har arbejdet med bogen hjemme — og har nedskrevet deres tanker i heftet, der ligger foran dem, får de et stort udbytte af at være med. I *Per Gynt*-kredsen var det ofte os tre lærere og et par gæster, der talte sammen ud fra elevens indledning til timen, men jeg har adskillige vidnesbyrd om, at det også for de tavse var en studiekreds i ordets bedste mening.

C. P. O. C.

Ny grundbog i socialpsykologi

Anledningen till dessa linjer är studiecirkeln i socialpsykologi under vintern. Vi har redan tidigare talat om att *Alf Ahlbergs* bok inte är så modern. Jag har fått denna uppfattning vidimerad när jag har hört några föreläsningar och läst litet litteratur. Som grundbok använder vi bl. a. *Gunnar Boalts* socialpsykologi. Vi har författaren till föreläsare i sociologi och enligt hans sätt att se ex. *Mc Dougall* så är dessa gossar fullständigt föråldrade. Bland annat så menar han att *McDougalls* instinktsteorier är rena pratet i luften. Det får nu vara hur det vill med detta, vad jag vill komma fram till är att den tidigare nämnda läroboken passar alldeles utmärkt för studiecirklar, dessutom är den synnerligen morsamt skriven. Illustrerad med anekdoter och vittiga bilder osv. Kan samtidigt säga att den uppfyller alla anspråk på att vara elementär.

O. L.

SOMMERSKOLEN 1950

Når jeg ser i dagbogen, står der: det regnede i pinsen, det regnede til elevmødet, det regnede til sommermødet 15. juni, det regnede på Københavns-turen, — men i mindet går det en som soluret: man måler kun de lyse timer. Eller rettere: alt forvandles i mindet til lyse timer, når man kun har lyse minder om samværet med eleverne. Der var hele sommeren en stemning af samhørighed og hjemlighed, som gav tryghed. Vi kunne bære, at jeg var borte en uge, da stemmen gik bort ved komedieinstruktionen, og C. P. O. kunne passe sit nordiske kommissionsmøde i Reykjavik, — for dagligdagen gik støt og flittigt, og søndagene var fyldt af ture eller fester hjemme paa skolen. Tak, kære sommerpiger, fordi I altid viste os velvilje og stolede på, at vi gerne ville gøre det så godt som muligt for jer! Det er en større daglig hjælp, end I kan drømme om.

*

Nye lærere og nordiske elever

De ny lærere var foruden Sigrid Jørgensen, som bliver her hele året, Agnete Mose Frank, som netop havde de tre måneder ledige, hun er nu kommunelærerinde i Hillerød, og den norske Hermod Arne, som Skogstad hjalp os til, da han ikke selv kunne blive i sommer. Agnete er som begge hendes forældre Askovit, og Arne er opvokset på en norsk højskole og selv lærer på Torshus, så de faldt helt til mellem lærere og elever. Det er betydningsfuldt, når det kun gælder tre måneder,

— men det er med denne sommer som med hvert lykkeligt skolehold, at det bliver ligesom „tidløst“, det er ikke tre eller fem måneder, men det er en helhed, som man ikke bagefter fornemmer som en kortere eller længere tid. Man ejer den som et livsafsnit, der bliver ved at have sin værdi, og ofte er det gået sådan, at vi fik et varmt og holdbart venskab med dem, som kun var her så kort. Sådan gik det i sommer både med lærere og elever. De to lærere hører med i vor kreds fremover, Agnete bliver det let at holde forbindelse med, og Arne hører stadig til i høj-skolearbejdet. Sigrud Moberg, som også var her i vinter, har fået plads på høj-skolen i Bollnäs, hvor Ruth Hansson (49—50) var fra, hos vor gode ven, rektor Ingebørg Bosson. Vi håber, hun vil finde en varig plads i høj-skolen. Inden hun rejste, måtte hun afsted til Lund for at skaffe en efterfølger, og det lykkedes. Vi har nu hendes kammerat, fil. mag. Barbro Bern, som er fra Kalmareggen. På den måde bliver der sammenhæng mellem de nordiske lærere!

Fra Norge havde vi både Øst-, Vest- og Sydnorge repræsenteret, men ikke Nord-norge. (Jens Carl har allerede besøgt Berit og Aslaug i Lillehammer!) Fra Fær-øerne Kvalbø og Thorshavn. Åse og Birthy tog fra os til Kungälv, hvor det går dem så godt, at de bliver der i vinter. Nu i efteråret arbejder de på en kiksfabrik, til skolen begynder. Men Sanna stak hjem til Thorshavn! Fra Sverige Gotland og Ørebro, med tvillingerne Barbro og Margareta Wennberg, som lignede hinanden som to dråber vand, så vi måtte kende dem på, om fletningerne lå for oven eller for neden på hovedet! Og hvor var de svenske! De lyste langt væk af Sverige! Det samme kan ikke siges om den finlandske Alli Pellfolk fra Pielaks. Hun lignede aldeles børnene på den danske gård, hun kom fra. Men de er mærkeligt nok også lidt højnordiske og skal alle på tur til Finland, i vinter datteren, Marie Theilgaard fra 49—50. Svejts var heldigvis ogsaa repræsenteret, og fra Emmen-tal, et stednavn alle kender.

Betingelsen for, at det kan gå godt for alle disse nordiske elever, er, at de mange danske kan finde sammen med dem og få et godt kammeratskab. Vi har allerede hørt så meget om brevveksling fra i sommer, at vi har grund til at tro, at det er lykkedes — ligesom med sydslesvigerne, som havde let ved at falde til, saa vi næsten kunne glemme, at de kom fra andre, vanskelige forhold.

Udflugter, fester og skuespil

Så vidt muligt lægger vi de vigtigste ture, til Fredensborg, Helsingør, Lyngby, København, tidligt på sommeren, før ferietrafikken og de mange gæster. Men Kullensturen tager vi til sidst, naar vi er rigtig rystet sammen, så det kan blive en dejlig, sidste fællesoplevelse — af det vældige bølgesprøjt mod rigtige klipper — af Helsingborgs herligheder og af svensk orden og venlighed: en pung, som blev borte i Mølle, kom tilbage med rutebilen, hvad kan man vel mere forlange af en udflugt til et „fremmed“ land!

Festerne begyndte med 4. og 5. maj. 4. maj er en kirkehøjtid for os. Vi har levende lys overalt, og folk begynder at slutte op om vor lille takkegudstjeneste. Vilhelm talte, og mange gik med hjem til kaffebordet. Den aften hører til det „tidløse“, hvor vi takker for Guds nåde mod vort folk gennem alle tider og omskiftelser. 5. maj derimod har C. P. O. ordet med vanlig aktualitet. Det skal ikke slå fejl, at han er inspireret af aftenens talere, i år af Frode Jacobsens om friheden,

Nu smelter hun.

Emil bliver den lille!

Da Bent tog »Troen« fra Vilhelm.

Sigrid — hende undgår I ikke!

der skal kæmpes for. Ved bordet fremsagde Karen og Agnete digte, indrammet af Vilhelms forbindende fortælling.

8. maj mindedes vi Norges befrielsesdag med digte af Nordahl Grieg og Halldis Moren Vesås. 17. maj havde vi den glæde igen at få besøg af Unge Akademikerens Kor. De havde oven i købet måttet bryde op fra Berggravs tale i den svenske kirke, hvor de også havde sunget til 17. majfest, for at nå ud til os. Sammen med C. P. O.s foredrag om 17. maj 1814 og 1950, om fremtiden som en syntese af national folkelighed og verdenshed, og Arnes fortælling om 17. maj hjemme i Norge, hvor han takkede Danmark for Kong Håkon, blev det en dejlig fest for os selv og de mange gæster. Men ikke nok med det: Næste dag efter eftermiddagsgudstjenesten sang koret i haven. Vi kunne ikke blive trætte. Men de er kloge. Når „I skoven skulle være gilde“ er klappet op, er det slut! Vi håber, vi må sige: På gensyn!

4. Juni havde vi Askovsøndag og maatte flytte ned i gymnastiksalen. Arnfred og C. P. O. havde været til et møde på Krogerup, og Arnfred talte, inspireret deraf, ud fra H. C. Branners billede om øen i havet, i modsætning til dråben i havet, som er en del af det. Om aftenen fortalte Arnfred om højskolen i Sydslesvig og om ungdomskommissionen. Vi fik en god skilling til Jaruplund!

5. juni var vi alle inviteret til Helsingø, hvor vi blev indkvarteret rundt om i hjemmene til kaffe. Bagefter samledes vi i pastor Ohrts have, hvor pastor Halfdan Helweg talte om „Grundloven bag grundloven“, bl. a. belyst ved finlændernes alvorlige, uskeptiske forhold til livets grundlov. Eleverne sang under Boyes ledelse, og senere talte C. P. O. i Kirkeligt Samfunds hus.

Vi befinder os så godt mellem helsingefolkene, at det ikke var for meget at mødes begge steder. Vi havde derfor indbudt Helsingø, Ramløse og Søborg til sommermøde 15. juni. Det tordnede og regnede, men vi havde jo gymnastiksalen til Vilhelms foredrag om 1219, 1920 og 1950, om korsets tvivlsomme ret til at være i et nationalmærke, og at vi dog går ind under dets dom. — Der kunne C. P. O.s indledning til Kaj Munks „Egelykke“ også holdes. Men opførelsen! Vor ny friluftsscene skulle indvies! Og stykket var tilrettelagt som friluftsskuespil! Heldigvis hørte regnen op, det blev stille gråvej. Stolene hentedes ned, og skuespillet kunne gå af med Emil som Grundtvig (sidst var det den ældre Grundtvig, denne gang den unge!), Rigmor som Konstance, Boye hendes mand, Karen som Lene, Agnete som hendes veninde, fru Grå, og Bent som greven. De to sidste fik de store klapsalver, Agnete for sin rappe københavnerfrue i de landlige omgivelser, Bent — ja, alene skilningen var en salve værd, og så sirligheden i menuetten. — Ja, vi kan jo ikke løse sådanne opgaver uden Emil. Han kan leve med en skikkelse som den unge Grundtvig, til han synes eet med den i kamp og fortvivlelse og afklaring. Det var et dejligt stykke at arbejde med. Det er med Kaj Munks replikker som med Ibsens, der står så få ord, men de sætter så meget i gang i skuespilleren, — det er ikke „læsedramer“, man må se dem for sine øjne. — Scenen var vel egnet til stykket, som blev opført også for musiklejren og til elevmødet under stadig større tilstrømning. Også fru Lise Munk havde vi den glæde at se.

En anden kunstnerisk oplevelse havde vi, da Bo Rud læste Fr. Werfels: Jakowsky og obersten.

*

Musiklejren og fru Sigrid

Sidst i juni kom musiklejren, som blev ualmindelig harmonisk og rolig. Vi havde arbejdet med de fleste ting i forvejen, og Svend S. Schultz, som havde næsten hele indstuderingen af sangene, da Hjelmberg var ude som censor, havde en engelsk tålmodighed over for os. Han kom også lige fra San Cataldo i Italien, brun som en syditaliener, udhvilet og veloplagt, altid i straalende humør, aldrig irriteret og altid inspireret. Men rart var det, at Hjelmberg kom og dirigerede sine egne sange, — vi kan ikke undvære at have ham med. — Orkestret havde i år mange deltagere fra musikkonservatoriet, det var måske det, som gjorde, at de, saa vidt jeg kan skønne, aldrig har spillet saa fint. Lørdag aften var der koncert af opdukkende talenter, både de helt unge musikere og komponister, og ældre, veltjente musiklejrfolk. Bagefter skulle vi have St. Hansfest, men vejret ville nødigt. Vi legede på den østre plæne, tynget af regnvejrstøjet, men både Grytter og Schultz sled som små kaneheste i marscher og sangleg. — til vi måtte søge ly under kastanjerne, mens det skyllede ned. Vi måtte gå ind at danse, — til det ved 11-tiden klarede op. Bålet fik et brændbart stænk og blussede så smukt som nogensinde. Veteranen Ib holdt bältalen og gik ud fra, at musiklejren og skolen rimer sammen, ligesom Pip rimer på Ib. Han sluttede således: Højskole! Midsommer! Sang og musik! det er gaven, vi alle fik. Midsommerfest og glædesbål, latter og sang på hjertemål.

Søndag Aften gik koncerten af. Orkestret spillede en Sinfonia for strygere og klaver af Gluck, og en serenade af Heinrich Bieber, hvor man ind imellem serenadens toner hører vægterens manende røst. Det mest spændende på programmet var ellers Bachs Bauernkantate og en hymne af „Aida“. Vi følte os et øjeblik som et operakor! Solister var adjunkt Vigand Nielsen fra Helsingør og Ellen Margrethe Busk Petersen fra Flensborg, vi håber at møde dem igen!

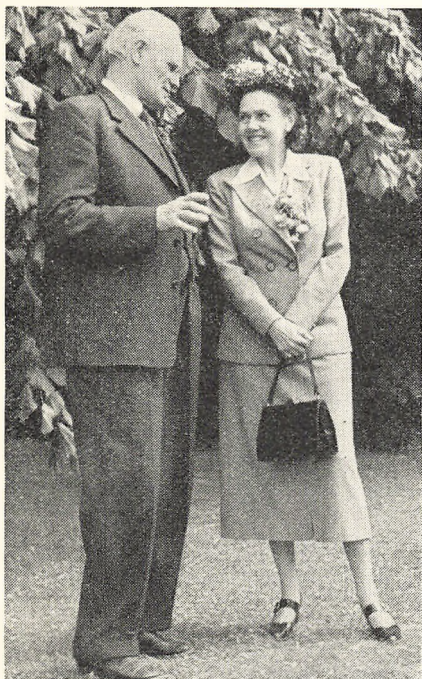
En af de sidste dage havde vi besøg af Sigrid Trier Hansen, som fortalte storartet morsomt og gribende åbent om sin flugt til Sverige. Vi næsten græd og lo, og hun havde os i sin hule hånd. 80 år! Hvilken livskraft!

*

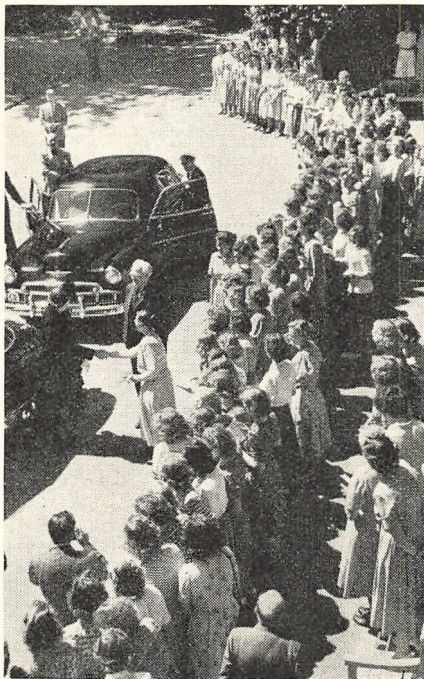
Nordiske, indiske og ægyptiske gæster og — mrs. Roosevelt

Vi havde som altid mange besøg fra de nordiske lande, længst af Else Lindberg, vor tidligere lærerinde, og hendes søster fra Vasa, men i år var vi kun standkvarteret for deres Danmarksundersøgelser. Fra Norge bl. a. journalist Ludvig Jerdal og frue fra Bergen, cand. filolog. Bjarte Birkeland på Sivlestudier, forstander Bonnevie, fmd. for Norges kristelige ungdomsskoler, — fra Sverige skoler fra Kalmar og Önnestad — og særlig kærkomment professorinde Mary Weibull fra Göteborg, Kungälvskolens gode fe, sammen med tvillingernes mor. De korte besøg kan vi ikke tælle i år!

Men i dette årsskrift vil jeg særlig nævne gæsterne fra de fjerne lande, som i sommer gav eleverne flest oplevelser. De første var et par schweizerdamer, som sang og jodlede for os. Senere var der 3 forskellige schweiziske selskaber. Den næste var en inder, miss A. Bose fra Calcutta. Typisk indisk ydre, kulsort haar, rødt kastemærke i panden, klædt i sakuntaladragt. Hun sang for eleverne en flodsang og en national hymne. Mens hun sang, stod hun med foldede hænder som i stille bøn. Man fik indtryk af, at i Indien er alt religion. Se-

Mrs. Anderson i haven.

Mrs. Roosevelt kommer.

nerede dansede hun „Pigen, der søger sin elskede, plukker blomster og finder ham“, mens hun sang og nynnede stille. Hun fortalte meget om sin religion, den rene hinduisme. Hun spurgte: Bliver højskoleelever ikke hovmodige af deres viden, fremmede for deres kammerater hjemme? Det burde de ikke, for det er en kristen skole, som har ydmyghed og næstekærlighed til grundbegreber. Men hvad bevarer *Dem* fra hovmod? At mor lærte mig, at der i alle mennesker er noget guddommeligt, en særlig værdi, måske større end min, givet dem i skabelsen, men hos nogle uudviklet p. gr. af trange ydre forhold. Alle mennesker er hellige fra Guds hånd. Vi skal ære dem alle dybt og hjælpe dem til udvikling. — — C. P. O. kunne næsten ikke komme i seng den aften!

Og så havde vi ægyptere. Først en professor i pædagogik, Hommes, som fulgte os en hel dag. Jeg har sjældent ærgret mig sådan over mit dårlige engelsk, for jeg kunne ikke rigtig svare paa hans ros og dadel. Han syntes, alle danske lærere ved for lidt om „kunsten“ at undervise. De burde have 3 års universitetsuddannelse + 5 års oplæring i „kunsten at undervise“. Man skulle være kunstner, og hjertet skulle altid være med, for at det kunne blive til noget. Men det ser Vesten ikke, som er materialistisk, mens Østen har „spirit“, ånd, og uden spirit kan et folk ikke bestå.

En gang til mødte vi en begejstret ægypter. Da vi tog imod „4. international economic course“ fra 22 lande. En af lederne, en amerikaner, var blevet sendt afsted med den besked: „Kom ikke tilbage uden at have set den danske højskole!“ Først fik de en tale af C. P. O., og Vilhelm ledede elegant diskussionen. Derefter gymnastik paa plænen og menuet af alle elever. Til sidst stående

kaffe i gymnastiksalen og korsang. Efter denne aften tror vi, at vi (med Gryt-ter i baghånden!) kan næsten alt, hvis publikum er inspirerende nok! Foruden danske sange sang vi Mozart for tyskerne, forenede Italien og Ægypten i „Aida“ o. s. v. De klappede som de var tossede, og en ægyptisk minister sprang op paa plinten og holdt en temperamentfuld takketale. En vellykket aften!

I har sikkert alle læst om mrs. Roosevelts besøg her. Ja, det er nu morsomt, at hun vil bruge $\frac{1}{2}$ dag af de 3, hun var i Danmark, til at se en dansk højskole, — og se den i arbejde, ikke blot lokalerne. Vi samledes i gården, da bilerne kom og sang „Høje Nord“. Ved middagsbordet fik vi forloren hare og fin rødgrød, (ikke „lang“, som Hans Bendix tegne-ede den i „Politiken“). Her talte mrs. Roosevelt til de stuvende fulde spisesale. Pressen sad i den lille spisestue og trådte af og til frem og lynede ned over os! Vi så det berømte smil og mærkede den store personlighed. Bagefter gik mrs. Roosevelt rundt i alle skolelokaler, hvor eleverne arbejdede med Vi-kan-bog, forskellige slags håndarbejde og gymnastik, hun var på gymnastikplænen og friluftsscenen. Da de kørte, overrakte Muhle privat et vævet minde til mrs. Roosevelt og mrs. Andersson, og anført af vor amerikanske Vilhelm sang vi „And she is a jolly good fellow“, mens bilerne rullede bort.

Mrs. Andersson havde været her før. Som I kan se det paa C. P. O.s ansigt på billedet, vinder den indtagende og kloge dame alles sympati. Vi håber på et mere privat besøg i det kommende år.

*

Dåbsfest og bryllup i Frimenighedskirken

D. 4. juni fik Bent og Kirsten en lille dreng, Ole, som blev døbt i Frimenighedskirken d. 23. juli af Kirstens svoger, pastor Rossel. Vi havde den glæde, at der var kommet mange fra de to familier, og at vi alle fik lov at være med til middagen, hvor vi blev trakteret med — rigtig kransekage!!

Og så til sidst to bryllupper! Karl Erik Kiilsholm, som efter vinteren 47—48 har været paa „Den fri lærerskole“, har giftet sig med en dansk-amerikansk barndomsveninde fra Amerika, hvor Kiilsholm nu får sit arbejde. Hun og hendes far skulle lære Danmark at kende og de steder, Kiilsholm er knyttet til. Efter brylluppet i Lemvig kom de da alle 3 et par dage til Frederiksborg. De var flittige på skolen, og deltog aktivt i flere timer. Vi er glade for, at vi nu bedre kan følge Kiilsholm, når han er så langt borte, og vi ønsker ham lykke i hjem og arbejde.

Et par dage efter elevmødet sprang bomben: Karen og Vilhelm havde forlovet sig. Ved aftenkaffen trådte de sammen ind på podiet og fortalte os det. Sikken en jubel! Karen var ellers i København i sommer, men eleverne havde set hende som Lene i „Egelykke“ og hørt hende læse flere aftner, så de forstod, hvad Vilhelm havde erobret tilbage for os alle sammen. Vi skulle blot kunne have beholdt eleverne til brylluppet, d. 5. august. Men det gik ikke! For familie- og vennekreds var så stor, at vi blev 130 trods mange afbud.

Det blev en herlig bryllupsfest, — ja, jeg synes nu, det var den aller bedste, jeg har været med til. Vejret var strålende. Gæsterne samledes i skolegården og gik i procession gennem haven over i kirken, — med brudeparret i midten. Klokken kimede, og de sang „Den signede dag“. I kirken blev de modtaget af Vilhelms præst, Halfdan Helweg, og jeg præluderede over „I al sin glans“. Kirken var pyntet med et væld af roser fra gartner Simonsen på Amtsstuegår-

Farvel, Mrs. Roosevelt.

Goddag, Mrs. Nielsen.

Dagens helt. — Når det regner på præsten

— drypper det på degnen.

den. Karen var hvid brud, med slør og myrter om det sorte hår. Det var et højtideligt øjeblik, da de alle togede ind i kirken. „Hjertet blev så stort derved“, som Bjørnson siger. Pastor Helwegs taler, baade i kirken og ved bordet, hvor han udbragte brudeparrets skål, var det fineste udtryk for den alvorlige hjertens glæde, som prægede hele festen.

Brudeparret vandrede først fra kirken ind gennem Thorvalds pragtfulde æresport ved havetrappen. I havestuen sagde gæsterne tillykke, når de gik forbi ned i spisesalen, hvor Inger Brandt og jeg efter bedste evne modtog dem med Mendelsohns bryllupsmarch.

Menuen var suppe, steg, ostepind og is. Der blev holdt mange taler, men vi syntes, de var så gode alle sammen, og så forskellige. Jeg havde lavet en sang på Vilhelms yndlingsmelodi: Kong Farao var en ugudelig krop, og firmaet Bent, Boye og Rigmor havde ikke mindre end 2 sange. Den ene en omskrivning af Bauernkantaten fra musiklejren, som de to herrer foredrog som vekselsang, den anden til melodien fra folkevisen om Tyge Hermansen, — så kan I gætte Jer til indholdet! Vilhelms tale blev to gange afbrudt af, at Karen læste digte, der har betydet særlig meget for dem. Der stod de to og hørte sådan sammen, at de endog delte talen, — det hele var kommet så hurtigt, at det næsten var for os som en skøn drøm.

Efter bordet dansede vi bruden ud af pigernes lag og brudgommen ud af ungkarlenes. Det bedste skal have været Vilhelms dans med herrerne, som bekendt har de meget svært ved at danse med en anden herre. Der var ikke mange ugifte herrer, men bruden dansede længe og vel med hver af de mange damer, og så måtte Vilhelm holde ud med sine mænd, til de endelig fandt hinanden i brudevalsens! — Vi fik også en lancier og en menuet, før vi sluttede, — og selv Vilhelm ønskede, at dagen havde været meget længere. Til sidst bortførtes brudeparret af Rigmors Karl, — og han har til dato holdt tæt med, hvor han kørte dem hen!

Siden ferierede de ved Slettestrand, ikke så langt fra Boyes hjemsted, — og nu er de flyttet ind på 1. sal i Ole Jensens hus, som er helt ombygget.

Sådan et punktum har vi aldrig haft på et skoleår, — et punktum, men en begyndelse til noget godt og hjælpende for skolen.

Tak, alle kære gamle elever for de mange år, for tiden, som er gået, siden vi sidst mødtes i elevskriftet. Vi ønsker Jer et godt arbejdsliv og et godt hjemliv, hvor I så færdes!

Pip.

ELEV- OG EFTERÅRSMØDE

Da jeg var til nordisk kulturkommissions møde på Island de første dage af juli blev vort elevmøde udsat en uge — til 3. uge i juli. Der kom 5—600 gamle og en del jubilarer og vor sammenkomst blev stærkt præget af Koreakrigen og den store FN-beslutning af 25. juni, for os en verdenshistorisk dag.

Lørdag eftermiddag talte Bent om idealismens krise og ungdommens problemer, især om gymnastikkens betydning, og om aftenen hørte eleverne lidt om Islandsrejsen. Om søndagen prædikede Vilhelm i frimenighedskirken og som sædvanlig blev gymnastikopvisningen dagens skønneste oplevelse. Efter generalforsamlingen og Middagen talte C. P. O. om Danmarks FN-forligtelser i Koreakrigen og gik så afgjort ind for disse, at der var stærk spænding i kaminstuepassiaren mandag formiddag — stærke indlæg for og mod. Mandag morgen var der gymnastik for »de gamle« og foredrag af Boye om Exupéry's sidste bog »Citadellet«.

Generalforsamlingen indledtes af formanden med en redegørelse for Landsforeningens forhold og C. P. O.s Tale om årsskriftets redaktion.

Regnskabet godkendtes enstemmigt, og ligeledes vedtoges de samme bevillinger som sidste år med undtagelse af bidraget til Den frie Lærerskole i Ollerup.

Endvidere vedtoges en kontingentforhøjelse fra Kr. 3 til Kr. 4 på grund af de 25 øre pr. medlem til landsforeningen og portoafgiftens forhøjelse, som vil blive ca. 10 øre pr. medlem. Som det fremgår af regnskabet kunne foreningen ved at tære på sine midler nok klare sig et år endnu uden kontingentforhøjelse, men der var i den store forsamling almindelig stemning for forhøjelsen. Man drøftede at nøjes med Kr. 3,50, men kun to stemte imod forhøjelsen til Kr. 4.

Formanden genvalgte med akklamation og gdr. Jakob Nielsen, Kæderup, nyvalgte til bestyrelsen i st. f. næstformanden, gdr. Joh. Fr. Hansen. Albert Svendsen genvalgte, og revisorerne ligeledes.

Efterårsmøde d. 6., 7. og okt. var velbesøgt og usædvanligt lødigt.

Om fredagen indledtes der med et foredrag af Vilhelm, men dagen stod iøvrigt helt i *Martin A. Hansens* tegn. Han havde selv valgt at tale om de nordiske landsbykirker, og enhver, som har hørt eller læst hans sidste bog »Løgneren«, vil vide, at han skulle have evne til at levendegøre disse gamle bygningers og de mange dertil knyttede symbolers store magt over sindene. Han begyndte med at tale om kulturkrisen og sagde bl. a., at den kun løses, når man bevidst og med samvittigheden vælger sin tradition. Spørgsmålet blev da, om vore kirker er levn fra fortiden, eller en overlevering, som vi med samvittigheden vælger at leve videre i. — Om aftenen læste Pip hans novelle »Høstgildet« og Karen »Agerhønen«. Bagefter takkede han for denne gengivelse af to af hans værker og fortalte lidt om deres tilblivelse og sammenhæng.

Om lørdagen talte Pip om »frihedens indhold«, og derefter forstander *Petersen-*

Dalum fra Dalum Landbrugsskole om landbrugets stilling i det danske samfund. Denne meget kyndige landbrugssagkyndige formåede at trække både de alvorlige og de opmuntrende linier i den aktuelle økonomiske situation op på en sådan måde, at det var forståeligt og meget instruktivt også for ikke-landbrugere. Om aftenen fortalte ingeniør *Holger Schrøder* om et socialdemokratisk sangkors besøg i Sydslesvig og den forbindelse mellem københavnske og sydslesvigske arbejdere, som derved var skabt, og C. P. O. fortalte om Jaruplund Højskoles festlige indvielse, som han lige havde været med til.

Søndag indledtes der med gudstjeneste kl. 14 og derefter talte først højskolelærer *Bo Rud* fra Askov om det moderne amerikanske drama, hvorefter C. P. O. talte om »livsangst og fremtidshåb«, og om aftenen læste *Bo Rud* et af de værker, han havde omtalt, *Maxwell Anderssons »Vintersolhverv«*.

HØJSKOLEBLADET SOM GAMLE ELEVERS UGEBLAD

Højskolebladet har i mange år været det naturlige bindeled mellem højskolerne, deres venner og gamle elever. I dets spalter drøftes problemer, som har forbindelse med højskolen og dens arbejde, og her belyses den almene kulturdebat fra højskolesynspunkt.

Fra den sidste årgang kan således nævnes f. eks. diskussionen om landbougdommens fritid, debatten om folkekirken — på baggrund af prof. *Lindhardt*s radioforedrag, talrige orienterende artikler om uden- og indenrigspolitik, om kunst, teater, litteratur, kirke- og skoleforhold.

Men Højskolebladet vil også gerne medvirke i landselevforeningens forsøg på at vinde nyt land for højskoletanken i vort folk. Dels vil det bringe bud fra de unge kredse, der kommer i forbindelse med højskolen, dels danne bro mellem gamle og nye tanker.

Hvis bladet skal have en større kreds i tale, er det imidlertid nødvendigt, at ikke blot stofområdet, men også bladets omfang og medarbejderstab forøges, og dette kan kun ske ved en tilgang af nye holdere.

For landselevforeningens arbejde er det af stor værdi at have samarbejde med Højskolebladet, idet alle de meninger, som brydes om dette arbejde, og alt det friske initiativ, som skal gøre det levende og aktivt, kan komme til orde i bladets spalter. Vi opfordrer derfor ivrigt alle gamle højskoleelever til at slutte op om Højskolebladet og ikke blot selv holde det, men også få andre interesseret og derved give bladet det økonomiske rygstød, som kan muliggøre en udvidelse til gavn for alle.

Helge Skovmand,
Redaktør.

Jørgen Jørgensen,
Formand.

Som mangeårig læser af »Højskolebladet« vil jeg anbefale gamle Frederiksborg-elever at abonnere på bladet. Jeg tror, at det gennem det nu indledede samarbejde med vor landselevforening i stigende grad vil blive et bindeled mellem alle højskolens venner i Danmark, og vi vil gerne gøre vort til, at det skal lykkes. Tegn abonnement for et kvartal (6 kr.), læs det fra ende til anden, og se selv om det skulle være noget for jer at være med i. Jeg tror, det er det.

C. P. O. C.

FREDERIKSBOR GKREDSENE

Fynskreds en

Frederiksborgkreds en for Fyn har afholdt to møder i årets løb. Det første den 21. maj i Odense med C. P. O. og Karen. Der var ca. 70 deltagere. Det andet møde afholdtes ligeledes i Odense, det var Vilhelm og Karen vi havde besøg af, men tilslutningen var desværre alt for lille, kun ca. 30 af godt 200 medlemmer.

Bestyrelsen består nu af Eskild Gormsen, Gamborg, Kauslunde (formand), Valdemar Rasmussen, Nr. Åby, og Esther Jørgensen, Ryslinge (kasserer).

Forårsmødet søndag d. 29. april. Boye og C. P. O. C. kommer.

Esther Jørgensen.

Den nordjydske kreds

Vi har holdt to møder i 1950. Forårsmøde paa hotel Cecil, Alborg, med C. P. O. og Karen Larsen. Her var der 70 gamle elever. Efterårsmødet holdtes på Kilden. Denne gang med Vilhelm og Boye som talere. Karen og Emil Pedersen var der også. Denne gang var der ca. 30 gamle elever. Nyvalgt som formand blev Jens K. Jachobsen, Klim. Foreningen har nu ca. 70 medlemmer, en fremgang på 20. Henvendelse om optagelse i foreningen rettes til sekretæren, Anna Højgård, »Blåbjerggård«, Tødsø, Nykøbing M. — Søndag d. 22. april. C. P. O. C. kommer.

Karl Hansen.

Den østjydske kreds

I det forløbne år har vi afholdt to møder: Forårsmøde med Pip og C. P. O. søndag den 12. marts på „Hotel Århus“, 75 deltagere. Efterårsmøde med Rigmor og Emil søndag den 17. septbr. på „Hotel Århus“, 45 deltagere. Møderne begyndte kl. 10,30 og sluttede ca. kl. 20. Nyvalgt til bestyrelsen blev: Frede Markussen, Velling skole, Bryrup. Vi regner med at afholde næste møde søndag den 11. marts med Pip og C. P. O. Indmeldelse til Kirstine Madsen, Lindbjerg, Randers.

Ella Ballegård.

Den sydjydske kreds

Til vort forårsmøde på Vojens Ungdomsskole var der mødt næsten 60 gamle elever. Boye og Vilhelm sørgede for, at vi fik en indholdsrig søndag. Efterårsmødet den 14.—15. oktober formede sig i år som en weekend. Til kaminstuepassiaren med C. P. O. og forstander Marcussen mødte over 20 deltagere. Søndagen forløb med møder og diskussion og afsluttedes med oplæsning af lærer Åbenhus og fru overbetjent Petersen, Gråsten. Der mødte om søndagen over 50 deltagere. Som kasserer nyvalgtes Åge Larsen, Undelev pr. Tørsbøl.

Velmødt i Vojens 15. april, Vilhelm og Karen, Gråsten 20.—21. okt. C. P. O. C.

Einer Boisen.

Københavnerkreds en

Vi har holdt møder vinteren igennem hver Torsdag med besøg fra 15 til 30. Anna Østergård er kredsens mangeårige trofaste kasserer. Nye medlemmer skriver til hendes adresse, Ulrikkenborgsallé 35, Lyngby.

Sigurd Haugland.

SMA MEDEDLELSER

Bestyrelsen. Lærer Sv. Nissen har nedlagt sit hverv som bestyrelsesmedlem og kasserer. I hans sted er indvalgt sognepræst *Gudm. Schiøler*, Tølløse, der i mange år har været en stor kraft i Grundtvigs Hus og Vartovarbejdet. Pastor Schiøler er nordisk interesseret og har bl. a. ordnet nordiske kirkelige kursus. Vi takker hjerteligt Svend og Hedvig Nissen for mangeårigt arbejde for skolen og byder pastor Schiøler velkommen i vor kreds.

*

Sommerskolens elever var ialt 163, d. v. 73 Nørrejyder, 26 Nordslesvigere, 4 Sydslesvigere, 19 Fynboere, 20 Sjællændere (2 Københavner), 7 Lolland-Falstringer, 3 Færinger, 6 Nordmænd, 3 Svenskere, 1 Finlænder, 1 Schweizer. — 40 ungdomsskole, 3 højskole, 2 studenter.

*

Vinterskolens elever var ialt 140, d. v. s. 64 Nørrejyder, 17 Nordslesvigere, 3 Sydslesvigere, 22 Fynboere, 27 Sjællændere (1 Københavner), 3 Loll.-Falstringer, 2 Bornholmere, 1 Nordmand, 2 Samer, 1 Svensker, 1 Finlænder. — 32 piger, 108 unge mænd. — 14 friskole, 70 ungdomssk., 2 højsk., 1 student. — 87 V. U., 2 K. U., 1 R. U., 2 D. s. U.

*

Sommerlærerkredsens nye folk var norsk lærer *Hermod Arne* fra Möre F. H., svensk Lærerinde *Sigrid Moberg* fra Jönköping. Lærerinder var *Agnete Frank* fra Lyngby, *Sigrid Jørgensen* fra Ubby, og *Edith Mikkelsen* fra Grejsdal. Sygeplejerske var *Hanne Østergård* fra Århus.

*

Vinterlærerkredsen: Nye er *Barbro Bern* fra Bäckebo i Kalmarlän, fil. cand. fra Lund, og *Bjørn Elling Solheim*, cand. mag., Gudbrandsdalen. Ny lærer *Torben Rostbøll* fra Århus. *Sigrid Jørgensen* har afløst *Ester Modvig* på kontoret. Hun leder pìgegymnastikken og folkedansen i vinter, medens Ester læser på Aftenseminariet i København. Sygeplejerske er *Rigmor Kragholm* fra Hanherred.

*

Nyt om de danske Lærere: *Kirsten* og *Bent* har den 3. juni fået en søn — *Ole Vilhelm Nielsen* og *Karen* giftede sig den 5. aug. og bor ovenpå i »Ole Jensens hus«. — *Boye Andersen* og *Ellen Margrethe Dons* fra Vinding ved Vejle, forlovede sig — ingen ved når. — (*Jacob Chr.* og *Rudi* i Århus har fået en datter, *Strit*, den 1. september). *Emil* har vikarieret på Ranum Seminarium. Han og *Inger* har fået en datter d. 19. nov. — *Vagn Christensen* og *Karen Helle* har indviet to nye store bygninger og har Vejstrup Ungdomsskole fuld af elever. Kungälv nordiska udvider stærkt og Fjordvang har sagt nej til mange.

*

Nyt om de nordiske frederiksborglærere: *Bengt Odhner Segerstedt* er ansat i Radiotjånst i Stockholm som leder af dettes forlag. — *Lasse Englund* har udsendt en ny digtsamling »Svala« og er i vinter lærer på Jåra F. H., Malmbåck.

— *Alav Akerlie* er ved at tage 1. del af teologisk embedseksamen. — *Birgitta Thormænius* har giftet sig og er sammen med sin Mand, cand. polit. *Poul Dam*, ansat på Magleås F. H., Hørsholm — *Ola Skogstad* er lærer på Sund, Sakshaug. — *Sigrid Moberg* er ansat på Bollnäs F. H., *Hermod Arne* på Torshus, Fannrem.

*

Gaver til højskolen: Fra Sydjysk Frederiksborgkreds 200 kr. til sydslesvigske elever. — Fra elevernes »sogneråd« 1949—50 125 kr. til Rensborg-skolen. — Fra vinterskolen 1949—50 150 kr. til biblioteket. — Fra grosserer *Tingleff* 30 kr. til »fri anvendelse«. — Fra vognmand *Jensen*, Hillerød 50 kr. til Sydslesvig. — Fra *Hedegårds* mindelegat to portioner til dygtige elever. — Fra *Schweizergarden*, Bärlocher, Ehrismann og Vogel et stort schweizerflag. — Fra *Kronobergerne* to krystalvaser. — Boggaver fra *Wendelbergerne*, fra *Olle Lonér*, *Bengt Segerstedt* og fra flere gamle elever, der ikke ønsker at nævnes.

En gave, jeg med tak har for øje hver dag er en *munkesten* fra *Dannevirke*, sendt mig af en sydslesvigske elev. *Hjertelig tak til alle skolens venner.*

*

ELEVFORENINGENS REGNSKAB

1. JULI 1949 — 30. JUNI 1950

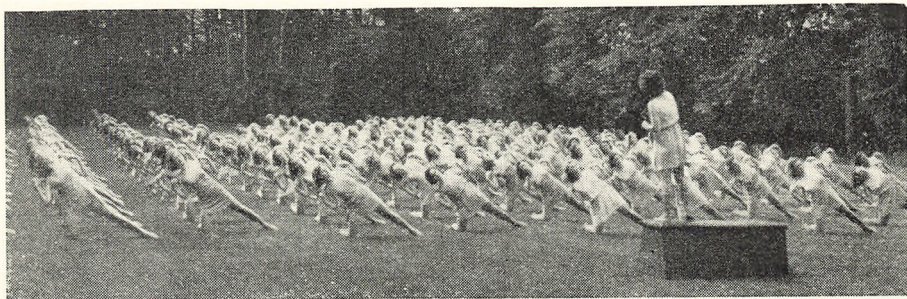
Indtægt.		Udgift.	
Kassebeholdning 1. juli 1949	6,989,83	Årsskriftets trykning.....	3,572,00
Medlemsbidrag	8,556,00	Blanketter, kuverter, clichéer	974,63
Indvundne renter	134,86	Årsskriftets forsendelse.....	1,934,00
		Lærerhøjskolen i Ollerup....	500,00
		Københavnskredsen	100,00
		Rejsegodtgørelse til skolens	
		lærere.....	100,00
		Elevunderstøttelser	600,00
		Landselevforeningen	712,50
		Studielegat til sydsl. elev	500,00
		Andre udgifter	1,091,12
		Kassebeholdning 30.-6. 1950..	5,596,44
	<hr/>		<hr/>
	15,680,69		15,680,69

Guldborg W. Nielsen.

Regnskabet er gennemgået og fundet i nøje overensstemmelse med bøger, bilag og kassebeholdning.

Jacob Nielsen, *Emil Petersen,*
Revisorer.

Helsingø, den 7. Juli 1950.

ELEVLISTER

SOMMERSKOLEN 1950

<p>Agger, Else, »Kirkegaard«,
Bøvlingbjerg. Rin. a.</p> <p>Agerskov, Anna, V. Sottrup. Sø. a.</p> <p>Andersen, Dagny, Høver, Galten st.
Aar. a.</p> <p>— , Inger Margr., Storvorde.
Aal. a.</p> <p>— , Marie Rostgaard, »Bingsel«,
Jejsing. Tø. a.</p> <p>Anker, Karen Margr., »Grønnings-
hoved«, Sjølund. Ve. a.</p> <p>Antonsen, Jytte, Holbæk. Ho. a.</p> <p>Bak, Johanne, Storvorde. Aal. a.</p> <p>Balle, Edel Møller, Høver, Galten st.
Aar. a.</p> <p>Bergehagen, Aslaug, Lillehammer.</p> <p>Bjørkquist, Gunnel, Præstegaarden,
Hablingbo, Gotland. Sverige.</p> <p>Bonde, Margit, Hald. st. Ra. a.</p> <p>Boserup, Tove Grete, Eltang. Ve. a.</p> <p>Brøchner, Gerda, »Enghavegaard«,
Jelling. Ve. a.</p> <p>Brørs, Gunbjørg, Nordmøre, Surnadal.
Norge.</p> <p>Christensen, Herdis L., Bendslev,
Fuglebjerg. So. a.</p> <p>— , Ingeborg K., »Kalsgaard«,
Mejrup, Holstebro. Rin. a.</p> <p>— , Karen Hovü, Smøl,
Broager. Sø. a.</p> <p>— , Karen Marie, Uth mark,
Sejet. Ve. a.</p> <p>— , Karla, Martofte, Fyn.</p> <p>— , Sigrid, Horne, Fyn. Sv. a.</p> <p>Christiansen, Bothilde, Høgelund,
Over-Jersdal. Ha. a.</p> <p>Clausen, Tove, Kvols, Løgstrup. Vi. a.</p> | <p>Dalsgaard, Asta, Oldrup, Hundslund.
Aar. a.</p> <p>Due, Edith, Hillestrup, Ørslev. Ma. a.</p> <p>Dyhr, Ellen M. Clausen, Langetved,
Rødding. Ha. a.</p> <p>Eikeland, Tordis, Forus, Stavanger.</p> <p>Eitzen, Marie von, Norterfangweg 5,
Nieböl. Sydslesvig.</p> <p>Enggaard, Eva, Stilling Højgaard,
Stilling. Sk. a.</p> <p>Enevoldsen, Emmy, Vork, Egtved.
Ve. a.</p> <p>Eriksen, Annalise, Hasselø, Væggerløse.
Ma. a.</p> <p>Flodgaard, Karen, »Flodgaard«, Borris.
Rin. a.</p> <p>Frederiksen, Ellen Skovgaard,
Asnæs st. Ho. a.</p> <p>Grønbæk, Elna, Barde, Herning. Rin. a.</p> <p>Grønbæk, Ragnhild, samme adr.</p> <p>Gulsvik, Anne Berit, Lillehammer.</p> <p>Hansen, Birgit, Snese Overdrev,
Tappernøje st. Pr. a.</p> <p>— , Birgit Gammelgaard,
»Oustrupgd.«, Toustrup st. Sk. a.</p> <p>— , Bodil Gyde, Nolde, Bylderup
Bov. Tø. a.</p> <p>— , Ellen Marie, »Maikro«,
Elsmark. Sø. a.</p> <p>— , Gerda K., Haarbølle, Askeby.
Pr. a.</p> <p>— , Inger, Hjelm, Stege. Pr. a.</p> <p>— , Marie, Simmerbølle,
Langeland. Sv. a.</p> <p>— , Mary Schneider, Veggerslev,
Torned st. Ra. a.</p> <p>— , Rigmor, Uklev, Sdr. Ørslev.
Ma. a.</p> |
|--|---|

- Hansen, Tove Kirstine, Kædeby,
Langeland. Sv. a.
- Heinsvig, Jytte, Aarø, Aarø Sund. Ha. a.
- Hjøllund, Astrid, St. Sandbæk, Spjald.
Rin. a.
- Holm, Aase, Kvalbø. Færø.
- Holm, Emma, Nebel, Grauballe. Vi. a.
- Holmgaard, Astrid, »Lindhøj«, Tølløse.
Holmgaard, Hansi Birgit, Frørup,
Stepping. Ha. a.
- Høgsberg, Ida, Stadil, Ringkøbing.
- Jacobsen, Maren, Skovby, Hovslund.
Ha. a.
- Jensen, Aase, Torrid, Odder. Aar. a.
- , Elin, »Voerladegaard«,
Skanderborg.
- , Elly Aarlund, Hanneborg,
Ullerslev. Sv. a.
- , Elvira, St. Binderup, Østrup.
Aal. a.
- , Hanne Føge, Borthiggsgade 10,
København Ø.
- , Karen Margr., Kællerød,
Fuglebjerg. So. a.
- , Karen Søndergaard, Givskud,
Jelling. Ve. a.
- , Nicoline, Alstrup, Ullits. Aal. a.
- , Ruth Lüders, Hatting. Ve. a.
- Jepsen, Irene, Svenstrup, Als. Sø. a.
- Jervelund, Grete, Nr. Søby st. Od. a.
- Jessen, Maren, Jejsing. Tø. a.
- Just, Anna S., Møllerup, Silkeborg.
- Jørgensen, Annalise, Slyngesten,
Felsted. Aab. a.
- , Ellen, Asserballe skov,
Fynshav. Sø. a.
- , Elsebeth, »Rosengaarden«,
Mesinge. Od. a.
- Kaspersen, Karen, Helsned, Kædeby,
Langeland, Sv. a.
- Klausen, Thora, Plougstrup,
Gredstedbro. Ri. a.
- Knudsen, Anna, Højrup, Taulov st.
Ve. a.
- , Anna Kath, Batstrup,
Maarslet. Aar. a.
- Kock, Gertrud, Nebel, Vestergaard,
Vorbasse. Ri. a.
- Krog, Gerda Noesgaard, Borbjerg,
Holstebro. Rin. a.
- Korth, Hildegart, Brodersby.
Sydslesvig.
- Larsen, Alice Bring, »Nøjsomhed«,
Købelev. Ma. a.
- , Else, Langtved, Ullerslev.
Sv. a.
- , Else Merete, »Danalund«,
Egense. Sv. a.
- , Kirstine Remme, Vinding,
Sørvad. Rin. a.
- Larsen, Margit, Haarbølle, Askeby, Møn
Lava, Birthy, Vrager, Hryviksvegen 32,
Torshavn. Færø.
- Lund, Anna Marie, Højrup, Farris.
Ha. a.
- Lærche, Gurli, Hjelm, Grænge. Ma. a.
- Madsen, Else, »Højrupgaard«, Horne
(Vends.). Hj. a.
- , Britta, Snebjerg, Herning.
- , Elna, Batum, Viborg. Vi. a.
- , Kristine, Gunderup, Horne,
Tistrup. Ri. a.
- , Klara, Leby, Ærøskøbing.
- Mark, Lis, Skallerup, Solbjerg, Mors.
- Mathiesen, Ella, Smedager, Bolderslev.
Aab. a.
- , Valborg, Samme adr.
- Mattesen, Marie, Mosbøl, Jejsing st.
Tø. a.
- Mikkelsen, Birgit Skytte, Hasselø,
Veggerløse. Ma. a.
- Midttun, Ellen-Marie, Larvik. Norge.
- Mortensen, Ida Lykke, Hornaa, Aal Sø.
Ra. a.
- Møller, Karen Roving, Villersø,
Grenaa. Ra. a.
- Nagel, Ilse, Struksdamm 11, Flensborg.
- Neunswander, Elisabeth, »Bergli«,
Schangnau, Emmental. Schweiz.
- Nicolajsen, Anna Marie, Eskelund,
Brørup. Ri. a.
- , Anna Marie, Kummerlev,
Bredebro, Tø. a.
- Nielsen, Anni Lillian, Venslev, Rude.
So. a.
- , Astrid Margr., Harritslev,
Bogense. Od. a.
- , Bodil, Højrup, Glamsbjerg.
Ass. a.
- , Inge, »Bækgaarden«, Aasum,
Odsense. Od. a.
- , Ellen, Endrup, Hviding. Tø. a.
- , Gerda Voergaard, Oldrup,
Hundslund. Aar. a.
- , Helga, Endrup, Hviding. Tø. a.
- , Inger Aagaard, Fulden, Beder.
Aar. a.
- , Thea Hede, St. Taarnby, Vallø.
Pr. a.
- Nordquist, Bente, Vendersg., Kbhvn.
- Nyboe, Kirsten, Sevel, Vinderup. Rin. a.
- Nøjsen, Fanny, Øsby. Ha. a.
- Nørgaard, Karen, Geddal, Eising,
Vinderup. Rin. a.
- , Karen Margr., Snebjerg,
Herning. Rin. a.
- Obrestad, Oddbjørg, Nærbø, Jæren.
Norge.
- Offersen, Else, Revninge. Od. a.
- , Vera, Bøstrup, Højslev. Vi. a.

- Olesen, Else, Boller, Sejet, Horsens.
 Olesen, Birgit, Hald, Højslev. Vi. a.
 — , Karen Margr., Snesere. Pr. a.
 — , Lis, Vildtofte, Esbjerg. Ri. a.
 Pedersen, Elisabeth, Haarby, Fyn.
 — , Ellen, Balslev, Eiby, Fyn.
 — , Gunver, Hjelm, Stege. Pr. a.
 — , Gerda, Tiufkjær, Fredericia.
 — , Marie Møller, Løjstrup,
 Langaa. Ra. a.
 — , Tove Brørup, Valdemargsgade 18, Vejle. Ve. a.
 Pellfolk, Alli, Pielaks, Finland.
 Petersen, Bodil, »Lammefjordsgaard«,
 Svinninge. Ho. a.
 — , Edith, Rørkærsgaard,
 Lunderskov. Ri. a.
 — , Emmy, Agtrup, Læk,
 Sydtønder amt. Sydslesvig.
 — , Maren, Møllerup, Silkeborg.
 — , Tove Lærche, Hillested,
 Maribo. Ma. a.
 Ravn, Grethe Schmidt, Velling,
 Børkop. Ve. a.
 Rasmussen, Bente, Krymplinge,
 Bøgesø st. Pr. a.
 — , Grethe, Rødvig, Stevns.
 Ravn, Kristine, Refsø mark, Sommersted. Ha. a.
 Rubeksen, Sanna, N. Vintersgade 7,
 Torshavn. Færø.
 Simonsen, Grete, Bederslev,
 Kappendrup st. Od. a.
 Schmidt, Else, Krogstrup, Skodborg.
 Ha. a.
 Skyum, Margit, Sinding, Skægkjær.
 Vi. a.
 Smedegaard, Ruth, »Ovesminde«,
 Tranbjerg, Aar. a.
 Stigkjær, Bodil, Lumsaas. Ho. a.
 Søndergaard, Karen M., Flade,
 Nykøbing M. Thi. a.
 Sørensen, Elise, Tjæreby, Korsør. So. a.
 — , Signe Sommer, »Østerbygaard«,
 Nim. Sk. a.
 Thambo, Ragna, Lindved, Vejle. Ve. a.
 Therkelsen, Birgit, Lyngby, Boulstrup.
 Aar. a.
 Thomasen, Else, Hornum, Braaskov.
 Ve. a.
 Thomsen, Ellen, Købingsmark,
 Nordborg. Sø. a.
 — , Kristiane, Spjald. Rin. a.
 Tol, Inge van, Assensvej 4, Faaborg.
 Tychsen, Cathrine, Krammark, Broager, Sø. a.
 Ulstrup, Bodil, Mejlby, Spentrup. Ra. a.
 Vad, Ingeborg, Balle, Silkeborg. Vi. a.
 Wenberg, Barbro, Hjorttorpsvægen
 19 a. Ørebro. Sverige.
 — , Margareta, Samme adr.
 Øllgaard, Karen, Gredstedbro. Ri. a.
 Østergaard, Birgith, Søby, Hornslet.
 Ra. a.

Ialt: 163, heraf 3 Færingere, 6 norske,
 3 svenske, 1 finsk, 1 schweizisk.

VINTERSKOLEN 1950—51

- Aalbæk, Jens Kr., Hastrup pr.
 Thyregod. Ve. a.
 Andersen, Christian, Kragkær pr.
 Nordenskov. Ri. a.
 — , Erik Walgaard, Vantinge
 pr. Ringe. Sv. a.
 — , Hans Falk, Søgaaard
 pr. Klipleve. Aab. a.
 — , Jens Holger, Gundsøllille,
 Roskilde. Ro. a.
 — , Jørgen, Mjang pr. Kirkehørup. Sø. a.
 Bennedsen, Erik, Arnøje brugsf.
 St. Heddinge, Pr. a.
 Berthelsen, Jørgen, N. Tandslet
 pr. O. Tandslet. Sø. a.
 Boesen, Erling, Hovsør pr. Østerild.
 Thi. a.
 Bøgh, Egon, Mejlby pr. Arden. Aal. a.
 Carlsen, Svend Aage, Hornbækhus,
 Hornbæk. Frb. a.
 Christensen, Ole Hoffm., Hoven
 pr. Tarm. Rin. a.
 — , Orla, Sæby pr. Høng.
 Ho. a.
 Clausen, Chresten, Kettingsskov
 pr. O. Tandslet. Sø. a.
 — , Marius, Smaakær,
 Ravnst. Ve. a.
 Eira, Anders, Kautokeino, Finmark.
 Norge.
 Ejdrup, Karl Erik, Klitgaard pr. Nibe.
 Frederiksen, Lars, Hem skole
 pr. Mariager. Aal. a.
 — , Niels, Breth pr. Barrit.
 Ve. a.
 Gedsø, Niels, Rustrup pr. Silkeborg.
 Haahr, Jens Chr., Bjaldstrup pr. Gaarde.
 Ri. a.

- Hansen, Christen, Aalbæk pr. Lihme. Vi. a.
 — , Hans Lysemose, Fredsted pr. Viuf. Ve. a.
 — , Henning Holst, »Mortensminde« pr. Gramrode. Ve. a.
 — , Ib Lykke, »Bundsgaard«, Ganløse pr. Maaløv, Frb. a.
 — , Magdahl, Skjedsbøl, Lunde J. Ri. a.
 — , Niels Hartvig, Kyse pr. Hyllinge. So. a.
 — , Svend Aage, Lindevej 3, Karise. Pr. a.
- Henriksen, Johannes, Baateng, Finmark. Norge.
 Hermansen, Herman, Permelille, Pillemark, Samsø. Ho. a.
 Høgsbro, Hans, Bispegaarden, Nykøbing F. Ma. a.
 Ingvarsten, Niels, Overbakgaard pr. Langaa. Ra. a.
 Jacobsen, Knud Børge, Højager, Hobro.
 Jensen, Aage, Lundtoft pr. Tørsbøl. Aab. a.
 — , Arne, Saxild pr. Odder. Aar. a.
 — , Eli, Vejleby pr. Hørve. Ho. a.
 — , Hans Asger, Mølholt pr. Præstbro. Hj. a.
 — , Hans Peder, Gryderup pr. Boeslunde. So. a.
 — , Henning, Tune Hede pr. Hedehusene. Ro. a.
 — , Svend Dybdahl, Sct. Povls Plads 2, Holstebro. Rin. a.
 — , Svend Erik, Hvenemose, Hesselager. Sv. a.
 — , Vagn, Ndr. Ringvej 16, Silkeborg. Sk. a.
 Kjeldbjerg, Verner, Flade, Sdr. Draaby, Mors. Thi. a.
 Kock, Johan, Nebel pr. Vorbasse.
 Krab, Nicolaj Holm, Kastrup pr. Gram.
 Larsen, Kristian, Røddinge pr. Stege.
 Lassen, Carl Evald, Suldrup. Aal. a.
 Levens, Hans Peter, Welt pr. Garding. Sydslesvig.
- Ludvigsen, Tage, Sdr. Vedby, Nykøbing F. Ma. a.
 Lund, Hans, Horne, Fyn. Sv. a.
 Lund, Johannes, Samme adr.
 Madsen, Arne Harck, Mallepr. Tistrup. Ri. a.
 — , Folmer Mandrup, Tybjerglille, Herlufmagle. Pr. a.
 — , Orla, Faurbo, Snertinge. Ho. a.
 — , Svenning Høj, Vesterdamsgaard pr. Klovborg. Sk. a.
- Martesen, Kaj, Tangris pr. Gørding. Ri. a.
- Mathiasen, Arne D., Hindskov pr. Thyregod. Ve. a.
 Mikkelsen, Arne Lund, »Bækgaard«, Fole. Ri. a.
 Munch, Poul Jørgen, »Gurre«, Aakirkeby. Bo. a.
 Nielsen, Finn, Halvorsminde, Hjørring. Hj. a.
 — , Holger, Skellerup pr. Hobro.
 — , Poul Hakon, »Sønderkær«, Melholdt pr. Asaa. Aal. a.
 — , Svend Erik, Bjernede pr. Sorø.
 — , Vagn Aage, »Hvidhøjgaard«, Ølstykke. Frb. a.
- Nissen, Johannes, Lindelygaard pr. Sommersted. Ha. a.
 — , Kaj Claus, Stepping. Ha. a.
 Nørgaard, Hartvig, Geddal, Ejsing, Vinderup. Rin. a.
 Obling, Hans L., Aaved pr. Frifelt. Tø. a.
 Olsen, Orla, Bjerresø pr. Hørve. Ho. a.
 Pedersen, Frede W., Sandby, Glumsø. Pr. a.
 — , Henning, Skjørring, Galten. Aar. a.
 — , Jens Sandal, Skallerup, Solbjerg, Mors. Thi. a.
 — , Mogens, Tune, Roskilde.
 — , Poul, Skellerup, Ullerslev. Sv. a.
 — , Svend Aage, Tandrup pr. Aars. Aal. a.
- Petersen, Frederik, Bylderup pr. Tinglev. Tø. a.
 Povlsen, J. Bøjesen, Gravlev pr. Hyllested. Ra. a.
 Rasmussen, Arne Bo, Tersløse pr. Dianalund, So. a.
 — , Børge, Lyngaa pr. Hadsten. Aar. a.
 — , Christen, Gamborg pr. Kavslunde. Od. a.
 — , Gunner, »Totterupgaard«, Karise. Pr. a.
 — , Svend, Bjerresø pr. Vallekilde. Ho. a.
- Rebsdorf, Chr., »Hamborggaard«, Bække. Ri. a.
 — , Ejlif, samme adr.
 Risbjerg, Jakob, Haarby, Fyn. Ass. a.
 Roed, Jørgen, Bramdrupdam. Ve. a.
 Rolskov, Ole, Nr. Vissing pr. Skanderborg. Sk. a.
 Sadowa, Georg, Søblink, Pedersker. Bo. a.
 Sandal, Peder, Bjergby pr. Erslev, Mors. Thi. a.
 Sandballe, Rasmus, Kolby, Samsø.
 Sardal, Christen, Esholte pr. Slagelse.

Schmidt, Johannes, Frøruprød, Christiansfeld. Ha. a.	Theodorsen, Egon, Søndebro, Langeland. Sv. a.
Skov, Erling, Melby, Landet, Taasinge. Sloth, Frede, Hou pr. Ulsted. Aal. a.	Therkelsen, Jens, Haurum, Flemming. Sk. a.
Sognstrup, Kristian, Ø. Skindbjerg, Nr. Felding. Rin. a.	Thorup, Niels Tage, »Bækgaard«, Sønderbæk st. Vi. a.
Sørensen, Erling Møller, Paarup pr. Them. Sk. a.	Thygesen, Jens, V. Kærby, Agedrup. Od. a.
— , Henning, Alstrup, Nr. Alslev. Ma. a.	Vestergaard, Ejvind, Kjeldsmark, Borbjerg pr. Holstebro. Rin. a.
— , Jens Anker, Valsgaard mk., Hobro. Aal. a.	Westergaard, Erling, Vejbelsgade 6, Lemvig. Rin. a.
— , Poul Haar, Skærup pr. Børkop. Ve. a.	Villumsen, Lars, Trunderup, Kværndrup. Sv. a.
Termansen, Rasmus, Jels. Ha. a.	Wolter, Hans Verner, Bjerndrupmark pr. Klipleve. Aab. a.

KVINDELIGE ELEVER 1950—51

Andersen, Anna Aamand, Lilballe pr. Bramdrupdam. Ve. a.	Madsen, Anna Høj, Rishede, Klovborg. Sk. a.
— , Birgit M., Biskorup, Seden. Od. a.	Mouritsen, Selma, Skaarup st. Sv. a.
— , Else Bech, Karen Brahes- vej 8, Odense. Od. a.	Nielsen, Karen, Vindbyholt kro pr. Faxe. Pr. a.
Andler, Else-Marie, Gjetemyrsveien 7, Oslo. Norge.	Petersen, Bodil, »Langagergaard«, Lunderskov. Ri. a.
Clausen, Birte, Svanstrup pr. Bredebro.	Poulsen, Helene, »Nørholm«, Jordrup st. Ri. a.
Dall, Inger Marie, Gjelballe pr. Lunderskov. Ri. a.	Rasksen, Anna, »Højgaard« pr. Tjæreborg. Ri. a.
Dethlefsen, Johanne, Vittarp, Aadum, Tarm. Rin. a.	Rasmussen, Lilly Dahl, Anbækgaarden, Hammel. Ra. a.
Hansen, Anna Elisabeth, Skovløkke pr. Langesø. Od. a.	Rolskov, Anna, Nr. Vissing pr. Skanderborg. Sk. a.
— , Martha, Jørgensgade 69, Flensborg. Sydsl.	Schrøder, Ingrid, »Vestergaard« pr. Tingleve. Aab. a.
Hellman, Berit, Ångsvägen 20, Umeå. Sverige.	Sognstrup, Kathrine, Ø. Skindbjerg, Nr. Felding. Rin. a.
Ibsen, Grete, »Nordenskov« pr. Brørup.	Sørensen, Ketty, Rue pr. Langesø.
Jensen, Sonja, Molbechsvej 3, Københ., Valby.	Thomsen, Gertrud, Stadtfeld Nr. 2, Slesvig. Sydslesvig.
Kivilä, Britta, Kemijärvi as. Finland.	Zachariassen, Rigmor, Nybøl, Sundeved. SØ. a.
Kragholm, Rigmor, (Sygeplejerske), Vesløs. Thi. a.	Østergaard-Jensen, Martha, Bramminge. Ri. a.
Larsen, Anny, Ørby pr. Helsingø.	
— , Karen, Røddinge pr. Stege.	
— , Margit, »Skovmose«, Nr. Broby, Fyn. Sv. a.	
Lyck, Christa, Vester-Sottrup. SØ. a.	

Ialt 140: heraf 32 piger og 103 karle,
1 norsk, 2 Samer fra Norge, 1 svensk,
1 finsk.

INDHOLD

LIVSANGST OG FREMTIDSHAB ved C. P. O. C.....	3
FISKENS TEGN ved Vilh. Nielsen.....	9
FRIHEDENS INDHOLD ved Margr. Christiansen.....	14
VOR LANDSELEVFORENING ved E. Halvorsen.....	22
ET UNGDOMSMINDE ved Svend Nissen.....	24
EVENTYRET OM VARTOV ved Ernst Borup.....	26
TRE HØJNORDISKE FOLK ved Guldagger, Kold og Norrby	31
JARUPLUND OG SYDSLESVIGERNE v. C. P. O. C. og H. Schrøder	37
FEM GODE BØGER ved flere.....	40
DANSKE OG NORDISKE BREVE ved flere.....	45
VINTEREN 1949—50 ved C. P. O. C.....	54
STUDIEKREDSARB. 1949—50 ved C. P. O. C.....	60
SOMMERSKOLE 1950 ved M. C.....	62
ELEVFEJEST OG EFTERAARSMØDE.....	71
FREDERIKSBOR GKREDSSE	72
SMA MEDDELELSER	73
ELEVLISTER	76—80

BILLEDFORTEGNELSE

Forsidebillede af *N. Skovgaard*, Bagsidebilledet af C. P. O. C. — Stregclichéerne efter tegninger af lærer *Emil Petersen*. — Autoclichéerne Side 57, 64 og 69 efter fotografier af *Sebbelin Larsen* og *P. Boström*. Side 3, 8, 31 og 67 af *Jacob Chr. Christiansen*. Clichéerne er alle udført på Skandinavisk Reproduktionsanstalt.

